

Udruga ISKRA
waldorfska inicijativa

MINISTARSTVO RADA, MIROVINSKOGA
SUSTAVA, OBITELJI I SOCIJALNE POLITIKE

P.A.N.

Prevenција

Aktivnost

Nenasilje

PRIRUČNIK ZA ODGOJITELJE I UČITELJE, POLAZNIKE STUDIJA

*DOŽIVLJAJNO UČENJE – UČENJE SVIM OSJETILIMA: Senzorni razvoj kao
temelj razvoja osobnosti*

Autori: Ivana Pavleković, mag. prim. educ., Srđan Ferenčak, prof.

Lektura i korektura: dr. sc. Dejan Varga

Voditelj projekta: Srđan Ferenčak, prof.

Mentor studenata: prof. dr. sc. Slavica Bašić

Voditelji aktivnosti, polaznici studija: Ivona Ament, Marina Arambašić, Margita Cvitić, Zehra Delić, Lora Đumlija, Madlena Ibriks, Snježana Ivković, Marijana Knjeginić, Ivana Hazenauer, Nikolina Kovač, Karla Kuzmanović, Tatjana Lukadinović, Danijela Matešić, Katarina Miloloža, Antonija Pejičić, Ivana Rendulić, Željka Rossi, Monika Šmit, Snježana Španić Vrabec, Bernarda Tomas, Jasminka Troha, Irena Vajak Rumbak, Suzana Vujinović, Ivana Vukasović

ISBN

Osijek, 2021.

PARTNERI PROJEKTA P.A.N.

FINANCIJSKA PODRŠKA PROJEKTA

MINISTARSTVO RADA, MIROVINSKOGA
SUSTAVA, OBITELJI I SOCIJALNE POLITIKE

Publikacija je rezultat projekta *P.A.N.*

Tekstovi publikacije mogu se umnožavati, pohranjivati i prenositi u bilo kojem obliku ili za bilo koju potrebu bez prethodnoga dopuštenja partnera projekta *P.A.N.* ako se upotrebljavaju samo za učenje i poučavanje, odnosno nekomercijalne svrhe. U slučaju umnožavanja materijala molimo vas da navedete izvor.

UVODNA RIJEČ VODITELJA PROJEKTA

Priručnik projekta *P.A.N. – prevencija, aktivnost, nenasilje* nastao je kao rezultat provedbe radioničkih programa u vrtićima, školama i udrugama. Autorice i voditeljice radionica polaznice su edukacije *Doživljajno učenje: učenje svim osjetilima – senzorni razvoj kao temelj razvoja osobnosti* koja se provela kroz deset modula, a trajala je više od godinu dana.

Edukaciju je vodio EOS Centar za doživljajnu i relacijsku pedagogiju pod vodstvom renomirane predavačice i interdisciplinarne stručnjakinje prof. dr. sc. Slavice Bašić koja je ujedno i prošla mentorski proces sa svakim sudionikom edukacije.

Svaki je modul edukacije obuhvaćao teorijsku pozadinu, refleksiju i pedagošku radionicu/vježbe, a radionički programi predstavljali su pedagoški praktikum koji je bio mentorski praćen i vrednovan. Tijekom primjene radioničkih programa u radu s djecom obuhvaćeno je 333 (tristo trideset i troje) djece rane, vrtićke, predškolske i osnovnoškolske dobi.

Posebno nam zadovoljstvo tijekom provedbe edukacijskoga programa, ali i cjelokupnoga projekta, predstavljala visoka motiviranost polaznika koji su, usprkos višemjesečnom prekidu i ograničenjima uzrokovanoj koronakrizom, nastavili pohađati seminare i radionice u prilagođenome obliku.

Priručnik projekta *P.A.N.* izravan je pokazatelj mogućnosti podizanja kvalitete odgojno-obrazovnih sadržaja i metoda u redovnome radu s djecom s ciljem cjelovitijega i zdravijega razvoja djece te prevencije rizičnih i nasilnih ponašanja.

Zahvaljujemo se svima koji su doprinijeli provedbi projekta i oblikovanju priručnika: sudionicima edukacije, voditeljima seminara i radionica EOS Centra i udruge ISKRA waldorfska inicijativa, Dječjem vrtiću Osijek na organizacijskoj podršci, Kulturnom centru Osijek na omogućavanju prostornih kapaciteta, volonterima, roditeljima i djeci koja nam predstavljaju trajni motiv za daljnji osobni i profesionalni razvoj.

Srđan Ferenčak, prof.

Sadržaj

1. PROBLEM KOJI SE RJEŠAVA PROJEKTOM P.A.N.	7
2. CILJEVI I ODRŽIVOST PROJEKTA	9
3. PRIMJERI RADIONICA: Jasličke skupine	10
3.1. Gestovne i prstovne igre u razvoju govora	10
4. PRIMJERI RADIONICA: Vrtičke skupine	14
4.1. Gestovne i prstovne igre u razvoju govora	14
4.2. Taktilne aktivnosti	18
4.3. Igre s pravilima	29
4.4. Slobodno i vođeno kretanje	35
4.5. Dijete i masaža	40
4.6. Osjetilom dodira do slova	44
4.7. Ravnoteža	49
4.8. Taktilne igre s prirodnim materijalima	52
4.9. Izrada slikovnice oblikovanjem vune tehnikom filcanja na mokro	59
4.10. Priča sa stolnim lutkama – predstava <i>Priča o dječaku koji je sve htio vidjeti</i>	65
4.11. Ritam godišnjih doba – proljeće	69
5. PRIMJERI RADIONICA: Predškola (6 – 7 godina)	73
5.1. Rituali	73
5.2. Položaj tijela u prostoru, kvaliteta osjetila za pokret	77
5.3. Dodir kroz igru i aktivnosti na otvorenom	82
6. PRIMJERI RADIONICA: Niži razredi osnovne škole (7 – 10 godina)	88
6.1. Izrada taktilne staze	88
6.2. Računalno razmišljanje i programiranje, programirajmo robota	91
6.3. Glazbene igre, osvježivanje, kompozicija i orijentacija u prostoru	95
6.4. Obrada slova oblikovanjem prirodnim materijalima	100
6.5. Slikanje mokro na mokro, motiv maslačak	108
6.6. Razredno kazalište	112
6.7. Oblici za kretanje, sukretanje i izražavanje	117
6.8. Modeliranje	125
6.9. Crtanje promatranjem	128

1. PROBLEM KOJI SE RJEŠAVA PROJEKTOM P.A.N.

Današnja dinamika svakodnevnice kojoj su obilježja brz život, nepravilan ritam i pregršt doživljaja tijekom dana uvelike utječu na sve češću pojavu nasilja i nepoželjnih ponašanja među djecom. Informacije, preuranjena intelektualizacija, faktografija, digitalizacija, tehnokracija – sve su to svakodnevne pojave s kojima se susreću današnja djeca. U prevelikoj podražajnoj sredini djeca nemaju mogućnost proraditi sadržaje i doživljaje koje primaju te nerijetko postaju emocionalno razdraženi. Ukoliko proces razdraživanja poprimi kontinuitet i ne naiđe na svoj polaritet, s kojim bi se psihoemocionalni procesi doveli u ravnotežu, može rezultirati različitim mehanizmima kojima se dijete štiti od takvih podražaja. Poremećaji pažnje, senzorna odsustva i hiperaktivnost samo su neki od mehanizama. Nekontroliranje unutarnjih procesa u ranoj i predškolskoj dobi dovodi ne samo do razvojnih devijacija nego ima utjecaj i na kasniji razvoj identiteta djece te može utjecati na trajni odnos prema sebi, drugima i svijetu općenito. Primjerice, Jean Ayres (2002.) smatra da se „brojni razvojni problemi, kako motoričke tako i psihološke smetnje te posebno teškoće učenja mogu objasniti kao disfunkcija senzorne integracije“, a iskustveno učenje koje angažira sve osjetilne modalitete smatra se dobrom metodom i zahtjevom našega vremena (u kojem su osjetilna iskustva sve više reducirana i svjedoci smo brojnih razvojnih problema djece).

Djeca su lišena pravih i dubokih doživljajnih procesa kojima se može ostvariti polaritet, tj. fizički, emocionalni i mentalni sklad. Pedagoški pojam otpornosti (tzv. *reziliensa*) upravo se stvara udubljuvanjem u doživljajna iskustva koja ne samo da su temelj senzornomu razvoju već i cjelovitomu razvoju naših budućih osobnosti.

Primjerice, djeca koja imaju dodir sa zemljom i poznaju proces sadnje, rasta i sazrijevanja biljaka potencijalno su kapacitirana za kasnije odgovorno i savjesno ponašanje jer se ekološke vrijednosti (odnos prema prirodi) mogu primijeniti na ostale životne aspekte. Sudjelovanje djece u vrtlarenju i u procesima zemlje izuzetan su primjer s pomoću kojih, bez suvišnoga moraliziranja, učimo djecu temeljnim odrednicama održivoga razvoja, tj. društveno odgovornomu djelovanju. Praktični uvid u prirodne procese rasta i razvoja omogućio bi djetetu razumijevanje da su za rast i razvoj potrebni stabilnost, staloženost i strpljenje, brižnost, ostvarivanje potreba i ustrajnost. To su procesi koje dijete može intrinzično osvijestiti ukoliko bude sudionik poticanja prirodnih procesa izvan sebe. Konkretno, poticanje prirodnih procesa izvan sebe može se ostvariti sadnjom i praćenjem rasta određene biljke ili pak cijeloga vrta gdje dijete suptilno razvija spomenute uviđajne sposobnosti na kojima se temelji zdrava ličnost. Nedostatak takvih programskih aktivnosti za djecu u školi ili izvan nje jedan je od čimbenika nerazumijevanja životnih procesa i stvaranja rizičnih i nasilnih oblika ponašanja.

Projekt P.A.N. u skladu je s međunarodnim (*Konvencija o pravima djeteta*) i nacionalnim (*Obiteljski zakon*) pravnim regulativama te doprinosi osnaživanju obitelji kroz rad s djecom i roditeljima kao i prevenciji svih oblika nasilja među djecom.

Projekt je u skladu s idućim nacionalnim i međunarodnim strategijama:

- Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2017. do 2022. godine
- Nacionalni program za mlade za razdoblje od 2020. do 2024. godine
- Nacionalna strategija za prava djece u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2014. do 2020. godine (strateški cilj 2. Eliminacija svih oblika nasilja nad djecom)
- Strategija Vijeća Europe o pravima djece (2016. – 2021.) (prioritetno područje 3. Život slobodan od nasilja za svu djecu)
- EU Agenda za prava djeteta (pogotovo poglavlja 2.2. o zaštiti djece kada su ranjiva)
- Strateški plan Europe *Europa 2020*
- nastavni ciklus iz područja ekologije u Kurikulumu građanskog odgoja i obrazovanja
- AGENDA 21 i AGENDA 2030 UN-a
- *Milenijska deklaracija* Opće skupštine UN-a te načelima navedenim u priručniku *Obrazovanje za održivi razvoj*.

2. CILJEVI I ODRŽIVOST PROJEKTA

Cilj je projekta *P.A.N. – prevencija, aktivnost, nenasilje* trajno osnažiti kapacitet odgojitelja i roditelja te stvoriti stalan program prevencije nasilja i rizičnih ponašanja među djecom za sve dionike obrazovanja djece u ranoj i predškolskoj dobi.

Jednogodišnjom edukacijom (deset modula) *Doživljajno učenje: učenje svim osjetilima - senzorni razvoj kao temelj razvoja osobnosti* omogućili smo znanja, vještine i vrijednosti za 35 odgojno-obrazovnih djelatnika čime će moći primijeniti inovativni pedagoški pristup za prevencijski i terapijski rad s djecom.

Da bi temelji postavljeni projektom bili održivi i stalno u provedbi, bilo je nužno uspostaviti suradnju civilnoga i javnoga sektora pa su edukacije prolazile odgojiteljice, učiteljice razredne nastave i stručne suradnice koje rade u redovnom odgojno-obrazovnom sustavu, a koje su i u doticaju s roditeljima.

Vrhunac edukacije i međusektorske suradnje ogledao se u međunarodnoj konferenciji *Zdravo odrastanje: poticanje zdravlja djece i mladih kroz primjenu inovativnih pedagoških pristupa* na kojoj je sudjelovalo više od 100 sudionika iz cijele Republike Hrvatske, ali i drugih zemalja. Pokrovitelji su konferencije Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Ministarstvo zdravstva, Osječko-baranjska županija i Grad Osijek.

Suradnja s roditeljima produbila se inkluzivnim programom *Zemljica* koji se kontinuirano odvija u Učionici održivog razvoja (Tvrđavica) tijekom cijele vrtlarske godine (ožujak – listopad). Uključili smo programom više desetaka obitelji, ali jednako tako i otvorili mogućnost vrtićima i osnovnim školama za terenske nastave i izlete. Tim programima profitiraju djeca i odrasli jer su utemeljeni na praktičnim aktivnostima održivoga razvoja, povoljni su za osobni razvoj i poticanje zdravih modela življenja i ophođenja s drugima i okolinom.

Održivost projekta jamči i nova mrežna stranica udruge (www.iskra-waldorf-hrvatska.hr) na kojoj će biti objavljeni stručni članci i primjeri dobre prakse u cjelovitome pristupu djeci i mladima s ciljem osnaživanja zdravlja djece i prevencije nepoželjnih ponašanja, senzibilizacije i edukacije roditelja, odgojno-obrazovnih djelatnika i šire javnosti.

3. PRIMJERI RADIONICA: Jasličke skupine

3.1. Gestovne i prstovne igre u razvoju govora

Ime i prezime:	MARGITA CVITIĆ	
Ustanova/organizacija:	Dječji vrtić Osijek – PC Jaglenac	
Naziv senzornoga područja:	Osjetilo za pokret, dodir i sluh	
Tema:	Gestovne i prstovne igre u razvoju govora	
Dobna skupina:	Mješovita jaslička skupina (1 – 3 godine)	
Ukupni broj sudionika:	Broj djevojčica sudionica:	Broj dječaka sudionika:
21	6	15

PLAN AKTIVNOSTI

Ciljevi:
• razvijanje pozornosti • poticanje razvoja govora • razvijanje osjećaja za dodir, pokret, sluh • doživljaj samoga sebe • poticanje prihvatanja pripadnosti skupini (posebno u jaslicama) • smirivanje (individualno ili grupno) unutar skupine • jačanje samopouzdanja (u veće djece) • razvijanje strpljivosti.
Opis igre/aktivnosti (što sudionici rade, odnosno tijek igre/aktivnosti):
Odgojiteljica daje naputke za određeni dnevni ritual – okupljanje nakon doručka, okupljanje nakon igre na dvorištu ili za odlazak na ručak. Stavljajući ruke u određeni položaj, odgojiteljica daje upute, a djeca/sudionici prepoznaju igru po položaju i pokretu te je započinju. Zapčinjanjem igre dolazi do smirenja/stišavanja cijele skupine.
Metodički dio (pojašnjenje načina provedbe aktivnosti, metode):
Nakon usvojenoga teksta i pokreta igrice smo povezali uz dnevne rituale.

- *Di su, di su prstić i* - prstovna igra poziv na pospremanje igračaka
- *Taši, taši tanana* - prstovna igra i najavnica za odlazak na doručak ili ručak
- *Mir, mir, mir* - prstovna igra u paru, igra za razvijanje prijateljskih odnosa
- *Motala, motala vunicu* - gestovna igra koja je iz grupne aktivnosti prešla u individualnu za vrijeme previjanja (jačanje odnosa O-D)
- *Ide buba* - prstovna igra individualnoga pristupa provođena tijekom aktivnosti previjanja kao umirujuća aktivnost za pojedinu djecu
- *Prstići* - prstovna igra izvođena individualno s djecom koja imaju problem sa smirivanjem prije spavanja

Potrebni materijali, uvjeti, resursi:	Literatura (opcionalno):
	Materijali s predavanja Vladimir Velički, Ivanka Katarinčić: <i>Stihovi u pokretu</i> , Alfa, Zagreb, 2014.

REALIZACIJA AKTIVNOSTI

Uvodni dio (motivacija, instrukcija):

- započinjanje aktivnosti
- okupljanje djece
- davanje uputa
- usvajanje teksta i pokreta od jednostavnih prema složenijim

Glavni dio:

- vezanje usvojenih tekstova i pokreta, tj. naučenih igara uz dnevne rituale skupine te kontinuirano provođenje

Završna faza:

- nastavak projekta uvođenjem složenijih igara

SAMOEVALUACIJA, OSVRT

ZAKLJUČAK:

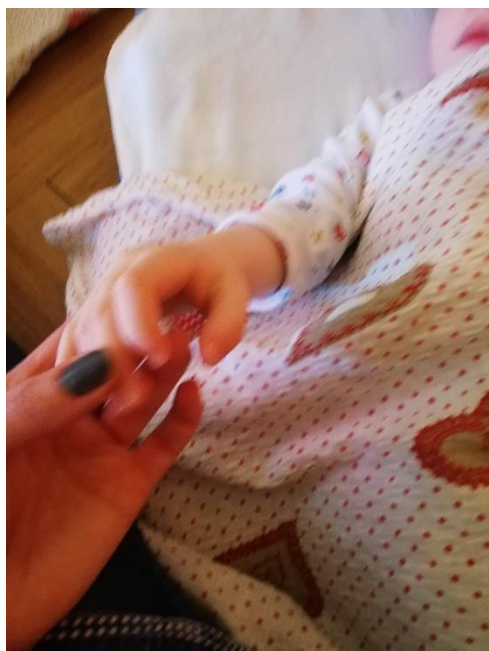
- razvija se govor - djeca koja su govorila, dodatno obogaćuju svoj rječnik; djeca koja su slabo govorila ili nisu uopće, „pokreću se” te se sve češće upuštaju u komunikaciju
- jača interakcija D-D, D-O kao i prijateljska nota, tj. pripadnost skupini
- individualnim pristupom pojedina djeca doživljavaju granice svojega tijela što na njih djeluje umirujuće i olakšava provođenje dnevnih rituala (previjanje, spavanje)
- povezuju se igrice i rituali (*nakon ovoga slijedi ovo...*)

-
- kontinuirano provođenje (suradnja kolegica) pozitivno djeluje na cjelokupnu situaciju i ozračje u skupini i SDB
 - roditelji pokazuju zanimanje (djeca nešto pokazuju kod kuće) te izražavaju volju za upoznavanjem kroz radionice

POTEŠKOĆE S KOJIMA SAM SE SUSRELA

- duži period usvajanja teksta, pokreta (govor tek u nastajanju, pažnja vrlo kratka)
 - teže okupljanje djece u tzv. krug
 - velika ljubomora i sebičnost pri individualnome provođenju, nepoželjno ponašanje (ugrizi, čupanje, guranje)
 - vrlo teško dokumentiranje provođenja aktivnosti (kratko preklapanje sa sobnom kolegicom)
-

PRILOG (fotografije):

4. PRIMJERI RADIONICA: Vrtičke skupine

4.1. Gestovne i prstovne igre u razvoju govora

Ime i prezime:	TATJANA LUKADINOVIĆ	
Ustanova/organizacija:	Dječji vrtić Osijek – PC Jaglenac	
Naziv senzornoga područja:	Osjetilo za sluh i govor	
Tema:	Gestovne i prstovne igre u razvoju govora	
Dobna skupina:	Srednja skupina (4,5 – 6 godina)	
Ukupni broj sudionika:	Broj djevojčica sudionica:	Broj dječaka sudionika:
22	9	13

PLAN AKTIVNOSTI

Ciljevi:
• razvijanje pozornosti • poticanje razvoja govora • razvijanje osjećaja za dodir, pokret, sluh • doživljaj samoga sebe • poticanje prihvatanja pripadnosti skupini (posebno u jaslicama) • smirivanje (individualno ili grupno) unutar skupine • jačanje samopouzdanja (u veće djece) • razvijanje strpljivosti.
Opis igre/aktivnosti (što sudionici rade, odnosno tijek igre/aktivnosti):
Odgojiteljica daje naputke za određeni dnevni ritual – okupljanje nakon doručka, okupljanje nakon igre na dvorištu ili za odlazak na ručak. Stavljajući ruke u određeni položaj, odgojiteljica daje upute, a djeca/sudionici prepoznaju igru po položaju i pokretu te je započinju. Zapocinjanjem igre dolazi do smirenja/stišavanja cijele skupine.
Metodički dio (pojašnjenje načina provedbe aktivnosti, metode):
Djeca su svako jutro bez nekih posebnih naputaka stala u polukrug da bi se pozdravili nakon doručka i jutarnjega okupljanja, a isto tako i tijekom stvaranja reda za odlazak na ručak dok

čekamo da svi operu ruke ili da se okupimo na dvorištu za ulazak nakon igre. Odgojiteljica samo namjesti ruke u određeni položaj i oni sami započinju igru. Sada je to svakodnevni ritual!

- *Jutarnji pozdrav* – gestovna igra za „dobro jutro“

- *Bi, ba, bućicu, Ja sam mali patuljak, Ja sam patuljak* – igre za jutarnje razgibavanje

- *Darko i Žarko, Prijatelju ruku daj* – igre za okupljanje na dvorištu i ulazak u vrtić

- *Baka čisti mrkvicu, Priča za 5 prstiju* – igre za održavanje strpljivosti dok se okupljamo za odlazak na ručak

- *Zeko, Zim, zim, zima* – igra u manjim skupinama, najčešće s djecom koja imaju problema s izgovorom nekih glasova i težom komunikacijom s drugom osobom

Potrebni materijali, uvjeti, resursi:	Literatura (opcionalno):
Prstovne i gestovne igre ne zahtijevaju nikakve materijale ni posebne uvjete pa su djeci primamljive jer se kroz jednostavnu igru pokazuju njihove govorne i pokretne sposobnosti.	Vladimir Velički, Ivanka Katarinčić: <i>Stihovi u pokretu</i> , Alfa, Zagreb, 2014.

REALIZACIJA AKTIVNOSTI

Uvodni dio (motivacija, instrukcija):

- okupljanje djece
- davanje uputa
- započinjanje aktivnosti
- usvajanje teksta i pokreta od jednostavnih prema složenijim

Glavni dio:

Aktivnosti sam provodila svakodnevno u isto vrijeme tijekom jutarnje smjene. Izgovarajući tekstove i izvedeći pokrete zajedno s njima, sva su djeca aktivno sudjelovala. Jako mi je važno da dijete koje zamuckuje i slabo bilo što govori vrlo aktivno sudjeluje u igri! Povezivali su izgovorene tekstove s pokretom ruku, tijela i prstića.

Završna faza:

Nastavak projekta uvođenjem igara sa složenijim tekstovima i pokretima.

SAMOEVALUACIJA, OSVRT:

Provođenjem tih igrica u objema skupinama primijetile smo napredak u pravilnome i bogatijem govoru, rast samopouzdanja, jača interakcija te smanjenje napetosti i nervoze pri čekanju na red. Poneka djeca pokazuju uzbuđenje i zanimanje za igricu već pri postavljanju ruku u određeni položaj za početak igre. Na početku je bio veliki izazov uspjeti okupiti što veći dio skupine da bi sudjelovala u igrici. Raznolikošću tekstova za određene dnevne rituale postigle smo skoro sto postotnu prisutnost u igricama i veću disciplinu pri čekanju. Igrice djeluju smirujuće u jutarnjem okupljanju, razgibavanju, čekanju na red ili uspavljivanju.

ZAKLJUČAK:

- razvija se govor - djeca koja su govorila dodatno obogaćuju svoj rječnik dok djeca koja su slabo ili uopće nisu govorila "pokreću se" te se sve češće upuštaju u komunikaciju
- jača interakcija D-D, D-O kao i prijateljska nota, tj. pripadnost skupini
- individualnim pristupom pojedina djeca doživljavaju granice svojega tijela što djeluje umirujuće na njih i olakšava provođenje dnevnih rituala
- povezuju se igrice i rituali (*nakon ovoga slijedi ovo...*)
- kontinuirano provođenje (suradnja kolegica) pozitivno djeluje na cjelokupnu situaciju i ozračje skupine i SDB
- roditelji pokazuju zanimanje (djeca nešto pokazuju kod kuće) te izražavaju volju za upoznavanjem kroz radionice

POTEŠKOĆE S KOJIMA SAM SE SUSRELA:

- početno nezanimanje pojedine djece – dok nisu naučili tekst
- djecu slabije razvijene motorike zaokupirali su pokreti pa im je duže trebalo da jasno izgovaraju tekst
- duži period usvajanja teksta, pokreta (govor tek u nastajanju, pažnja vrlo kratka)
- vrlo teško dokumentiranje provođenja aktivnosti (kratko preklapanje sa sobnom kolegicom, a partnerica radi u suprotnoj smjeni)

PRILOG (fotografije):

4.2. Taktilne aktivnosti

Ime i prezime:	ANTONIJA PEJIČIĆ I DANIJELA MATEŠIĆ	
Ustanova/organizacija:	Dječji vrtić Osijek – PC Kosjenka	
Naziv senzornoga područja:	Osjetilo za dodir	
Tema:	Taktilne aktivnosti	
Dobna skupina:	Mješovita skupina, 4 – 6 god. s uključenom djecom iz skupine djece s teškoćama u razvoju	
Ukupni broj sudionika:	Broj djevojčica sudionica:	Broj dječaka sudionika:
20	9	11

PLAN AKTIVNOSTI

Ciljevi
• senzorni: osvijestiti osjetilo dodira, potaknuti istraživački odnos prema osobinama materijala koji nas okružuju, igrati se s različitim teksturama i poticati razvoj taktilne osjetne obrade • spoznajno-odgojni: doći u dodir s različitim materijalima, osjetiti i upoznati njihovu podatnost, imenovati ih, osjećaj koji pobuđuju u nama • psihomotorni: s pomoću taktilne stimulacije razvijati finu motoriku, okulomotornu koordinaciju • Komunikacijsko-spoznajni: - razvijati zainteresiranost za svijet oko sebe - proširivati spoznaju o obliku predmeta, kvaliteti površine, strukturi materijala, veličini i temperaturi - komunikacija s okolinom, osjećaj važnosti očuvanja prirode, zainteresirati se za svijet oko sebe - odgojiti buduće ekološki osviještene građane.
Opis igre/aktivnosti (što sudionici rade, odnosno tijek igre/aktivnosti):
1. <i>Ruke koje vide</i> – igra pogađanja Dijete dodiruje prijatelja i pokušava odgonetnuti tko je tko. 2. <i>Zagonetna kutija</i>

U kutiji se nalaze različiti predmeti izrađeni od različitih materijala. Djeca ne vide o kojem je predmetu riječ, dodiruju rukom i opisuju (mekano, tvrdo, okruglo, špicasto...). Ako su ga prepoznali, nakon opisivanja ga imenuju, oslanjajući se isključivo na osjet dodira (što bi to moglo biti, odakle dolazi, je li igračka ili predmet za uporabu).

Kasnije razvrstavamo i uspoređujemo predmete (topli-hladni, glatki-hrapavi, njegove mogućnosti...)

3. Taktilna podloga

Postave se različite podloge na pod: čupava vunena tkanina, PVC staza s mjehurićima, prostirka od filca, drvena staza (poluokrugle letvice), laminat, keramičke pločice, kokos tepih, tkani sag, gumeni sag... Djeca hodaju po različitim materijalima u čarapama i bos; razlika u taktilnom osjećaju, uгода ili neugoda.

4. Taktilni put

Djeca slažu svoj put od različitih ponuđenih podloga, odabirući materijale koji će činiti taj put: tvrdih, mekih, spužvastih, metalnih... Djeca su u paru – po putu različitih materijala dijete vodi „slijepo“ dijete, nakon čega vodi dijete „slijepac“.

Opisuju kako su se osjećali na tome putu (ugoda, neugoda, toplo, hladno...).

Igru možemo prilagoditi i igri pogađanja tako da djeca pogađaju po kojoj podlozi hodaju.

5. Taktilna ploča

Materijali su postavljeni na karton u obliku panoa, pazeći na kontrast materijala:

glatka i nabrana tkanina, mekana i tvrda, kruta tkanina, kamenčići i drvo, žica i spužva, glatki i hrapavi (brusni) papir, perlice plastične i drvene itd. Djeca uče razlikovati materijale i kako djeluju na njih.

6. Taktilna knjiga

U knjizi su nalijepljeni motivi izrađeni od raznolikoga materijala (raznovrsna tekstura).

7. Igra pogađanja – slovarica

Prelazimo prstom preko površine slova (taktilna, izrađena od špage, kože, filca, brusnoga papira, vune) i izgovaramo koje je to slovo.

8. Pisanje u rastresitom materijalu

Pisanje ili slikanje prstima po rastresitom materijalu, odnosno pijesku. Za predškolce postaviti taktilna slova koja prelaze prstima, a nakon toga ih ispisuju i imenuju.

9. Modeliranje

Koristeći isključivo ruke, dlanove i prste modeliraju domaćim plastelinom.

10. Taktilne slike

Djeci su ponuđeni raznovrsni materijali, tkanine raznih tekstura, gumbići, drveni elementi, karton, gliteri, šljokice, konfeti i dr. Ovisno o raspoloženju u tome trenutku djeca stvaraju neke nove likovne umjetnine.

Metodički dio (pojašnjenje načina provedbe aktivnosti, metode):

Djecu smo postupno uvodili u aktivnosti, razgovarajući o našim rukama, o onome što sve mogu: raditi, graditi, njegovati, dodirivati i gledati. Pitajući ih kako naše ruke mogu „gledati“, odgovaraju da je riječ o osjetilima. Djevojčica (6,5 god.) nabrojala je i ostala osjetila te smo razgovarali o njihovoj važnosti za naše učenje, doživljavanje i upoznavanje svijeta koji nas okružuje. U aktivnosti smo uključili razne metode poput uočavanja, promatranja, povezivanja, istraživanja, zaključivanja. Ključna i osnovna metoda bila je promatranje predmeta, a nakon toga ostalim metodama dolazimo do nove spoznaje. Sve planirane aktivnosti događale su se spontano i prema zanimanju djece. Plan aktivnosti u potpunosti je ostvaren.

Potrebni materijali, uvjeti, resursi:	Literatura (opcionalno):
Raznovrsni materijali različitih tekstura: pliš, samt, ekokoža, svila, pamuk, lan, juta, til, taft, filc, krzno, papiri raznih debljina i tekstura, spužva, žica, CD, PVC omot, razne vrpce, gumbići raznih boja i oblika, razni gliteri, šljokice, konfeti, vuna, guma, papir za brušenje, perlice, špage, pomponi, zatvarači, naljepnice, perje, čupava žica, stiropor. Predmeti iz naše okoline izrađeni od različitih prirodnih i neprirodnih materijala. Podne prostirke i podloge kojima svakodnevno hodamo, ali nismo na njih obraćali pažnju. (otirači, sagovi, pločice, laminat, parket i sl.) Rastresit i prirodni materijal – pijesak u boji, kamenčići, drvo, furnir. Tijesto koje smo sami izradili od brašna, vode, soli i nekih dodataka – domaći plastelin. Razne posude kartonske kutije. Imali smo pojedine materijale koji su korišteni u svakodnevnim aktivnostima – drvena „ogradica“, drvene ljestve, spužvaste podloge, kolut . Većinu smo predmeta donijeli i izradili samostalno ili u suradnji s djecom (taktilna ploča, taktilna knjiga, taktilni kolut).	

REALIZACIJA AKTIVNOSTI

Uvodni dio (motivacija, instrukcija):

U uvodnome dijelu aktivnosti poslužili smo se prilagođenom slikovnicom *Hands are not for hitting*.

Razgovarali smo s djecom o tome što sve naše ruke mogu: Naše ruke mogu osjećati i vidjeti! Kako? Što sve možemo dodirom? Zaključili smo da možemo bolje spoznati svijet oko sebe. Odigrali smo s djecom igru pogađanja u kojoj su, opipavajući lica drugog djeteta, pokušali pogoditi o tko je tko.

Nadalje, provodimo opuštajuću aktivnost masaže u krug. Htjeli smo vidjeti ima li djece koja ne žele dodirivati drugu djecu i ima li djece koja ne žele da ih se dodiruje.

Glavni dio:

Naša prva aktivnost bila je *Zagonetna kutija*. Djeca su odmah pokazala zanimanje, a upitnici nalijepljeni na njoj otkrili su smjer aktivnosti.

Djeci je ponuđen materijal koji su oni promatrali, dodirivali, opisivali. Ponekad su dobili govornu uputu kako je aktivnost zamišljena - vođene aktivnosti hodanja po podlogama, igra taktilnim slovima, taktilna ploča... Znali su namjenu pojedinih materijala (pr. pijesak, tijesto), ali smo ih poticali da se usmjere na ruke kao alat manipulacije, a da lopatice, posudice i valjčići ostave po strani.

Završna faza:

U završnoj smo fazi razgovarali o provedenim aktivnostima, o njihovim doživljajima i osjećajima tijekom sudjelovanja. Osvijestili smo svoja osjetila za dodir. Iako je naglasak bio na rukama i nogama, i ostala osjetila bila su uključena.

Provođenjem aktivnosti došli smo do saznanja da pojedina djeca nisu nikada hodala bosa na plaži po kamenčićima, po travi ili betonu. Ukazali smo im o važnosti osjetila na stopalima, da mogu stvarati ugodu i da „ništa ne boli“.

Za daljnje aktivnosti dogovorili smo bosonogo hodaње po dvorištu, travi, pijesku.

SAMOEVALUACIJA, OSVRT:

Tijekom aktivnosti pretpostavljali smo, a sada i potvrdili, da pojedina djeca ne vole da ih se dodiruje. Primjećujemo da s nepovjerenjem pristupaju tim vrstama aktivnosti, tj. dodirivanju različitih tekstura i materijala.

Reakcije djece kretale su se od početne ushićenosti i zanimanja do ignoriranja pojedinih aktivnosti.

Zagonetna kutija u početku oduševljava djecu, svi žele sudjelovati i uključuju se. Većina djece odmah pogađa predmet bez da ga opisuju.

U aktivnostima u kojima sudjeluje veliki broj djece potrebno je biti strpljiv i čekati da dođu na red što je pojedinoj djeci vrlo teško. Za daljnju igru s tom kutijom tijekom sljedećih dana samo su dvojica dječaka pokazala veliko zanimanje pa su je uzeli i nosili po sobi stavljajući razne predmete u nju.

U aktivnostima *Taktilne staze* iznenadio nas je dječak koji se nije želio izuti bos i proći po različitim podnim podlogama. Ostatak skupine stazu je prošao prvo u papučama, a nakon toga u čarapama i bosi. Pojedina djeca odmah su nakon prvoga prolaska staze obula čarapice dok je većina djece ipak nastavila hodati bosa po dvorani. Djeca iz skupine TUR-a sudjelovala su u aktivnosti od početka do kraja i pokazivali su osjećaj ugone. Uz pomoć odgojiteljica i asistentice hodali su po svim površinama.

U razgovoru saznajemo da jedna djevojčica nije hodala bosa ni na plaži po kamenčićima.

„Imam sandale. Mislim da će mi biti neugodno“, rekla je.

Četvero djece izjavilo je da nisu nikada hodali bosi po travi. „Između prstiju zapne trava“, rekao je dječak.

Kao važnu spoznaju te aktivnosti istaknuli bismo shvaćanje djece da biti bosonog nije ništa strašno, a najvažnije je što smo osvijestili da osjet na stopalu može doprinijeti ugoni za dijete. Najsporije su hodali po neravnoj drvenoj podlozi koja se sastoji od poluokruglih daščica.

Igrom u kojoj se „slijepo“ dijete vodi osvijestili su koliko je teško osloniti se isključivo na osjetilo dodira i isključiti ostala osjetila, posebice osjetilo vida.

Razgovarali smo o tome koja je podloga najmekša, koja grije, bocka, hladi. Ugodu izaziva toplo, meko, a neugodu tvrdo i hladno.

Tijesto često upotrebljavamo u vrtiću i djeca se njime rado igraju jer je meko i podatno. Djeca su tražila valjičice, nožiće, kalupe. Potičemo ih da kao alat upotrijebe isključivo svoje ruke, prste i dlanove. Sva su djeca sudjelovala u aktivnosti i nastali su različiti modeli tijesta. Ta se aktivnost pokazala kao vrlo umirujuća, opuštajuća i ugodna za djecu te svakako motivirajuća.

Za tu aktivnost postoji veliko zanimanje dječaka i djevojčica. U početku su pravila isključivo palačinke i gliste. Jedan dječak pokazuje frustriranost jer ne zna napraviti glistu. Uz pomoć odgojiteljice koja mu vodi ruke i dlanove, uspijeva napraviti prvu glistu i dalje nastavlja samostalno.

Jedna je djevojčica prva izradila veliku školjku. Djeca vođena njezinim primjerom počinju izrađivati razne oblike i likove samo rukama i prstima. Pitala sam ih zašto prave samo plošne oblike nakon čega je djevojčica izradila dvije zgrade. Dijelili su se savjeti kako riješiti problem da se drvo ne ruši. „Staviš okolo jednu glistu koja to drži“, rekla je djevojčica.

Jedna je od tijesta izradila sliku mora, tj. morski svijet dok je druga izradila balon koji se smije.

Pijesak je nekolicini djece izazvao ogromno zanimanje. To je umirujuća aktivnost kojoj pristupaju uglavnom nemirnija djeca, djeca koja nemaju strpljenja i ne uživaju u likovnim aktivnostima – dvojica su se dječaka posebno istaknuli. Problem nastaje kada jedan dječak želi sav pijesak osigurati samo za sebe. Nakon verbalnoga negodovanja i rasprave s djecom počinje glasno plakati, tjerati drugu djecu i ostavlja sve za sebe. Koliko god smo s njim razgovarali i

osiguravali mu prostor, nije želio podijeliti s prijateljima. Naposljetku je udaljen i preusmjeren na drugu aktivnost. Djeca po pijesku pišu slova i crtaju po modelu, no ubrzo kreće slobodna igra izrade putova, presipavanja i proučavanja pijeska.

Taktilnu abecedu dugo vremena imamo u sobi i djeca nisu pokazivala veliko zanimanje za nju. Zadatak je bio da dijete zažmiri i opipavajući pogodi slovo. Prvo smo zadatak dali jednomu dječaku koji je sva slova pogodio. Jako je sretan zbog toga i želi još. Nakon toga su se i ostali dječaci predškolske dobi (6 i 7 god.) željeli igrati i pokazati da i oni mogu dodirnom odgonetnuti slovo.

Taktilnu slikovnicu vrlo brzo prelaze, zanimanje pobuđuju slova i brojevi.

Taktilne slike izazivaju veliko zanimanje, no neka djeca brzo odustaju jer im nedostaje strpljenja i koncentracije za tu aktivnost. Uz ponuđeni materijal (ljepilo, škare, razne tkanine, šljokice, konfeti, pomponi, gliteri, gumbići, karton) djeca stvaraju sliku prema vlastitom izboru. Većina se odlučila za lik sebe i svoje obitelji. Jedan je dječak u početku odbijao aktivnost, ali kasnije traži pomoć odgojiteljice. Na kraju se pokazalo da je za njega to bilo jako poticajno, umirujuće i bio je ponosan svojim rezultatom što je iskazao osjećajem zadovoljstva: „Jedva čekam da pokažem mami i tati!” Sve su djevojčice sudjelovale u aktivnosti te su radovi zbilja jedinstveni i s mnogo detalja.

Taktilna ploča djeluje umirujuće za djecu te je rado dodiruju. Često joj se vraćaju jer ima raznoga materijala koji im stvara ugodu. Najviše im se sviđaju dvobojne šljokice koje se okreću. Ploča je vrlo poticajna za istraživanje osjeta ugone.

PRILOG (fotografije):

Aktivnosti u dvorani

Zagonetna kutija

Taktilna podloga

Taktilni put

Taktilna ploča

Taktilna slikovnica

Modeliranje

Igra pogađanja slova

Pisanje u rastresitom materijalu

Stvaranje slike – mozaik

4.3. Igre s pravilima

Ime i prezime:	IVANA VUKASOVIĆ	
Ustanova/organizacija:	Dječji vrtić Osijek – PC Latica	
Naziv senzornoga područja:	Osjetilo za koherentnost	
Tema:	Igre s pravilima	
Dobna skupina:	Srednja skupina	
Ukupni broj sudionika:	Broj djevojčica sudionica:	Broj dječaka sudionika:
28	17	11

PLAN AKTIVNOSTI

Ciljevi:

- razvijati senzomotorički sustav tijela
- razvijati spoznajne vještine
- poticati i razvijati taktilnu osjetilnu obradu
- razvijati taktilno razlikovanje tekstura, oblika i veličina.

Opis igre/aktivnosti (što sudionici rade, odnosno tijek igre/aktivnosti):

1. Krokodile, krokodile, smijemo li prijeći rijeku? – osnovna igra

Djeca prebroje vrste boje koje imaju na svojoj odjeći (cipele, vrpce, majice itd.) Krokodil je dijete koje ima najmanje boja. Djeca označe na zemlji širinu rijeke. S jedne strane rijeke stoje djeca u vrsti, s druge strane krokodil koji im je okrenut leđima. Djeca se obraćaju krokodilu: „Krokodile, krokodile, smijemo li prijeći rijeku?” Krokodil odgovara: „Smije onaj koji ima žutu boju!”

Svi razgledaju boje na sebi pa ako imaju žutu, drže rukom taj dio odjeće i dok ga drže, mogu slobodno prijeći rijeku. (Ako su, primjerice, cipele žute boje, moraju prelaziti tako da jednom rukom stalno dodiruju cipele.) Onaj tko nema tu boju, nema odobrenje krokodila za prijelaz, no ipak nastoji pretrčati na drugu stranu obale, a krokodil ga nastoji uhvatiti. Ako ga uhvati dok je još u rijeci, postat će krokodil. Izvan rijeke krokodil ne smije hvatati djecu. Prije nego igra započne, djeca se dogovaraju ima li „posuđivanja”, tj. mogu li igrači jednom djetetu, koje nema određenu boju, posuditi boju. Boja se posuđuje tako da se dopusti još jednom djetetu da se

„drži za tvoju boju”. Ako ima više djece bez boje, vlasnik boje odlučuje kome će je posuditi, a kome ne.

2. Čarobna vreća

Djeca sjede u krugu, a u vreću se stave određeni predmeti. Svako dijete zažmiri i stavlja dvije ruke istovremeno u vreću. Dodirom pronalaze jednu stvar i opisuju je uz pitanja voditelja: Je li predmet hladan ili topao? Je li velik ili malen? Je li okrugao ili ravan? Je li naboran ili gladak? Je li šiljast ili spljošten? Onaj tko misli da je prepoznao svoj predmet, upita: pr. „Je li to čaša?” Ako je pogodio predmet, izvlači ga iz vreće i pokazuje ostalim igračima. Ako nije pogodio, izvlači predmet i pokazuje ga ostalim igračima. Na kraju igre razgovara se o doživljaju, o tome što su zamišljala u vreći i sl.

Metodički dio (pojašnjenje načina provedbe aktivnosti, metode):

Metoda razgovora

Potrebni materijali, uvjeti, resursi:	Literatura (opcionalno):
Igra 1: brašno ili tkanina za označavanje rijeke. Igra 2: vreća od jute Drveni predmeti: štapić, kuhinjska daska, kuhinjski valjak, kuhinjska kuhača, štipaljka, paleta za slikanje. Metalni predmeti: lonac, cjediljka, žlica, viljuška, čaša, ribež, pjenjača Predmeti od različitih materijala: svilena tkanina, bodljikava žica, vuna, papir, rebrasti karton, spužva, kugla od stiropora Voće: jabuka, naranča, kruška, ananas, banana, limun	Duran, Mirjana <i>Dijete i igra</i> . Naklada Slap, Jastrebarsko 1995. Živković, Željka; Brajković, Sanja; <i>Čarobna vrećica – 100 igara iz područja osjeta</i> . Naklada Tempo, Đakovo 2002.

REALIZACIJA AKTIVNOSTI:

Uvodni dio (motivacija, instrukcija):

1. Krokodile, krokodile, smijemo li prijeći rijeku?

U dogovoru s djecom izaberemo brojalicu kojom ćemo izabrati ulogu krokodila.

2. Čarobna vreća

U dogovoru s djecom određujemo predmet koji ćemo skriti. Igra teče tako da slobodnim odabirom djeteta pružamo priliku pronaći taj predmet (djeca navode izabranoga igrača za traženje predmeta riječima toplo-hladno).

Glavni dio:

1. *Krokodile, krokodile, smijemo li prijeći rijeku?*

Odgojitelj objašnjava djeci pravila igre. Nudi im mogućnost sudjelovanja u njoj. Igra traje dva tjedna, svaki dan igra se jedanput.

2. Čarobna vreća

Odgojitelj objašnjava djeci pravila igre. Uz dogovor s njima izrađujemo tablicu na kojoj će biti napisan raspored koje dijete koji dan može sudjelovati u igri (zbog velikoga broja djece). Svaki dan pregledavamo tablicu. Pregledavanjem tablice učimo početno čitanje i ponavljanje dana u tjednu.

Završna faza:

Nakon odigrane igre pitam djecu kako su se osjećali tijekom igre, je li im se svidjela i bi li željeli da se ponovi. Igra traje dok postoji zanimanje djece. U igri *Čarobna vreća* djeca su željela vidjeti i opipati predmete koja su ostala djeca izvukla iz vreće. Razgovarali smo i uspoređivali različite predmete. Nakon igre odlazimo u sobu dnevnoga boravka, ondje slušaju tihi meditativnu glazbu za opuštanje (različiti zvuci prirode - šum potoka, zvuk šume, pjev ptica u šumi).

SAMOEVALUACIJA, OSVRT :

U igri *Krokodile, krokodile, smijemo li prijeći rijeku?* djeca su bila spontana. Djeca koja nisu imala boju nastojala su prevariti krokodila. Opažali su boje na sebi, a u jednom trenutku željeli su izmijeniti pravila, no ona su određena pa je bilo potrebno upozoriti na to da ih se treba poštivati. Nekolicina je osjetila zasićenje igrom pa je željela promijeniti pravila. Kao odgojitelj dopuštam i zadovoljavam njihovo zanimanje. Nekolicina je željela preskočiti rijeku i prevariti krokodila iako to nije bilo u skladu s pravilom igre. Uzimajući u obzir njihovu dob, reagirala sam i vratila dijete na pravu stranu rijeke. Dobrobit se pokazala u proširenju pravila koja su djeca izmislila jer su ih potaknule boje sitnih detalja obuće, dijelova tijela, dijelova odjeće (gumica za kosu, oči, narukvica, dio majice, rukav, vezice, potplat tenisice, prsten, jakna, potkošulja, donje rublje, čarape, šav na jakni itd.). Primijetila sam da imaju sposobnost i volju za uočavanje sitnih detalja. Angažirali su sva svoja osjetila. Moja je intervencija bila nužna među djecom koja su se trudila prijeći rijeku držeći se za tenisicu. Poticala sam ih da ne žure. Brzina nije bila važna, već je važno

osigurati dovoljno vremena da bi dijete sigurno prešlo rijeku. Time potičemo strpljivost i upornost. Nisu se gurali, već su pazili jedni na druge. Napomenula bih da je često došlo do situacije kada je bila potrebna osjetljivost nekolicine djece za socijalne kontakte i empatiju prema drugim igračima. Potrebno je uvrštavati što više igara koje su usmjerene na socijalizaciju i povezivanje grupe. Suradnja je među djecom ponekad bila negativna jer neki nisu željeli drugima posuditi traženu boju. Sva su djeca usvojila pravila igre vrlo brzo te su reagirala uzbuđeno i pozitivno. U drugome tjednu pridružila sam se djeci u igri.

U igri *Čarobna vreća* djeca su bila vesela i uzbuđena kada sam donosila vreću s različitim predmetima. Iščekivali su što će taj dan otkriti u njoj. Poštivali su pravila igre, osim u trenutcima kada je jedno dijete pokušalo proviriti u vreću. Ponovili smo pravilo da je potrebno žmiriti. Neka djeca nisu željela sudjelovati u igri, već su promatrala sa strane. Poštivali smo dogovor oko tablice u kojoj je bio zapisan raspored kad koje dijete sudjeluje. Dok su stavljali obje ruke u vreću, djeca su imala znatizeljan izraz lica. Poneki su ruke stavljali oprezno i polako, a poneki brzo i s razinom uzbuđenja. Većina je uspjela pogoditi predmete. Dodirujući predmete, poticala sam ih određenim pitanjima: Je li predmet okrugao? Je li šiljast, grub, hrapav, kockast, gladak, topao, hladan, ravan, zaobljen, velik, malen, lagan, težak, plosnat? Oni koji nisu uspjeli pogoditi predmet, izvadili su ga iz vreće pa su im pomogli oni koji su sjedili sa strane.

Neke su predmete poznavali, ali ih nisu mogli imenovati. Usvojili smo nove riječi: cjediljka, pjenjača, ribež i svila.

Dok je dijete pokušavalo opipati predmet u vreći, ostali su čekali strpljivo u tišini te nije bilo potrebno ponavljati pravilo da treba biti strpljiv. Izazovi u ovoj igri bili su dječja nestrpljivost u iščekivanju kada će izvući predmet iz vreće i moj odgovor jesu li uspjeli pogoditi. Zadovoljna sam ishodom igre. Bilo je mnogo smijeha i suradnje s ostalima koji nisu sudjelovali tako da su pomagali u pogađanju predmeta koji je bio izvađen iz vreće. Aktivnost je pomogla stvaranju pozitivnoga ozračja u skupini, učenju strpljivosti, usvajanju novoga pravila igre. Igra je bila poticaj za povezivanje grupe, za bolju suradnju djece, bolju socijalizaciju, usvajanje novih pojmova, otkrivanje i razvoj osjetila dodira i vida kroz predmete, razvijanje brzoga zaključivanja i povezivanja dodirom te kognitivnoga razmišljanja tijekom igre.

Prilog (fotografije)

1. igra

2. igra

4.4. Slobodno i vođeno kretanje

Ime i prezime:	MADLENA IBRIKS	
Ustanova/organizacija:	Dječji vrtić Osijek	
Naziv senzornoga područja:	Osjetilo za pokret i ravnotežu	
Tema:	Slobodno i vođeno kretanje	
Dobna skupina:	Srednja skupina (4 godine)	
Ukupni broj sudionika:	Broj djevojčica sudionica:	Broj dječaka sudionika:
22	16	6

PLAN AKTIVNOSTI

Ciljevi:
• osvijestiti dijete o svojem tijelu i tjelesnim mogućnostima • zadovoljiti djetetovu potrebu za kretanjem (slobodnim i vođenim) • omogućiti mu izazove u kojima će uživati • pomoći mu svladati prepreke • poštivati pravila te se nositi s uspjehom i neuspjehom.
Opis igre/aktivnosti (što sudionici rade, odnosno tijek igre/aktivnosti):
1. <i>Veseli poligon</i> – prvi poligon koji smo spontano osmislili za maskenbal; djeca prolaze kroz obruč, penju se preko niže penjalice, provlače se ispod stolice 2. <i>Poligon u sobi dnevnoga boravka</i> – djeca sama pripremaju poligon i pomažu prijateljima; hodamo oko prepreka, dvonožno/četveronožno, provlačimo se kroz obruč, penjemo se preko prepreke 3. <i>Poligon u dvorani</i> – hodamo po spužvama, stojimo na „zvrku“; djeca sama osmišljavaju elemente poligona, prolazimo kroz obruč, hodamo po gredi 4. <i>Medo, požuri!</i> – natjecateljska igra, krećemo se kao medo (četveronoške) naprijed i unatrag 5. <i>Pazi znak!</i> – igra zadanih pokreta ruku/nogu, vježbamo točno izvođenje pokreta i ravnotežu

6. *Kipovi* – Djeca se slobodno kreću po dvorani i igraju se kako žele, gašenjem glazbe, pretvore se u kipove; spontano su povezali igru s igrom „Pazi znak!“ te su se u trenutku ugašene glazbe pretvorili u određeni znak; povezivanje slobodne i vođene igre

7. *Rode* – natjecateljska igra skakanja na jednoj nozi

8. *Mi smo djeca vesela* – tradicijska igra uz koju se često na početku razgibavamo, ponekad nam nedostaje ideja za određeni pokret, ali su se djeca sjetila pokazati znakove ravnoteže.

Metodički dio (pojašnjenje načina provedbe aktivnosti, metode)

Pomoći djeci pri izvođenju vježbi – pokreta: prvi put sam ih pustila da sami prelaze prepreke na svoj način, bez pokazivanja, kako bih vidjela koliko mogu sami i gdje im treba pomoć. Kasnije, ako je došlo do poteškoća, pomogla sam im svojim primjerom izvođenja pokreta/vježbe.

Osmisliti igre i potražiti materijale za igru: upotrijebili smo sve što smo pronašli u dvorani, djeca su nakon igre u sobi spontano osmišljavali poligon.

Poticati djecu da budu ustrajni u izvođenju pokreta, ali nikako ih ne opterećivati da nešto moraju napraviti. Djeca su s veseljem pristupila igri, a koncentracija i znatiželja bili su promjenjivi, ovisno o danu.

Potrebni materijali, uvjeti, resursi:	Literatura (opcionalno):
Prostor za igru – dnevni boravak, dvorana, dvorište Materijali – sve što smo pronašli u sobi ili dvorani	<i>Tjelesni odgoj djece predškolske dobi</i> , Aurelije Ivanković Materijali s predavanja

REALIZACIJA AKTIVNOSTI

Uvodni dio (motivacija, instrukcija):

Cilj istraživanja bio je potaknuti djecu na svakodnevnu igru u dvorani, a pri tome ne mislim samo na trčanje i slobodno kretanje, već da im se pruže razne mogućnosti iskušavanja svoje snage.

Maskenbal nam je bio motivacija. Osmislili smo u veseli poligon koji je sadržavao elemente ravnoteže i pokreta. Tad smo prvi put u sobi upotrijebili sprave iz dvorane i djeca su uživala.

Saznali smo koliko smo spretni, što nam ide bolje, a što lošije, kako možemo pomoći prijatelju, ali i preuzeti ulogu „vođe poligona“ te usmjeravati djecu pri izvođenju pokreta.

S obzirom na to da je poligon bio uspješan, iskoristili smo sobu za igru kada dvorana nije bila slobodna, ali i kada nismo mogli van zbog lošega vremena.

Glazba koju su slušali na maskenbalu bila je poticaj za igru Kipovi.

Glavni dio:

Prije dolaska u dvoranu pročitali smo neku priču. Kasnije smo tu priču upotrijebili u igri Priča u pokretu. Razgibavanje je zanimljivije i korisnije za određene pokrete koje ćemo upotrijebiti u poligonu – pokret lastavice, medvjeda, rode, ribe, gliste itd.

Na spomen dvorane djeca vrište jer znaju što žele u tome prostoru – trčati, vrištati, plesati. Cilj je bio usmjeriti njihovu želju za kretanjem u oblikovane igre ili izazove. U početku nisu svi htjeli sudjelovati, ali kasnije su se i sami ponudili postaviti poligone te su vodili drugu djecu kroz elemente poligona. Elemente smo stalno mijenjali i nadopunjavali. Kasnije smo uveli igre s pravilima i poligon pretvorili u natjecanje.

U poligonu smo vježbali spretnost, smjer kretanja, način kretanja, ravnotežu i duh natjecanja.

Da bi nam bilo lakše podijeliti ih u dvije grupe za natjecanje, bilo je dovoljno reći da se igramo vlaka – time se ponekad poslužimo i kad se dijeli užina, a djeca su je usvojila te se podijelimo s našim vozačima u dva reda. U početku im je bilo teško pratiti tko je na redu i vraćati se svatko u svoj red, ali su i to usvojili. Natjecateljski duh nije izražen među djecom pa se nisu ljutili u slučaju poraza.

Završna faza:

Dvoumila sam se što izabrati za slobodno kretanje jer smo većinom imali poligon i priče u pokretima, ali su djeca spontano povezala igru koju vole (Kipovi) s elementima ravnoteže. Nije bilo potrebno naglasiti vrstu igre, već su se, kada bi se glazba zaustavila, zaledili u određeni pokret. Za početak je bilo dovoljno pustiti glazbu s maskenbala.

Za kraj smo našu igru pokazali prijateljima iz starije jasličke skupine.

SAMOEVALUACIJA, OSVRT:

Djeci je potrebno svakodnevno kretanje, a često zanemarimo mogućnost korištenja dvorane te čekamo lijepe dane da bi se djeca igrala. Važno im je pružiti prostor bez obzira na njegovu

veličinu ili mjesto. Na primjeru poligona iz sobe dnevnoga boravka jasno se vidi da im nije problem igrati se i kada su druge igračke oko njih jer vole nešto novo i uzbudljivo.

Tijekom provedbe aktivnosti zapazila sam da uživaju u aktivnostima i da vole boraviti u dvorani. Više nisam morala govoriti što ćemo raditi taj dan u dvorani, već su spontano slagali poligon i tražili moju pomoć ako im je bila potrebna.

Riješili smo se straha od nepoznatih elemenata poligona, sve smo zajedno prošli, uvijek uz neku priču kako bi im bilo lakše dočarati pokrete te su preuzeli ulogu vođe poligona i ostalih igara.

Prvo sam mislila da će izazov biti kako privući njihovu pažnju i koncentraciju bez mnogo uputa i priče, ali s time nismo imali problema. Kasnije sam shvatila da je najveći izazov za mene bio strah da im se nešto ne dogodi tijekom boravka u dvorani, no i to sam prebrodila, a za njih je sve bio izazov uz malu dozu pažnje te mnogo veselja i znatiželje.

Vrijeme provedeno u dvorištu ili dvorani olakšava im duži boravak u vrtiću te im ispunjava njihovu potrebu za kretanjem.

PRILOG (fotografije):

4.5. Dijete i masaža

Ime i prezime:	SNJEŽANA ŠPANIĆ VRABEC	
Ustanova/organizacija:	Dječji vrtić Osijek	
Naziv senzornoga područja:	Osjetilo za dodir	
Tema:	Dijete i masaža	
Dobna skupina:	Djeca u 4., 5. i 6. godini života	
Ukupni broj sudionika:	Broj djevojčica sudionica:	Broj dječaka sudionika:
19	8	11

PLAN AKTIVNOSTI

Ciljevi:
• dopustiti tjelesni dodir • povjerenje u drugoga • doživljaj dodira kao ugodnoga • oslobađanje napetosti • osvještavanje vlastitoga tijela • doziranje vlastite snage dodira (pritiska) • pažljiv i zainteresiran odnos prema drugome • suradnički odnosi • razvoj sposobnosti slijeđenja uputa • poticati strpljivost (čekanje na red).
Opis igre/aktivnosti (što sudionici rade, odnosno tijek igre/aktivnosti):
1. <i>Masaža leđa</i> Odgojiteljica masira rukama svako dijete koje to želi, dijete leži ili sjedi (kako želi), svira tiha opuštajuća glazba, ostala djeca čekaju svoj red 2. <i>Masaža materijalima</i> Odgojiteljica prvo masira djecu, a zatim se djeca masiraju u parovima. Masaža uključuje predmete različitih tekstura materijala (glatka plastična loptica, „bodljikava“ plastična loptica, krpena loptica, pero, grublja i mekša spužva, grublja ili mekša četka, maleni drveni valjak, ručni masažer s drvenim kuglicama i kotačićima). Masaža se izvodi po rukama, leđima i nogama.

3. Masaža ruku

Djeca su u parovima. Prvo jedno dijete maže dječjom kremom jednu ruku drugom djetetu, a zatim mu drugom rukom maže njegovu drugu ruku. Nakon toga zamijene uloge.

4. Igra prstima Ovaj ide u lov...

Prvo djeca sama sebi masiraju prste jedne, a zatim i druge ruke izgovarajući tekst. Idući tjedan masiraju prste svojega para na isti način.

5. Tradicijska igra Slijepi miš

Dijete je u krugu i ima maramu preko očiju. Odgojiteljica ga polako zavrti tri puta dok djeca izgovaraju: „Jedan, dva, tri, okreni se lva (ime djeteta) ti!“ Dijete dodiruje drugo dijete po kosi, licu i dr. te pokušava pogoditi ime djeteta ili barem spol. Igramo igru samo jedanput.

6. Masaža Sadimo vrt

Djeca stoje u parovima. Prvo jedno dijete masira leđa drugom djetetu slušajući upute, a zatim se zamijene. Upute su sljedeće: leđa su vrt i prvo ćemo ga prekopati – preko cijelih leđa prelazimo pritišćući svim prstima; zemlju ćemo usitniti – raširenim prstima obje ruke vučemo od ramena prema dolje; napravimo redove i gredice – povlačimo kažiprstom okomite i vodoravne crte preko cijelih leđa; sadimo (mrkvu, peršin, špinat, salatu) – „ubadamo“ prstom u svaku gredicu, zatrpavamo sjemenke biljaka u rupicama vukući raširenim prstima od ramena prema donjem dijelu leđa; pada kiša – lagano bockamo svim prstima; sunce obasjava cijeli vrt – raširenim dlanovima gladimo cijela leđa.

Metodički dio (pojašnjenje načina provedbe aktivnosti, metode):

- odgojiteljica masira svako dijete koje to želi
- djeca se međusobno masiraju
- masiranje prateći upute

Potrebni materijali, uvjeti, resursi:	Literatura (opcionalno):
strunjača, deka, glatka plastična loptica, „bodljikava“ plastična loptica, krpena loptica, pero, spužva (grublja i mekša), četka (grublja i mekša), maleni drveni valjak - masažer s drvenim kuglicama, masažer s drvenim kotačićima, marama, opuštajuća instrumentalna glazba, naprava za reprodukciju zvuka	<i>Osjetilo za dodir</i> – radni materijal prof. S. Bašić - www.edukativnicentarnika.com – MISP program, masaža djece

REALIZACIJA AKTIVNOSTI

Uvodni dio (motivacija, instrukcija):

Odgojiteljica masira (masaža leđa, masaža materijalima) svako dijete koje to želi uz opuštajuću glazbu (1. tjedan)

Tradicijska igra *Slijepi miš* (2., 3. i 4. tjedan)

Glavni dio:

Masaža leđa – masaža u paru (2. tjedan)

Masaža materijalima – masaža u paru (3. i 4. tjedan)

Završna faza:

Igra prstima *Ovaj ide u lov...* – masiraju si prste obje ruke (2. tjedan)

Igra prstima *Ovaj ide u lov...* – masiraju prste drugom djetetu (3. tjedan)

Masaža *Sadimo vrt* (4. tjedan)

SAMOEVALUACIJA, OSVRT:

Na početku aktivnosti (prvi tjedan) dvojica dječaka nisu se željela masirati, već su samo promatrali reakcije djece koju sam masirala. Dok sam masirala svako dijete koje je to željelo, ostali su se spuštali na pod da bi mogli gledati izraze lica djeteta koje masiram. Iako sam im rekla da mogu ležati ili sjediti tijekom masaže, svi su legli na trbuh. Rado su se masirali i izražavali ugodu (što me iznenadilo) što je, pretpostavljam, utjecalo na to da se i ta dva dječaka uključe u aktivnosti idućega tjedna.

Od drugoga tjedna svi sudjeluju u aktivnostima i organiziraju slične aktivnosti masiranja. Traže određene predmete/pomagala za masažu. Najčešće biraju različite loptice jer ih „ne šakljaju toliko kao pero“. Dogovaraju se tko će koga masirati. Nekoliko djece masiralo je i svoje roditelje kod kuće.

Mislim da bi takve aktivnosti trebalo uključiti u svakodnevni rad jer djeca uživaju u njima, a vidljive su dobrobiti za pojedince i za cijelu skupinu. Dok sam pripremala aktivnosti, nisam imala nikakva očekivanja jer do tada nisam provodila aktivnosti masiranja pa sam bila iznenađena njihovim reakcijama i zanimanjem.

Uočila sam da su djeca koja su u igri taktilno grublja, sada „ublažila“ svoj dodir (veća kontrola vlastite snage – dodir/pritisak/stisak) i zbog toga se pojavilo povjerenje druge djece prema njima (nema više straha od „grubljeg“ dodira). Naučili su se biti strpljiviji i čekati svoj red.

PRILOG (fotografije):

4.6. Osjetilom dodira do slova

Ime i prezime:	BERNARDA TOMAS	
Ustanova/organizacija:	Dječji vrtić Osijek – PC “Stribor”	
Naziv senzornoga područja:	Osjetilo dodira	
Tema:	Glinom i dodirrom do slova	
Dobna skupina:	Mješovita skupina (3 – 7 godina)	
Ukupni broj sudionika: 20	Broj djevojčica sudionica: 7	Broj dječaka sudionika: 13

PLAN AKTIVNOSTI

Ciljevi:
• doživjeti igru glinom, osjetiti radost oblikovanja tim materijalom • razvijati finu motoriku šake • potaknuti djecu (osobito dječake) na zanimanje za slova • osvijestiti da se riječi sastoje od glasova koje zapisujemo u obliku slova • osvijestiti važnost čitanja • poticanje predčitalačkih vještina osjetilom dodira u dobno mješovitoj skupini.
Opis igre/aktivnosti (što sudionici rade, odnosno tijek igre/aktivnosti):
Sudionici u aktivnostima oblikuju slova glinom, oblikuju svoje ime, predmete – povezuju ih s prvim glasom u riječi, pišu slova prstima, temperama, bojama, oblikuju voskom svoje ime, pišu po glinenim pločicama, šivaju slova vunom na kartonu, igraju se kartonskim slagalicama – slažu riječi prema prikazu na kartici, slažu drvenu abecedu, igraju se slovima od tkanine – crtaju vesela slova flomasterima, oblikuju slova tijelom surađujući u trojkama, govore abecedu, igraju govorne igre.
Metodički dio (pojašnjenje načina provedbe aktivnosti, metode):
Odgovornost je u svim aktivnostima podrška djeci – stvara ugođaj za rad/igru, priprema materijal za igru, daje im uputu što bi mogli raditi, prati njihovu igru, savjetuje, pokazuje primjer, podržava njihovu inicijativu, ohrabruje ih i potiče na dovršavanje aktivnosti, potiče na maštovitost/kreativnost u radu.

Potrebni materijali, uvjeti, resursi:	Literatura (opcionalno):
20 kg gline, kartice sa slovima, vosak, papir, tempere, flomasteri, kartoni, vuna, igle za šivanje, drvena abeceda, abeceda od tkanine, drvena abeceda u obliku slagalice, abeceda u obliku gusjenice, velika slova na A4 papiru u boji, slagalica <i>Složi riječi</i>	Radni materijal s predavanja <i>Doživljajno učenje - učenje svim osjetilima - osjetilo dodira</i> Davis, R. D. <i>Dar disleksije</i> Lawrence, L. <i>Montessori čitanje i pisanje</i>

REALIZACIJA AKTIVNOSTI:

Uvodni dio (motivacija, instrukcija):

Abeceda – pjevanje

Glavni dio:

1. oblikovanje slova glinom – cijela abeceda
2. oblikovanje vlastitoga imena glinom
3. izaberi jedno slovo i oblikuj nešto što počinje tim slovom
4. napiši vlastito ime na glinenoj pločici
5. oblikuj svoje ime voskom
6. bojenje glinene abecede temperama
7. pisanje slova prstima – tehnika tempera
8. složi svoje ime/riječi slovima od tkanine
9. moje šareno ime – tehnika flomaster
10. šivanje slova vunom na kartonu
11. složi abecedu velikim drvenim slagalicama
12. složi riječ prema zadanoj kartici
13. složi slike i dobit ćeš riječ – drvene slagalice.

Završna faza:

Oblikovanje slova tijelom u suradnji s drugima (u trojkama) u dvorani.
Na slovo, na slovo... (govorna igra)

SAMOEVALUACIJA, OSVRT :

Što ste zapazili tijekom provedbe aktivnosti?

Zapazila sam veliku motiviranost dječaka što mi je bio važan cilj. Dječaci su pokazali veliko zanimanje za glinu. Naglasak je bio na slovima, no onda se to prenijelo na izradu različitih predmeta koje smo povezivali s riječima – od različitoga oružja do vulkana i pokusa s octom i sodom bikarbonom (vulkanska erupcija).

Nudila sam materijale prateći njihovo zanimanje, a oni su stvarali, igrali se slovima i riječima. Osobito me iznenadila strpljivost i upornost četverogodišnjega dječaka (inače plašljivoga, vrlo osjećajnoga i osjetljivog na različite podražaje iz okoline) za ovladavanjem slova – stalno nešto radio u suradnji s dječacima i s djevojčicama.

Igrajući se slovima od različitih materijala, gotovo svi petogodišnjaci svladali su abecedu.

Svi ciljevi su ostvareni, a potaknuli smo dječake i na pričanje priča djeci prije dnevnoga odmora (tada je ugođaj najbolji za slušanje novih priča).

Jeste li uočili specifične reakcije djece?

Uočila sam njihovu spretnost i samostalnost pri oblikovanju slova tijelom kao i međusobnu suradnju i dogovaranje tijekom izvedbe. Bio je to novi oblik igre koji su uspješno obavili.

Koje elemente biste istaknuli kao posebno važne?

Bilo im važno da sam s njima u tome, da ih podržavam u radu, dajem povratnu informaciju na upite i radove. Bila je važna ugodna i poticajna atmosfera, materijali s kojima smo se igrali te smo svi uspjeli iskustveno doživjeti igru glinom, njezinu teksturu, podatnost za oblikovanjem i uživati u radu, ali i napisati svoje ime.

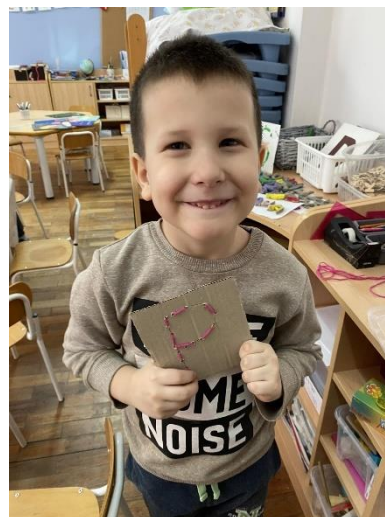
Jeste li imali izazova i kako ste se nosili s njima?

Prvi je izazov bio je kupovina gline i kako je donijeti (20 kg) u vrtić, a potom kako je pripremiti i održati kvalitetnom (dovoljno vlažnom) za provedbu aktivnosti. Bilo je izazovno fotografirati jer sam bila sama s prljavim rukama od gline, no i taj je element uspješno svladan.

Na koji način je aktivnost doprinijela prevenciji nepoželjnih ili rizičnih ponašanja kod djece?

Aktivnosti glinom i voskom pridonijele su ugodnijoj i mirnijoj atmosferi u grupi tijekom tjedna. To se osobito odnosi na dječaka s ADHD-om koji je i vođa u skupini. Osim slova dječaci su mogli oblikovati i oružje koje jako vole (puške, pištolje, mačeve...) pa smo tako zadovoljili njihovu potrebu za izradom oružja, ali i djelovali na jačanje finih mišića šake. Taj tjedan bilo je manje sukoba među dječacima.

PRILOG (fotografije):

4.7. Ravnoteža

Ime i prezime:	IVANA HAZENAUER	
Ustanova/organizacija:	Dječji vrtić Osijek	
Naziv senzornoga područja:	Osjetilo za kretanje i ravnotežu	
Tema:	Ravnoteža	
Dobna skupina:	Djeca u 3. i 4. godini života	
Ukupni broj sudionika: 17	Broj djevojčica sudionica: 5	Broj dječaka sudionika: 12

PLAN AKTIVNOSTI

Ciljevi:	
• upoznati djecu s pojmom ravnoteže i njezinim osnovnim odrednicama • osvijestiti i djelovati na njezin razvoj usmjerenim kretnjama i konkretnim radnjama.	
Opis igre/aktivnosti (što sudionici rade, odnosno tijek igre/aktivnosti):	
1. <i>Balansni most</i> – prelazak mosta od drvene daske pričvršćene na nosače lancem od 50 cm 2. <i>Toranj</i> – gradnja tornja od drvenih kocaka različitih oblika i veličina 3. <i>Poligon s preprekama</i> – balansni elementi.	
Metodički dio (pojašnjenje načina provedbe aktivnosti, metode):	
U svakodnevnu rutinu jutarnje tjelovježbe, kao dodatni poticaj za razvoj ravnoteže, progresivno dodajem balansne izazove i elemente (kretanje) kojima izazivamo stabilnost tijela i drugih objekata (građevni elementi).	
Potrebni materijali, uvjeti, resursi:	Literatura (opcionally):
*kocke raznih veličina i oblika (drvene) *senzorna staza (tvrda pjena), tri elementa *niska greda (drvena) *balansni most (drveni) *pravokutni elementi (plastični) *okrugli elementi (tvrda pjena), tri veličine, šest komada	

REALIZACIJA AKTIVNOSTI

Uvodni dio (motivacija, instrukcija):

1. balansni most – prva prelazim most opisujući djeci što mi se događa, kako moje tijelo djeluje na most, a kako on na moje tijelo. Pokazujem što činim da ne padnem. Upućujem ih da oblikuju red, da prelaze jedno po jedno (bez drugih djelovanja na most). Prvo se pokušaju popeti i koračati samostalno, a ako ne uspiju u tome, mogu tražiti pomoć. U prvoj fazi drže se za moj prst.

2. toranj – djeca se upoznaju sa značajkama građevnih elemenata – oblik, tekstura, stabilnost, mogućnost gradnje (zaobljene i ravne plohe), a potom demonstriram gradnju jednim i drugima. Komentiramo viđeno. Upućujem ih da se usmjere na dah, ne dodiruju stol tijelom ukoliko na njemu grade, da se umire, uspore i da grade ponovno ako se sve sruši.

3. poligon s preprekama: u uvodnome dijelu u prostoru sportske dvorane izvodimo standardne vježbe disanja nakon kojih slijede one za pokretljivost kralježnice i zglobova. Izvode vježbe po modelu uz verbalnu instrukciju. Imenujemo kretnje i dijelove tijela, uključujući i mišiće i zglobove koje sudjeluju u pokretu, te spominjemo dobrobiti tjelovježbe koju izvodimo. Uvodimo balansne elemente: stajanje na jednoj nozi (izmjenično) uz pridržavanje dvjema rukama s prijateljem/prijateljicom sučelice, zatim se drže za jednu ruku stojeći bočno jedno do drugog, oslanjaju se na neživi objekt – štap. Krajnja je faza stajanje na jednoj nozi (izmjenično) bez pridržavanja, a za popravljivanje ozračja i poticanje osjećaja zajedništva – stoj žmirečki na jednoj nozi. Komentiramo razlike. Djeca su bosa da bi doživjela teksturu materijala po kojima će se kretati i opisuju površine.

Glavni dio:

1. balansni most – prelazak počinju samostalno držeći se za grede, a potom za moj prst. U drugoj fazi jedni drugima pomažu prijeći most uz govornu uputu (prati tempo) i do kraja most prelaze samostalno.

2. toranj – djeca samostalno grade tornjeve u središtima aktivnosti. Jednom tjedno organiziramo natjecanje u građenju.

3. poligon s preprekama – potičem ih da samostalnije prelaze svaki od ponuđenih elemenata u poligonu, ali ih pratim, upućujem i dajem mogućnost pomoći ukoliko je to potrebno (pridržati se za moj prst).

Završna faza:

Cilj je osamostaliti ih u izvođenju svih aktivnosti uz pomoć kad je to potrebno da ne bi razvila odbojnost prema sudjelovanju zbog neuspjeha.

Po završetku glavnoga vođenog dijela, slobodni su opetovano – grupno ili pojedinačno – sudjelovati u aktivnostima.

SAMOEVALUACIJA, OSVRT :

Djeca su izvrsno reagirala na sve ponuđene poticaje i aktivnosti, vjerujem zbog stalnog rada na razvoju motorike (djeca su u vrtićkom okruženju od jasličke dobi) kroz svakodnevnu jutarnju tjelovježbu, osluškivanje vlastitoga tijela i njegovih mogućnosti, imenovanje zglobova, mišića, radnji, kretnji i njihovih dobrobiti. Aktivnosti usmjerene na razvoj ravnoteže postupno su uvedene, bile su prilagođene dobi i sposobnostima u određenome vremenskom razdoblju da ne bi doživjeli traumu od neuspjeha.

Osim osnovnoga cilja aktivnostima su ostvarene i brojne druge zadaće: želje za svladavanjem novih izazova, povjerenje, slijeđenje uputa, strpljivost, ustrajnost, smanjenje frustracije neuspjehom, radost zbog tuđega uspjeha, pomoć (prijatelju) savjetom, samopouzdanje, zajedništvo, kreativnost i domišljatost u suočavanju s preprekama.

Djeca su mi se svakodnevno obraćala s demonstracijom postignutoga, igrom su obuhvaćali elemente aktivnosti. Riječ *ravnoteža* često se mogla čuti u slobodnoj igri i razgovorima, a nerijetko su se poslužili i predmetima poput senzorne grede i okruglih elemenata. Građenje tornjeva postalo je svakodnevica, mnogo više nego prije. Posebno bih istaknula razvoj zajedništva, strpljenja i vjere u sebe, a koji su ujedno i okosnica prevenciji nepoželjnih ponašanja. Djeca su u kontroliranim uvjetima i bez isticanja (što se često događa u obiteljskome okruženju gdje roditelj često podržava svoje dijete) s objektivnoga gledišta iskustveno doživjeli pravičnost, poštivanje reda, uvježbali kontrolirati emotivna stanja (želja za pobjedom, želja za prvenstvom sudjelovanja...) i spoznali zadovoljstvo sudjelovanja.

Najveći izazovi odnosili su se na izmijenjene uvjete rada, odnosno činjenicu da je pristunost u skupini bila promjenjiva (bolovanja, samoizolacije), no usprkos tome postignuli smo željeno – i više.

PRILOG (fotografije):

4.8. Taktilne igre s prirodnim materijalima

Ime i prezime:	LORA ĐUMLIJA
Ustanova/organizacija:	Dječji vrtić Osijek

Naziv senzornoga područja:	Osjetilo dodira	
Tema:	Taktilne igre s prirodnim materijalima	
Dobna skupina:	Srednja vrtićka skupina (djeca u dobi 4 i 5 godina)	
Ukupni broj sudionika: 21	Broj djevojčica sudionica: 12	Broj dječaka sudionika: 9

PLAN AKTIVNOSTI

Ciljevi
Tjelesni i psihomotorički razvoj (razvoj cjelokupne motorike): 1. prirodnim oblicima kretanja (hodanje, hodanje po različitim teksturama) 2. prirodnim oblicima kretanja u prirodi na neravnim i kosim terenima (hodanje nizbrdo, uzbrdo, neravan teren) 3. razvijati motoričke sposobnosti ruku, šake, prstiju (motanjem vune oko grančica). Socioemocionalni razvoj: 1. podupirati spontano izražavanje stvaralačkih mogućnosti (uporaba, isprobavanje i istraživanje novih materijala) 2. razvijati pozitivnu sliku o sebi (<i>Ja to mogu!</i>) 3. razvijati sposobnost za druženjem, dogovaranjem i suradnjom (spremnost na zajedničku igru i rad, poštivanje pravila u igri) 4. poticati i podupirati dječju inicijativu. Spoznajni razvoj: 1. razvijati sposobnost uočavanja veza i odnosa među stvarima i pojavama (prirodne pojave – biljni i životinjski svijet, različiti materijali – prirodne, različite funkcije materijala) 2. poticati i razvijati stvaralačke mogućnosti uporabom, isprobavanjem, istraživanjem (neoblikovani prirodni materijali, kombiniranje različitih materijala radi ostvarivanja neke ideje) 3. stjecati različita iskustva u svijetu koji nas okružuje (šetnja). Govorno-jezični razvoj: poticati i razvijati govorno jezičnu komunikaciju. Vizualno – komunikativni razvoj: prepoznavati, uočavati i razlikovati boje i teksture.
Opis igre/aktivnosti (što sudionici rade, odnosno tijek igre/aktivnosti):
1. <i>Kišna šetnja</i> – uvodna aktivnost

- Šetnja do obližnjega parka i promatranje prirode koja nas okružuje
2. *Ja u šetnji* – kreativno-manipulativna aktivnost
Djeci je ponuđen glinamol, predlošci i drveni noževi. Izrađuju glinamolom svoje tijelo i okolinu (prirodu) koju su vidjeli tijekom šetnje.
 3. *Naše drvo* – kreativno-manipulativna aktivnost
Djeci su ponuđene grančice, vuna i škare. Ukrašavanje grančice motajući vunu različite boje.
 4. *Čudna staza* – tjelesna aktivnost
Ponuđene su taktilna staza (izrađena od prirodnih materijala) i plastične taktilne ploče. Djeca bosa isprobavaju različite teksture.
 5. *Mokro na mokro* – likovna aktivnost
Prateći interese i želje djece, ponuđene su im vodene boje, voda, kistovi i papiri. Djeca slikaju sebe i svoje okruženje.
 6. *Kućica za ptice* – manipulativna aktivnost
Djeci su ponuđeni različiti drveni oblici od kojih izrađuju građevine.
 7. *Moje ime* – manipulativna (predčitalačka) aktivnost
Ponuđena je drvena kutija s pijeskom u boji i predlošci slova. Djeca prstima u pijesku mogu ispisati svoje ime.
 8. *Pogodi što?* – istraživačka aktivnost
Ponuđena je ploča s različitim prirodnim materijalima (krzno, grančice, kamenje, školjke, drveni obluci i sitnije kamenje). Djeca su podijeljena u dvije skupine. Jedna je skupina izvan sobe i nije vidjela ploču, a druga je skupina u sobi. Uvodimo jedno dijete s povezom na očima iz skupine koja je izvan sobe. Dodirujući ploču, dijete s povezom pogađa što se na njoj nalazi. Djeca koja su vidjela ploču, pomažu doći do točnoga odgovora, postavljajući pitanja poput: „Što se nalazi u moru, što ne smijemo baciti u dvorištu, što životinje imaju na sebi?“
 9. *Prirodna slika* – kreativno-manipulativna aktivnost
Ponuđeno je kamenje različite veličine i boja, drveni obluci, grančice različite debljine i dužine i školjke. Djeca na predlošcima izrađuju sliku po želji.
 10. *Vrt* – radno-praktična aktivnost
Ponuđeni su zemlja, sjemenke različitih biljaka, drvene žlice, posude za sadnju i voda. Djeca su sijala sjemenke po želji i brinula se o njima.

Metodički dio (pojašnjenje načina provedbe aktivnosti, metode):

Započela sam svaku aktivnost razgovorom o tome što vide, kakve je teksture i gdje to možemo naći u prirodi. Izvođenjem tjelesne aktivnosti pokazala sam im kako prolaziti taktilne staze. Ključne su metode promatranja, istraživanja, isprobavanja i zaključivanja.

Potrebni materijali, uvjeti, resursi:

Literatura (opcionalno):

- glinamol
- grveni noževi
- zaštita za stolove
- vuna
- grane različitih debljina i dužina
- taktilna staza (s prirodnim materijalima)
- taktilna staza (plastična)
- vodene bojice
- kistovi
- papiri
- različite drvene letvice (drveni oblici)
- pijesak uboji
- predlošci slova
- taktilna ploča (školjke, drveni obluci, kamenje, krzno)
- neoblikovani materijal (grančice, obluci, kamenje, školjke)
- zemlja
- sjemenke
- posude za sadnju
- voda

REALIZACIJA AKTIVNOSTI

Uvodni dio (motivacija, instrukcija):

Uvodna aktivnost bila je šetnja do obližnjega parka. Razgovarali smo po povratku o tome što smo vidjeli, čime smo se igrali i kakvo je bilo vrijeme. Međusobno su razgovarali o kiši, vodi i blatu i o tome što možemo naći u prirodi.

Glavni dio:

Glavni dio radionice bile su aktivnosti ponuđene tijekom tjedna.

Završna faza:

U završnoj fazi razgovarali smo o aktivnostima i materijalima koji su im se najviše svidjeli te o aktivnosti *Vrt* jer se vesele daljnjoj brizi o biljkama.

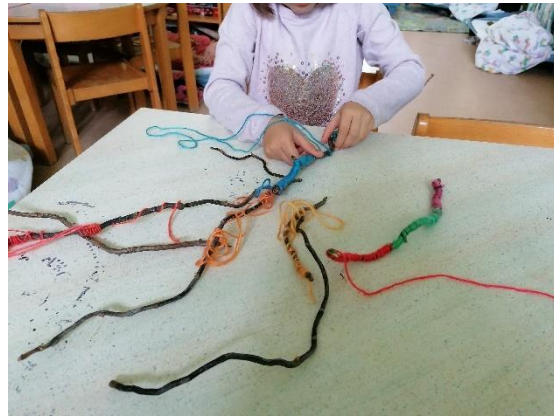
SAMOEVALUACIJA, OSVRT:

Tijekom provedbe radionice najviše sam promatrala djevojčicu (4, 5 koja je, uz ponuđene prirodne materijale, i dalje odabirala plastične igračke. U tjelesnoj aktivnosti bila im je ponuđena taktilna staza na kojoj se nalazilo kamenje, grančice, spužva i sl. Djevojčica nije htjela sudjelovati u toj aktivnosti, priključila se tek kada sam dodala plastične taktilne ploče. Jedina aktivnost u kojoj sudjeluje bez poticaja je likovna aktivnost *Mokro na mokro* (prijedlog djece). Primijetila sam da su djeca „mirnija“ i raspoređena po središtima kada sam ponudila prirodne materijale. Neočekivano, tijekom aktivnosti *Pogodi što?* imali su teškoće pri prepoznavanju teksture dodirrom. U nastavak te aktivnosti ponudit ću im različite materijale i oblike koji se ne nalaze na ploči, već stoje samostalno. Najveće je zanimanje djevojčica izazvala aktivnost *Kućica za ptice* pa su umjesto kućice za ptice izrađivale svoje kuće (domove). Tijekom izvođenja aktivnosti međusobno su se poticali i ohrabivali te strpljivo čekali na red u aktivnostima u kojima je to bilo potrebno. Igre prirodnim materijalima nastavili smo i dalje. Nakon provedene radionice primijetila sam da djeca u središtu građenja radije izabiru drvene oblike nego Lego kocke. Djevojčica E. postupno se naviknula na ponuđene materijale, ali i dalje ipak izabire plastične igračke. Izrađujući *Naše drvo* pokazuju veliko zanimanje za vunu pa je u planu provesti još manipulativnih aktivnosti s tim materijalom. Kolegice starije odgojne skupine u dvorištu vrtića ponudile su prirodni rasipni materijal. Djeca svih odgojnih skupina priključila su se tom poticaju (fotografije u prilogu).

PRILOG (fotografije):

4.9. Izrada slikovnice oblikovanjem vune tehnikom filcanja na mokro

Ime i prezime:	MONIKA ŠMIT	
Ustanova/organizacija:	Dječji vrtić Osijek – PC „Nevičica“	
Naziv senzornoga područja:	Osjetilo za dodir	
Tema:	Stvarajmo zajedno Izrada slikovnice oblikovanjem vune tehnikom filcanja na mokro	
Dobna skupina:	Djeca u dobi od 4 do 6 godina	
Ukupni broj sudionika:	Broj djevojčica sudionica:	Broj dječaka sudionika:
17	10	7

PLAN AKTIVNOSTI

Ciljevi:

- pomoći djeci dopustiti tjelesni kontakt i tako se međusobno bolje upoznati
- potaknuti djecu da postanu svjesni svoje kože kao granice svojega tijela
- omogućiti doživljaj različitih iskustava pri oblikovanju vunom u tehnici mokroga filcanja
- razviti osjećaj samopoštovanja i samopouzdanja te osjećaj ponosa i zadovoljstva
- poticati zajedništvo među djecom.

Opis igre/aktivnosti (što sudionici rade, odnosno tijek igre/aktivnosti):

Odgojiteljica i djeca sjede u krugu. Odgojiteljica pripovijeda priču *Crnouhi zečevi*. Nakon ispričane priče djeca dobivaju uputu izraditi slikovnicu prema istoimenoj priči, i to oblikovanjem vune u tehnici filcanja na mokro. Djeca se pozivaju da pripreme stolove i potreban materijal za realizaciju aktivnosti. Odgojiteljica vlastitim primjerom pokazuje korake pri izradi slikovnice i daje jasne upute. U priči se pojavljuju tri zeca, majka priroda i medvjed.

Metodički dio (pojašnjenje načina provedbe aktivnosti, metode):

Priča *Crnouhi zečevi* izabrana je u skladu s vremenom godišnjega doba koje dolazi (proljeće). Aktivnost je provedena u razdoblju od 8. ožujka do 9. travnja 2021. godine.

Odgojiteljica pripovijeda priču sjedeći u krugu zajedno sa djecom. Nakon ispričane priče slijedi aktivnost izrade slikovnice tehnikom filcanja na mokro.

Aktivnost oblikovanja vunom tehnikom filcanja na mokro ostvarena je u sobi dnevnoga boravka odgojne skupine „Leptirići“.

Prije same izrade slikovnice djeca s odgojiteljicom postavljaju zaštitu na stolove, sipaju toplu vodu u posudice sa špricaljkom, donose tekući sapun i mrežastu tkaninu. Nebojena i obojena vuna nalazi se u drvenim kutijama koje su im dostupne za oblikovanje stranica slikovnice.

Metodom demonstracije djeci je prikazano oblikovanje vunom, a potom im je omogućeno iskustveno učenje grupnim radom.

Djeca biraju boje i motive stranica koje ih asociraju na priču. Obojena vuna slaže se na bijelu nebojenu vunenu podlogu, a tako dobivene slike, odnosno stranice slikovnice, treba prekriti mrežastom tkaninom.

Mrežasta tkanina služi da bi zaštitila složenu vunu u boji od pomicanja i stvaranja nabora. Djeca špricaju po složenoj vuni, a kada je dovoljno mokra, utiskuju tekući sapun na dlanove i kružnim ga pokretima dlanova nanose na složenu vunu. Utiskuju namočene stranice pune pijene/sapunice i gnječe dlanovima, prstima, šakama i laktovima.

Topla voda i sapunica toplinskim djelovanjem i radom ruku pritišću niti koje se isprepliću i stvaraju kompaktnu strukturu – filc. Kada se niti sjedine, skida se mrežasta tkanina i filc se ispire pod toplom vodom, lagano istiskujući sapunicu iz nastale slike.

Stranice slikovnice stavljaju se sušiti dok u potpunosti ne budu suhe i spremne za uporabu.

Valja napomenuti da je i drugoj djeci omogućeno uključivanje u aktivnost po vlastitom izboru kao i mogućnost grupnoga korištenja materijala.

Djeca sudjeluju u pospremanju stolova i materijala nakon provedene aktivnosti.

Uz glavnu aktivnost oblikovanja vunom tehnike mokroga filcanja odgojiteljica je upotrijebila taktilne igre prije odlaska na ručak:

- *Slika na leđima* (djeca crtaju rukama i prstima djetetu ispred sebe po leđima, a zatim se uloge mijenjaju)
- *Prepoznaj prijatelja po dodiru* (djeca stoje u krugu, jedno dijete stoji unutar kruga s povezom na očima; djeca izgovaraju riječi: „Širi, širi, veseli šeširi,

To sam ja, to si ti,
Okreni se Luka ti!“

tijekom pjevanja dijete se vrti oko svoje osi, a kada djeca prestanu izgovarati riječi, dijete stane i priđe prvom djetetu; dječak/djevojčica dodiruje dijete ispred sebe (lice, oči, nos, uši, ramena, ruke, noge) te pokušava pogoditi tko je to dijete; igra traje dok postoji zanimanje djece

- *Sadimo povrće* (djeca dlanovima, prstima i šakama izvode taktilne radnje po leđima djeteta koje stoji ispred; oru zemlju, grabljaju, buše rupice za sadnju povrća, stavljaju sjeme i prekrivaju ga zemljom, polijevaju ga vodom i čekaju da zemlja odmori i povrće naraste)
- *Prijatelj prijatelja traži* (u pozadini svira instrumentalna glazba, djeca se kreću po prostoru plešući; kada glazba stane, djeca trebaju pronaći prvoga prijatelja do sebe te ga zagrliti; sljedeći put kada glazba stane, uputa je rukovati se s prijateljem, zatim dotaknuti se leđima s njim itd.; igra traje dok postoji zanimanje djece.

Potrebni materijali, uvjeti, resursi:	Literatura (opcionalno):
neobojena i obojena vuna topla voda posudice sa špricaljkom tekući sapun mrežasta tkanina zaštita za stolove	J. Clark Brack (2009.) <i>Učenjem do pokreta, kretanjem do spoznaje! Program senzomotoričkih aktivnosti za djecu predškolske dobi</i> ; Ostvarenje d.o.o. Časopis <i>Korak po korak - Dijete, vrtić, obitelj/Autizam</i> (2020.) Slunjski, E. (2014.). <i>Kako pomoći djetetu da (p)ostane kreativno i da se izražava jezikom kreativnosti</i> . Zagreb: Element Ayers, A. J. (2009.). <i>Dijete i senzorna integracija</i> . Jastrebarsko: Naklada Slap Materijali s doživljajnog učenja

REALIZACIJA AKTIVNOSTI

Uvodni dio (motivacija, instrukcija):
Odgojiteljica poziva djecu u jutarnji krug sviranjem po trianglu, izgovarajući ove riječi: „Čujete li ove tonove? Zatvorite oči i slušajte. Kad tonovi utihnu, počet ću s pričanjem...” Odgojiteljica započinje pripovijedati priču <i>Crnouhi zečevi</i>. Tijekom pripovijedanja djeca sjede u krugu zatvorenih očiju sve dok priča nije gotova. Djeca prepoznaju kraj priče stihovima koje odgojiteljica izgovara nakon svake ispričane priče: „I najljepša priča prođe, ko što prođe svaka sreća, al je uvijek sretan onaj tko se priče dugo sjeća.” Odgojiteljica poziva djecu da stvore zajedničku slikovnicu istoimene priče te daje upute i smjernice za pripremu aktivnosti. Daje zadatak svakom djetetu u kojem treba prvo zaštititi stolove stolnjacima, nasipati toplu vodu u posudice sa špricaljkom, donijeti tekući sapun i mrežastu tkaninu. Kada su sve pripremili, slijedi aktivnost oblikovanja vune tehnikom filcanja na mokro.
Glavni dio:

Prije početka izrade slikovnice odgojiteljica upoznaje djecu sa specifičnim svojstvima vune. Djeca vlastitim osjetilima otkrivaju svojstva vune tako da razgledavaju, dodiruju, mirišu, oblikuju vunu, slijede korake u procesu.

Odgojiteljica pokazuje redoslijed stavljanja neobojene vune koja služi kao podloga na koju se tada nanosi obojena vuna koju je potrebno kidati na manje komade i polagati je na bijelu podlogu. Obojenu vunu treba prstima razvući i slagati na što tanje komade.

Tada slijedi stavljanje mrežaste tkanine koja treba biti takva da propušta sapunicu i vodu, a istovremeno štiti od pomicanja onih dijelova koji su složeni u sliku. Djeca ravnomjerno nanose vodu špricanjem i tekući sapun koji su nanijeli na dlanove, a zatim i na mrežastu podlogu. Kružnim pokretima dlanova, šaka i prstiju stvaraju u paru sapunicu i pritišću vunenu podlogu o stol da bi slika postala što cjelovitija.

Završna faza:

Pri završetku djeca odnose sliku na ispiranje sapunice kroz tanki mlaz tople vode te je lagano cijede i stavljaju na sušenje.

Djeca sudjeluju u pospremanju stolova, skidanju zaštite sa stolova, ispiranju mrežaste tkanine od sapunice, spremaju posudice i tekući sapun na odgovarajuće mjesto.

SAMOEVALUACIJA, OSVRT :

Tijekom provedbe aktivnosti primijetila sam da su pojedini dječaci iz skupine pokazali zanimanje za tu vrstu kreativnoga izražavanja i stvaranja, što inače nije slučaj, pa ih je potrebno dodatno motivirati. Dječaci su slijedili upute odgojiteljice i aktivno sudjelovali od početka do kraja aktivnosti. Stariji dječaci pomagali su mlađim dječacima i njihova je pažnja bila dugotrajnija nego inače. Djeca koja su od početka bila uključena u aktivnosti, postali su pomagači pa su uključivanjem druge djece davali upute i pokazali vlastitim primjerom korake u izradi slikovnice od filca.

Djeca skupine *Leptirići* prvi put susreću se s neobojenom i obojenom vunom kao i s tehnikom oblikovanja vune tehnikom filcanja na mokro.

Djevojčice su ukazivale dječacima na nježnost, strpljenje, urednost pri oblikovanju slike, a dječaci su prihvaćali njihove sugestije.

Aktivnost filcanja na mokro posebno je doprinijela dječaku s poteškoćama u razvoju.

Dječak T. Đ. verbalizirao je zadovoljstvo rekavši mi s osmijehom na licu: „Teta, sretan sam!“

Dječak je sudjelovao od početka do kraja aktivnosti i surađivao s drugom djecom bez vrištanja, vikanja i plakanja. Pronašao je mir u sebi.

U glavnoj aktivnosti oblikovanja vune tehnikom filcanja na mokro, ali i drugim taktilnim igrama, valja izdvojiti važne elemente:

- spoznajni proces – djeca osjetilima otkrivaju svojstva vune, razgledavanjem, dodirivanjem, mirisanjem, oblikovanjem, istraživanjem različitih načina provođenja pokreta pri utiskivanju i gnječenju vune; uočavaju razliku vune prije, tijekom i nakon oblikovanja, istražuju i uočavaju

njezina svojstva kao što je gustoća, tvrdoća, tekstura i prostor

- socijalni aspekt – grupnim radom zajednički stvaraju nešto novo; tijekom aktivnosti međusobno si pomažu, dogovaraju se oko oblikovanja boja koje ih asociraju na priču; starija i spretnija djeca pomažu mlađima te svi međusobno poštuju pravila; potiče se osjećaj pripadnosti grupi, zajedništva i jačaju se prijateljski odnosi; osjećaj uspješnosti i samopoštovanja neizostavni su elementi koje djeca dobivaju tijekom izrade i stvaranjem slikovnice. Pokretima oblikovanja vune tehnikom filcanja na mokro prenose i prožimaju svoje unutarnje osjećaje

- komunikacija – pozitivna komunikacija, vedra klima, mašta, kreativnost te zaigranost djece pri oblikovanju tehnikom filcanja potiču se različite mogućnosti doživljavanja, primanja, razumijevanja i izražavanja poruka; odgojitelj treba promišljati, promatrati djetetove potrebe, biti u djetetovim “cipelama” da bi shvatio njegove osjećaje i doživljaje, razumio ponašanje koje ponekad bude neprimjereno, da bi otkrio njegove uzroke bez osuđivanja.

Aktivnost oblikovanja vune tehnikom filcanja na mokro doprinijela je prevenciji nepoželjnih i rizičnih ponašanja djece, najviše u izražavanju vlastitih osjećaja, unutarnjih doživljaja tijekom korištenja vode, sapuna, trljanjem i gnječenjem vunene podloge. Djeca su pokazala više senzibiliteta i tolerancije za djecu s poteškoćama u razvoju i mlađu djecu te se stvorila i empatija za drugog. U taktilnim igrama djeca su se više međusobno povezala, stekla povjerenje jedni u druge, osjećaj pripadanja i sigurnosti u skupini došli su više do izražaja. Djeca su probudila maštu, kreativnost i zaigranost kroz novi iskustveni doživljaj u aktivnosti oblikovanja vunom tehnike filcanja na mokro.

PRILOG (fotografije):

4.10. Priča sa stolnim lutkama – predstava *Priča o dječaku koji je sve htio vidjeti*

Ime i prezime:	SNJEŽANA IVKOVIĆ	
Ustanova/organizacija:	Dječji vrtić Osijek	
Naziv senzornoga područja:	Osjetilo za vid, osjetilo za sluh	
Tema:	Priča sa stolnim lutkama – predstava <i>Priča o dječaku koji je sve htio vidjeti</i>	
Dobna skupina:	Djeca u dobi od 4,5 do 5 godina	
Ukupni broj sudionika: 25	Broj djevojčica sudionica: 13	Broj dječaka sudionika: 12

PLAN AKTIVNOSTI

Ciljevi:	
• senzorni – pričom sa stolnim lutkama razvijati sposobnost slušanja i opažanja te razvijati govor, potaknuti unutarnji doživljaj, maštu • spoznajno-odgojni – obogatiti rječnik, usredotočenost na radnju priče, lakše razumijevanje i izražavanje svojih emocija.	
Opis igre/aktivnosti (što sudionici rade, odnosno tijek igre/aktivnosti):	
Gledanje predstave. Naglasak je na gledanju i slušanju priče te stvaranju vlastitoga, unutarnjeg doživljaja slike i priče.	
Metodički dio (pojašnjenje načina provedbe aktivnosti, metode):	
metoda razgovora – razgovaram s djecom o predstavi, dogovaramo se da će predstava biti jedan dan u tjednu (utorak) i da ćemo je ponoviti svakoga utorka tijekom mjeseca, a poslije četvrtoga utorka oni koji žele, moći će glumiti s lutkama i izvesti predstavu za nas. Metoda demonstracije – predstava <i>O dječaku koji je sve htio vidjeti</i>.	
Potrebni materijali, uvjeti, resursi:	Literatura (opcionalno):
prirodna vuna, prirodna bojena vuna, igla, tkanina, svila, drvo, kokosov orah, žica, lampion, svijeća, žigice.	Županić-Benić, M. (2009.) <i>O lutkama i lutkarstvu</i> , Zagreb: Leykam Internacional. https://repozitorij.ffst.unist.hr

REALIZACIJA AKTIVNOSTI

Uvodni dio (motivacija, instrukcija):

Aktivnost započinjem pripremom prostora (postavljanjem stola na kojem se igra predstava, slaganjem lutaka, scenografije i potrebnih rekvizita). Pokrivam pripremljenu scenu tkaninom te slažem stolce za djecu.

Glavni dio:

Palim svijeću u lampionu, pjevam uvodnu pjesmu i s lijeva na desno uklanjam postavljenu tkaninu preko scene te uz pripovijedanje i lutke glumim priču.

Završna faza:

Nakon predstave pjevam završnu pjesmu i ponovno pokrivam scenu tkaninom. Puhnem u upaljenu svijeću i s osmijehom pozdravim djecu za kraj.

SAMOEVALUACIJA, OSVRT:

Odlučila sam se izvesti lutkarsku predstavu (od ideje do realizacije) prema metodi waldorfske pedagogije jer mi je to bio izazov, a djeci je to prvi susret s takvim oblikom rada. Već pri izradi lutaka (koje sam izrađivala u poslijepodnevnom odmoru) pokazali su veliko zanimanje:

T. T.: „Što je to?“

O: „Vuna, pravim lutke.“

T. T.: „Zašto praviš lutke?“

O: „Za predstavu.“

T. T.: „Dobro, ti pravi lutke, a ja idem spavati.“

H. K.: „Što to praviš?“

O: „Lutke.“

H. K.: „Zašto tako bockaš? Mogu probati kako je mekano? Jao, izgleda kao pilić!“ (stiže rukama vunu).

Izgled lutaka namjerno je jednostavan da bi pridonio jačanju dječje mašte i kreativnosti koja je dio svake dječje igre. Djeca nisu pitala zašto lutke nemaju oči, vjerujem da su sami stvarali svoje unutrašnje ekspresije za svaki lik.

Znamo da je djeci lutka vrlo bliska te ponavljanje predstave tijekom četiriju tjedana pridonijelo je učenju, razvoju govora, komunikacijskih vještina na nesvjestan način. Izražavali su svoja stajališta i davali vrlo kreativna rješenja. Kao poseban element izdvojila bih materijal (prirodna vuna), s kojim su se neka djeca prvi put susrela, i smirujuće ozračje tijekom izvođenja predstave. Ovom su radionicom učili čekati svoj red, slušati druge, izražavati svoje emocije, iskazivati svoj doživljaj i percepciju, oživljavali su lutke svojim glasom, pokretom.

PRILOG (fotografije):

4.11. Ritam godišnjih doba – proljeće

Ime i prezime:	NIKOLINA KOVAČ	
Ustanova/organizacija:	ISKRA waldorfska inicijativa	
Naziv senzornoga područja:	Osjetilo vitaliteta	
Tema:	Ritam godišnjih doba – proljeće	
Dobna skupina:	3 – 6 godina	
Ukupni broj sudionika: 10	Broj djevojčica sudionica: 3	Broj dječaka sudionika: 7

PLAN AKTIVNOSTI

Ciljevi:
• Omogućiti razvoj djetetova osjetila vitaliteta ritmičkim ponavljanjem aktivnosti i radioničkih rituala (redoslijed aktivnosti, prijelaz iz jedne aktivnost u drugu) • Oblikovati djetetovu okolinu na način da se osjetilu za vitalitet pruži mogućnost učenja (primjernost prostora i didaktičkih materijala, boravak vani, razgovor o promjenama u godišnjem dobu - uočavanje promjena u prirodi odgojitelj kao uzor) • Omogućiti pravilnu izmjenu situacija aktivnosti i mirovanja • Pružiti pravu „mjeru“ i doživljaj granica polariteta (ni previše ni premalo) • Osigurati zdravu i cjelovitu užinu
Opis igre/aktivnosti (što sudionici rade, odnosno tijek igre/aktivnosti):
1. pozdrav u krugu 2. prstovne/gestovne igre 3. pričanje priče (uz elemente predstave) 4. pjevanje (uz instrumente) 5. umjetnička aktivnost 6. slobodna igra 7. užina 8. radna aktivnost (pospremanje stola nakon užine i igračaka pri kraju radionice) 9. izriječ uz svijeću.
Metodički dio (pojašnjenje načina provedbe aktivnosti, metode):

1. prvi šalje ljubav djetetu koje u krugu sjedi do voditelja, započinje razgovor i postavlja pitanja o proljeću; potiče djecu na istraživanje što se sve promijenilo u prirodi nakon zime (dotaknuti travke, zelene listove, latice cvijeća...)
2. pokazuje s djecom prstovnu/gestovnu igru
3. priča priču
4. daje intonaciju i pjeva s djecom (s uključenim instrumentima)
5. daje upute za svaku od pet umjetničkih aktivnosti (po svaka za jednu radionicu), pomaže pri izvedbi (bez manipulacije)
6. promatra djecu tijekom slobodne igre (bez uplitanja)
7. priprema užinu tako da ga djeca mogu promatrati dok to radi
8. daje znak zvoncem i pjeva pjesmu
9. izgovara izriječ i pali svijeću.

Potrebni materijali, uvjeti, resursi:	Literatura (opcionalno):
kartonske lončanice, sjeme, papir, kist, Stockmar boje, sapun, vuna, voda, deterdžent, prozirni papir, škare, ljepilo, ispuhana jaja	Radni materijal sa studija <i>Doživljajno učenje – učenje svim osjetilima</i> (2. modul – osjetilo vitaliteta/koherentnosti) Christof Wiechert <i>Promatranje djeteta</i>

REALIZACIJA AKTIVNOSTI

Uvodni dio (motivacija, instrukcija): 5 minuta

- pozdrav u krugu *Ja ljubav šaljem...* (prijatelju pored)
- razgovor u krugu o promjenama koje vidimo u proljeće
- šetnja dvorištem i dodirivanje promjena koje vidimo u proljeće (trava, listovi, cvijeće – povezano s osjetilom vida i mirisa).

Glavni dio: 65 minuta

1. prstovne/gestovne igre *Ja sjedim sad u šumici, Patuljak se penje na tavan, Mi idemo u lov na lavove*
2. pričanje priče/predstava *Plesna haljina žutog maslačka*
3. pjevanje (uz instrumente) *Visibaba mala*
4. umjetnička/radna aktivnost – slikanje mokro na mokro, proljetna sadnja, cvjetni ukrasi za prozor, izrada tijesta za zdrave kekse, bojenje uskrasnih jaja
5. užina – voće, orašasti plodovi, puding
6. slobodna igra.

Završna faza: 5 minuta

-
- spremanje igračaka uz pjesmu *Ding-dong zvoni zvon*
 - izriječ uz svijeću *Moje srce zahvaljuje*
-

SAMOEVALUACIJA, OSVRT:

Što ste zapazili tijekom provedbe aktivnosti?

Djeca prepoznaju koja aktivnost slijedi.

Tijekom umjetničkih aktivnosti koncentrirani su na ono što rade (bojaju, režu, lijepe...).

Ako su u pričanje priče uključeni elementi predstave (figure, marame), vrlo rado vole ponavljati priču nakon voditeljice s predmetima kojim se smiju koristiti.

Jeste li uočili specifične reakcije djece?

Tijekom pričanja priče upotunjene elementima predstave, djeca su pažljivo slušala otvorenih usta.

Strpljenje dok voditeljica ne da znak da se svijeća ugasi na kraju radionice.

Koje elemente biste istaknuli kao posebno važne?

Radioničke rituale i ritam izmjene aktivnosti koji je naznačen zvoncem/ksilofonom/pjesmom.

Pravilna izmjena situacija mirovanja i aktivnosti. Oblikovanje djetetove okoline tako da se osjetilo za vitalitet omogućujući učenje (primjernost prostora i didaktičkih materijala, boravak vani, razgovor o promjenama u godišnjem dobu – uočavanje promjena u prirodi, odgojitelj kao uzor).

Boravak na zraku i zdrava užina kojom se dječje nepce privikava na okuse kojima ne dominira šećer.

Jeste li imali izazova i kako ste se nosili s njima?

Dječak M. J. (5) izazovan je u smislu da voli trčati po prostoru vrtića često s drugim dječacima. Uz rečenicu „Trčimo vani na dvorištu!“ rasprostrem po tepihu vunene trake i kažem da su pužići izgubili svoje kućice pa je potrebno pomoći im u njihovu traženju. Tako se dječak ponovno vrati u sebe.

Na koji način je aktivnost doprinijela prevenciji nepoželjnih ili rizičnih ponašanja kod djece? itd.

Odmak od digitalnih tehnologija, pravilna izmjena situacija mirovanja i aktivnosti.

PRILOG (fotografije):

5. PRIMJERI RADIONICA: Predškola (6 – 7 godina)

5.1. Rituali

Ime i prezime:	IVONA AMENT	
Ustanova/organizacija:	Dječji vrtić Osijek	
Naziv senzornoga područja:	Osjetilo za vitalitet	
Tema:	Rituali	
Dobna skupina:	6 – 7 godina	
Ukupni broj sudionika:	Broj djevojčica sudionika:	Broj dječaka sudionika:
16	5	11

PLAN AKTIVNOSTI

Ciljevi:
• usvajanje rituala samoposluživanja i zajedničkoga objedovanja u predškoli • utjecanje na razvoj osjetila za vitalitet i osjetila okusa • stvaranje osjećaja pripadanja grupi i djelovanja u grupi • prihvaćanje novih okusa (nova jela) i razvoj pozitivnoga odnosa prema hrani • prihvaćanje rituala za stolom, poštivanje tuđega ritma • strpljivost – čekanje na red • razvoj samopouzdanja.
Opis igre/aktivnosti (što sudionici rade, odnosno tijekom igre/aktivnosti):
Djeca silaze u blagovaonicu. Na posebnome stolu ispred stolova za blagovanje nalazi se pribor za jelo (zdjelice, žlice, šalice, ubrusi) koje djeca uzimaju jedan po jedan kako su i došli (stojeći u redu). Sjedaju za stolove, raspoređuju pribor na odgovarajuće mjesto na stolu, stavljaju ruke u krilo i čekaju da svi zauzmu svoja mjesta. Samoposluživanje: primiču svoju zdjelicu zdjeli s hranom, grabe količinu po želji, daju zdjelu s hranom djetetu do sebe, zatim isto učine i sa zdjelicom s mesom/salatom te s košaricom za kruh.

Kada su gotovi s ručkom, odnose zdjelicu na mjesto koje je predviđeno za prljavo posuđe, uzimaju vrč s vodom i uliju je u svoju šalicu. Nakon što popiju vodu, šalice također odlažu na predviđeno mjesto.

Kada su svi gotovi s ručkom, djeca ustaju, namještaju stolac na kojem su sjedili pod stol i ponovno stanu u red da bi se vratili u sobu.

Metodički dio (pojašnjenje načina provedbe aktivnosti, metode):

- opisivanje aktivnosti prije izvođenja – četiri faze – uzimanje pribora i način sjedanja za stol, redoslijed i način samoposluživanja, odnošenje tanjura i ulijevanje vode, ustajanje od stola (upute se postupno smanjuju, spajaju ili uopćavaju), po potrebi podsjećanje na taj opis
- promatranje izvođenja aktivnosti
- pomaganje ukoliko je potrebno i u određenoj mjeri
- poticanje/podržavanje samostalnosti, kušanja, pridržavanja redoslijeda, lijepoga ponašanja
- odgojitelj kao model pri blagovanju.

REALIZACIJA AKTIVNOSTI

Uvodni dio (motivacija, instrukcija):

- stajanje u redu da bi uzeli pribor i sve što je potrebno za ručak
- sjedanje redom jedan pored drugoga kako dolaze za stol da ne bi ostalo praznih mjesta koje bi otežalo snalaženje i smještanje za stol djeci koja dolaze među posljednjima
- čekanje da se svi smjeste da bi mogli započeti s ručkom (ruke su u krilu)

Glavni dio:

- samoposluživanje – djeca si u krug međusobno dodaju i uzimaju u tanjur glavno jelo, prilog/meso, kruh (po potrebi podsjetiti da uzmu onoliko koliko misle da će pojesti)
- s rukama u krilu, da bi se spriječilo smetanje drugima u prosljeđivanju jela ili prolijevanje, a nakon što su se svi poslužili, kaže se zajednička zahvala, poželi dobar tek i objedovanje započinje.

Završna faza:

- po završetku jela ulijevaju si vodu iz vrča u šalicu, kada popiju vodu, odnose svoj pribor na predviđeno mjesto, bacaju ubruse u koš, vraćaju se na mjesto i čekaju da svi pojedu
- kada su svi gotovi s ručkom, ustaju se, podižu svoj stolac i vraćaju ga pod stol te odlaze u red da bi se vratili u sobu.

SAMOEVALUACIJA, OSVRT:

Djeca koja do tada nisu bila obuhvaćena redovitim programom dječjega vrtića, imali su u početku teškoća s praćenjem tijeka aktivnosti, preskakali su faze iako im je zajedničko objedovanje poznato iz obitelji. Nestrpljivost je bila velika prije ručka kao i poslije, a isto je bilo i s prihvaćanjem jela koja su većinom neki oblik variva s mesnim prilogom. Čak i namirnice koje inače vole, pojedinci nisu htjeli probati jer nije u onome obliku koji im je poznat (npr. špinat je s rižom, a ne na mlijeku), a neki bi vrlo burno reagirali i negodovali jer su bili gladni, jelo nije kao kod kuće što navodi na zaključak da kod kuće rijetko jedu takvo jelo. Trebalo je pronaći način kako će barem probati jelo da bi se naviknuli na okus pojedine hrane te je postupno probaju i pojedu. Važnost jela, utjecaj voća, povrća na zdravlje i razvoj naglašavala se raznim aktivnostima tijekom trajanja programa. Problem je bio i što je dio djece bio bolestan, a oni koji su za to vrijeme pohađali program predškole, odlično su usvojili tijek objedovanja i uhvatili su u ritam. Ritam bi se poljuljao kada bi se pojedino dijete vratilo u skupinu nakon dužega izbjivanja i to bi trajalo dok se ne podsjeti kako što ide, posebice jer se broj uputa smanjio otkad je zadnji put dijete bilo u vrtiću.

Na kraju aktivnosti neka su djeca jela sve, a neka su prihvatila tek nekoliko jela. To se većinom događalo s dječacima iako sam očekivala obrnuto. Postali su svjesniji elemenata ručka, što je sve potrebno da bi se ručalo (ne mogu samo sjesti za stol, već osigurati da imaju sve potrebno za objedovanje), postali su uredniji pri jelu, odgovorniji, više su poštivali hranu, one koji je pripremaju, dobili su priliku za samoposluživanje što ih je jako veselilo. Postali su otvoreniji za pomoć drugima, prihvatili su ritam drugih u skupini i prilagodili su svoj ritam. Prihvatili su zajednički ručak kao jednu posebnu aktivnost, a ne samo kao prijelaz između dvije aktivnosti.

PRILOG (fotografije):

5.2. Položaj tijela u prostoru, kvaliteta osjetila za pokret

Ime i prezime:	MARIJANA KNJEGINIĆ	
Ustanova/organizacija:	Dječji vrtić Osijek – PC „Maslačak“	
Naziv senzornoga područja:	Osjetilo za pokret i ravnotežu	
Tema:	Položaj tijela u prostoru, kvaliteta osjetila za pokret	
Dobna skupina:	6 – 7 godina	
Ukupni broj sudionika:	Broj djevojčica sudionica:	Broj dječaka sudionika:
20	13	3

PLAN AKTIVNOSTI

Ciljevi:
• igrom i tjelesnom aktivnošću osvijestiti osjetilo za kretanje, položaj, ravnotežu • potaknuti receptore koje opažaju kontrakciju, istezanje i kompresiju u našem tijelu, a da ne moramo gledati svaki dio tijela koji pomičemo • veza osjetila za kretanje i drugih osjetila.
Opis igre/aktivnosti (što sudionici rade, odnosno tijek igre/aktivnosti):
<i>Kako sjedim</i> Zatvorite oči. Postavljanje pitanja: Kako sjedim? Kako sada sjedim u vrtiću, tijekom ručka, pri gledanju televizije, u automobilu itd.? Što osjećate dok sjedite? (napetost i bolove u vratu, kralježnici, rukama, nogama) Koje dijelove tijela osjećate? (leđa, vrat, ramena, kralježnica, ruke, noge) Što osjećate pri duljem sjedenju (počinje li vas boljeti glava, spava li vam se?) Gdje vam se nalaze noge, a gdje stopala? Što osjećate u nogama? Bol, umor ili ugodu? Kako noge mogu biti umorne? Kako pravilno moramo sjediti na stolici? Ispraviti svoju kralježnicu, ramena, stopala su na podu Što se događa sa ramenima dok sjedimo? Kako ih držimo, opušteno ili ukočeno?
Metodički dio (pojašnjenje načina provedbe aktivnosti, metode):

Upute voditelja potaknute su pitanjima i usmjerava ih na iskren i pravilan odgovor da bi što bolje osvijestili svoje tijelo i stvorili osjećaj pripadnosti i sigurnosti u skupini.

Djeca su usvojila pokret sintetički, oponašajući, učeći po modelu i cjelovito.

Držanje, tijek, kretanje opažaju kao cjelinu i oponašaju, primjerice, sjedenje, korištenje pribora za jelo, mazanje kruha, pranje ruku, pospremanje stola nakon užine.

Dijete je trebalo prostor i okolinu koja omogućuje i potiče kretanje.

Opremljenost prostora vrednovano je iz perspektive mogućnosti kretanja i razvoja različitih sposobnosti kretanja (soba dnevnoga boravka, dvorana, hodnik vrtića).

Razni oblici i sposobnosti kretanja, pokretljivost, sukretanje, spretnost, izražavanje kretanjem, trčanje, poskakivanje, pokretanje ruke potaknuti su kroz tjelesne aktivnosti kao i pokretne igre s pravilima. Sukretanje smo usvojili oponašanjem životinja – hodanjem, igrama (*Bako, bako koliko ima sati, Crna kraljica jedan, dva, tri*, igre loptom (primiti – dodati, pratiti loptu), preskakanje konopa, slušanje priči i bajki, igra krokodila, *Ledena baba*, igra lovice, aktivnosti za koordinaciju oko – ruka, igra pantomime, pjevanje, crtanje, pisanje, balansiranje balona glavom, hodanje po gredi, igra školica kao usvajanje ravnoteže.

Potrebni materijali, uvjeti, resursi:	Literatura (opcionalno):
poligon s tjelesnim spravama u dvorani, drvena greda, obruč, gumena podloga za hodanje, lopte, koš, konop za preskakanje papiri, boje, škare, pribor za jelo, žlice, kutije, stiroporna jaja, krep traka, marama	Radni materijali sa studija <i>Doživljajno učenje- učenje svim osjetilima, osjetilo za pokret i ravnotežu</i> , A. Ivanković, <i>Tjelesni odgoj djece predškolske dobi</i> , Školska knjiga, <i>Tjelesne vježbe i igre u predškolskom odgoju</i> , Dječji vrtić Požega, sportska igraonica za djecu od 3 – 6 godina, zbornik tjelesnih igara u pdf formatu

REALIZACIJA AKTIVNOSTI

Uvodni dio (motivacija, instrukcija):

Dodavanje loptom

Sva su djeca podijeljena u nekoliko manjih grupa koje oblikuju krug (4 do 6 djece). Dodaju se loptom međusobno nastojeći prevariti jedan drugoga tako da mijenjaju smjer dodavanja. Kada jedan od igrača ne uspije uhvatiti loptu, ispada iz igre. Pobjeđuje onaj koji ostane u krugu bez izgubljene lopte.

Cilj je aktivnosti razvoj vještine bacanja i hvatanja, brzina reagiranja, suradnja i zajedništvo. Potrebno je četiri do pet lopti srednje veličine, a aktivnost traje 15 minuta.

Glavni dio:

Igre s pravilima (kad treba ustati, kad opet potrčati, kad čučnuti, ustati, poštivanje pravila, igre *Bako, bako koliko ima sati?*, *Crna kraljica jedan, dva, tri*, *Ledena baba*, zaledi se

koordinacija oko – ruka, vođenje predmeta, nošenje predmeta u žlici do kutije, vježbe ravnoteže, brzine, spretnosti, koordinacije tijela kroz poligon sa spravama i pomagalicama u dvorani, igre *Kao da sam* (hodanje, glasanje, pokreti kao da sam medo, mačka, pas, kao da sam breza, hrast, kesten), balansiranje balona glavom i leđima, vođeno hodanje odgojitelja ili djeteta po crti zatvorenih očiju.

Vrijeme trajanja aktivnosti je 60 minuta.

Završna faza:

Razgovor o provedenim aktivnostima (Što im je bilo lakše, teže? Kako su se osjećali dok su radili vježbe za koordinaciju pokreta i ravnotežu? Bi li voljeli ponoviti takve vježbe?). Odgovori su bili da im se sviđela većina aktivnosti i da će pojedine vježbe i igre vježbati i igrati kod kuće.

Aktivnosti su praćene zapisivanjem dječjih odgovora, snimanjem, fotografiranjem, dokumentiranjem.

SAMOEVALUACIJA, OSVRT:

Tijekom provedbe aktivnosti zapazila sam kvalitetu u izvođenju tjelesnih aktivnosti kao što su opažanje položaja tijela, opažanje pokreta (kretanja), opažanje napetosti, odnosno češćim ponavljanjem pokreta tjelesne aktivnosti, položaj pojedinih dijelova tijela (zglobova) te njihov međusobni odnos bili su sve više osviješteni.

Posebne reakcije djeteta javljale su se pri izvođenju vježbi i igara za orijentaciju (naprijed – nazad, gore – dolje, povez preko očiju i slušanje upute kuda prvo treba hodati uz vođenje odgojitelja, a potom i slušanje upute djeteta iz skupine).

Posebno je važno istaknuti zapažanje pokreta, svjesnost svojega tijela i njegovo držanje. Tijekom vježbi opuštanja bilo je nužno svjesno regulirati da bi se mogla izvesti izmjena napetosti i opuštanja. Vježbe su im u početku bile smiješne, a s vremenom su prihvatili vođene aktivnosti.

Balansiranje balona glavom i leđima bio im je izazov jer su se svi jako trudili da ne ispuste balon. Pojedina djeca aktivno su sudjelovala i ponavljala igru do kraja dok su drugi brzo odustajali ili sam im ponudila drugu prilagođenu tjelesnu aktivnost. Balansiranje stajanja na jednoj nozi isto im je bio izazov, pojedinci su mogli odraditi zadanu aktivnost dok je nekima bio potreban oslonac (zid, pridržavanje ruke). Najponosniji su bili oni koji su to mogli sami odraditi („Teta, vidi me, ja to mogu!“). Hodanje unazad također im je bio izazov, prvo sami, a onda u paru. Djeca su osjetila nesigurnost jer ne vide kamo hodaju.

Nije bilo nepoželjnih ponašanja u ostvarivanju aktivnosti osim brzoga odustajanja zbog nemogućnosti izvođenja pojedinih tjelesnih aktivnosti ili igre te izražavanje osjećaja ljutnje što netko nije brže odradio iako smo isticali da je važno pravilno odraditi vježbu, a ne brzo. Bilo je jasno da se pozornost i usmjerenje aktivnosti mogu postići samo ako je osjetilima za ravnotežu

osiguran mir (biti u sebi miran) i ako je stvorena točka stajanja (stajalište). Vježbanjem centra za ravnotežu raznim tjelesnim aktivnostima i igrama mogu se postići izvrsni rezultati.

PRILOG (fotografije):

5.3. Dodir kroz igru i aktivnosti na otvorenom

Ime i prezime:	IRENA VAJAK RUMBAK	
Ustanova/organizacija:	DV Osijek, PC Josipovac	
Naziv senzornoga područja:	Osjetilo dodira	
Tema:	Dodir kroz igru i aktivnosti na otvorenom	
Dobna skupina:	Starija skupina Djeca u dobi 6 godina	
Ukupni broj sudionika:	Broj djevojčica sudionica:	Broj dječaka sudionika:
24	14	10

PLAN AKTIVNOSTI

Ciljevi:

Potaknuti dodirom doticaj s prirodom i stvoriti nova osjetilna doživljajna iskustva cvijeća, drveća kao i prirodnih materijala.

Senzorni cilj:

- taktilnom stimulacijom uspostavljati stanje mirne pozornosti, usmjerene pažnje,
- usvajanje novih motoričkih zadataka (nizanje, provlačenje, modeliranje, motanje, slikanje)
- razvijati finu motoriku prstiju šake i ruke
- potaknuti djecu na kretanje u prirodi po različitim prirodnim podlogama.

Spoznajno-odgojni cilj:

- omogućiti djeci stjecanje novih znanja, iskustava o vanjskome svijetu i prirodi osjetilom za dodir (cvijet, grančice, drvo)
- jačanje samopouzdanja, samoinicijative u igri u prirodi
- uporabom prirodnih materija razviti koncentraciju, strpljivost i ustrajnost u radu, emocionalnu stabilnost, socijalne vještine
- ponuđenim poticajima potaknuti djetetovu kreativnost, maštu i fantaziju.

Opis igre/aktivnosti (što sudionici rade, odnosno tijek igre/aktivnosti):

1. Aktivnosti s cvijećem

Cvjetne košare

Odgojiteljica odlazi s djecom do obližnje livade.

Djeca pronalaze cvjetove maslačka krećući se po livadi, otkrivaju različitost, beru cvjetove, razgovaraju o njima, o njihovim vanjskim svojstvima i doživljajima. Provlače maslačke kroz predviđene rupice na kartonu koji je izrezan u obliku košare. Doživljavaju mekoću cvijeta, stabljike, latica, boju koja ostavlja trag. Djeca prihvaćaju aktivnost i zajednički brzo popunjavaju košaru, uspostavljajući određeni red, ravnotežu, stvarajući cvjetnu kompoziciju. Žele još napraviti i malenu vazru s cvijećem. Nastavljaju brati cvijeće, a aktivnost dovršavaju po povratku u vrtić tijekom poslijepodneva. Uradak odnose svojim roditeljima.

Vjenčići od cvijeća

Djeca i sljedećih dana uživaju u branju proljetnoga cvijeća. Nastavljamo aktivnosti s maslačcima kroz izradu vjenčića za kosu. Ponovno beru cvijeće, odgojitelj pokazuje tehniku pletenja, a djeca pokušavaju povezati cvjetove maslačka u vjenčić/krunu. Djevojčica Petra pokazuje jednostavniji način, rastvarajući stabljike provlačenjem drugoga cvijeta. Otkrivaju nježnu građu stabljike.

Aktivnost traži strpljivost i ustrajnost u radu, potiče finu motoriku te razvija osjete vrhova prstiju. Pojedina djeca odustaju. Nekoliko ih se organizira tako da jedni beru, a drugi pletu.

Otisnute cvjetne slike

Doživljaj cvijeća nastojim produbiti slikajući/otiskujući cvijeće na bijelome platnu. Aktivnost okuplja prvo dječake. Djevojčice prikupljaju cvjetove za aktivnost, zatim se uključuju. Postavljamo drvene oblutke, na njih polažemo platno te slažemo cvjetne kompozicije od ubranoga cvijeća. Preklapamo tkaninom i snažnim dodirrom (lupanja) stvaramo sliku. Pri rastvaranju platna postizemo efekt čuđenja i divljenja. Razgovaramo o privlačnosti, odbojnosti, kako im se čini slika koja je nastala, kakva je na dodir itd. Upoznaju kvalitetu cvijeta na novi način.

Otisak boja cvijeća, vlažnost, reljefasta struktura potiče djecu na istraživanje i razgovor. Spoznaju da mogu slikati prirodom i bez boja. Postavljamo tkanine na ogradu da bi se osušile, tj. da bismo napravili izložbu na otvorenom.

Mokro-suha likovna aktivnost

Doživljaj produbljujemo kroz likovne aktivnosti (mokru tehniku – crtanje tušem po mokroj podlozi i suhu tehniku – ugljen). Motiv su narcisi i cicamace, rascvjetale grančice.

U mokroj tehnici djeca stvaraju doživljaj razlijevanja i miješanja boja, osjećaju se zadovoljno i opušteno i sretno zbog dobivenoga rezultata. Crtanjem ugljenom otkrivaju koliko može nastati boja iz jedne crne boje te uspijevaju prikazati mekoću cicamace.

Vrhovima prstiju mogu osjetiti boju i stvarati nijanse, koristeći se dodirrom na različite načine, od lakoga pritiska do jačega, uočavajući različiti trag ugljena.

Praktično radna aktivnost Brinemo se o cvijeću

Djeca stvaraju nove doživljaje u kombinaciji zemlje, cvijeća i novih alatki. U aktivnost se uključila manja skupina djevojčica. Aktivnost je bila usmjerena na doživljaj sobnoga cvijeća i cvijeća u kamenjaru. Djeca prate upute odgojitelja, međusobno komuniciraju, surađuju, razmjenjuju doživljaje vezane uz cvijeće (osjetljivo, bodljikavo, meko, nježno, oštro). Usmjereni

su na aktivnost, vrlo opušteni i spontani. Klara prenosi svoja doživljajna iskustva drugima. Osjetilo dodira povezuju s osjetilom mirisa (miris zemlje i biljaka).

Otisak cvijeta

Ubrano cvijeće i lišće cvijeća utiskuju u glinamol. Pri tome uočavaju reljefastu strukturu koju cvijeće ostavlja. Dodirom, vrhom prstiju otkrivaju udubine i mekoću. Uočeno je iznenađenje nakon što su podignuli list, dosad nevidljivo okom postalo je vidljivo (male sitne žilice, laticе, rebraste strukture).

2. Aktivnosti s drvetom

Boravkom na otvorenome djeca se penju na drveće, otkrivaju koru drveta (hrapavo, glatko, stvaraju nove osjećaje uz drvo), skupljamo odrezane grančice te ih upotrebljavamo u daljnjim aktivnostima. Odgojitelj produbljuje aktivnost donoseći izrezano drvo te nudi nove poticaje da bi se taktilni osjećaj dalje razvijao.

Otisak kore stabla

Na koru različitih vrsta drveća postavljamo papir, djeca bočnom stranom pastela prelaze preko postavljenoga papira i uočavaju ureze, grebene te ga doživljajno pokušavaju opisati. Izmjenjuju voštane pasteले prelazeći preko papira. Uočavaju različito drveće s različitim korom.

Sljedećih dana upotrebljavamo elemente drveta u radu s glinom. Djeca modeliraju, oblikuju i utiskuju predmete u glinu, oblikuju rukama. Ponuđene aktivnosti oblikovanja s glinom dugo traju. Dijete (TUR) i „hiperaktivnija“ djevojčica ne odvajaju se od ponuđenoga.

Drveni oblutci

Unutarnji doživljaj drveta potičemo izrezanim oblutcima drveta na kojima djeca dodirom prate godove (hrapavo, glatko, mogu uočiti širinu godova). Izrezane oblutke upotrebljavamo za izradu hranilica za ptice koje postavljamo na drveće u dvorištu. Proširujemo spoznajni doživljaj na konop i sjemenke. Aktivnost ih smiruje i opušta te čini tišima, posebno dok očekuju dolazak ptičica.

Likovi od grančica

Doživljaj drveta proširujemo na grančice, da bi osjetili razliku u mekoći predmeta kombiniramo s vunom. Djeca, motajući vunu oko grančica drveta, stvaraju likove i lutkice kojima se igraju sljedećih dana ili ih upotrebljavaju u internim dramatizacijama. Aktivnost prihvaćaju sva djeca, zadržavaju se dugo.

3. Samoorganizirajuće aktivnosti na otvorenome (slobodna dječja igra) - njegovanje osjetila dodira kroz svakodnevnu slobodnu igru na otvorenome

Ponuđene materijale, drvene oblutke, panjiće i sl. upotrebljavaju za građenje kućice, klupe, stola za proučavanje cvijeća, kuhanje.

Aktivnosti dugo traju, prisutan je osjećaj slobode i zadovoljstva. Potpuno su opuštena, prirodna, slobodna. Vidljiva je njihova mašta, snažno se potiče osjetilo dodira.

Metodički dio (pojašnjenje načina provedbe aktivnosti, metode):

- pričanje priče *Plesna haljina žutog maslačka* – poticajna aktivnost
- odlazak do obližnje livade s rascvjetalim maslačcima, šetnja – otkrivanje
- doživljavanje cvijeta svim osjetilima (naglasak na dodiru), spoznajno-doživljajna aktivnost
- igre s cvjetovima; branje cvijeća u bukete, izrada cvjetne košara, krune/vjenčića od cvijeća
- praktične aktivnosti s cvijećem
- otiskivanje cvijeća, lišća, grančica
- otisak kore stabla, oblikovanje i manipuliranje glinom
- drveni oblutci
- likovi od grančica, aktivnost u kojima djeca stvaraju i oblikuju rukama

Aktivnosti su se provodile tijekom kraćega perioda, prateći dječje zanimanje, ponavljajući prema potrebi. Nadovezivale su se jedna na drugu, a dodatnim poticajem produbljivao se taktilni doživljaj. Odgojitelj osigurava dovoljno materijala te dopušta djeci da istražuju, otkrivaju i stvaraju. Djeca su najduže bila zaokupljena u slobodnoj igri na otvorenom. Od ponuđenih aktivnosti može se izdvojiti igra s glinom, vunom i grančicama. Aktivnosti su nekoliko puta ponovljene. Djeca su imala mogućnost uključivanja u individualne i grupne aktivnosti. Tijekom aktivnosti su surađivali, prenosili otkriveno iskustvo i doživljaj jedni drugima.

Potrebni materijali, uvjeti, resursi:	Literatura (opcionalno):
proljetnice, cvijeće, karton, drveni oblutci, grančice, glina, glinamol, vuna, kudeljna špaga, zemlja.	• Biel, L., Peske, N. (2007.) <i>Senzorna integracija iz dana u dan</i> • Stock Kranowitz, K. (2003.) <i>Igre za senzornu integraciju</i> • Clark Brack, J. (2009.) <i>Učenjem do pokreta kretanjem do spoznaje</i> • <i>365 zabavnih aktivnosti na otvorenom</i> (2015.) Mozaik knjiga

REALIZACIJA AKTIVNOSTI

Uvodni dio (motivacija, instrukcija):

Za poticajnu aktivnost korištena je priča *Plesna haljina žutog maslačka* na koju su se kasnije nadovezivali prethodno navedeni sadržaji. Boravak na otvorenome i prirodni poticaji (cvijeće, grančice, drvo) bili su osnovni poticaji koje sam nastojala proširiti, dodajući druge elemente iz

prirode. Pozvala bih djecu i poticajnim pitanjima, nastojala potaknuti njihovu aktivnost, tj. istraživanje dodirrom.

Glavni dio:

Stvaranje, doživljaj, spoznavanje kroz različite materijale (prethodno navedene aktivnosti).

Završna faza:

Evaluacijski osvrt govornom aktivnošću na doživljeno, izložbe, planiranje novih aktivnosti, dojmovi i osjećaji nakon realiziranih aktivnosti.

SAMOEVALUACIJA, OSVRT:

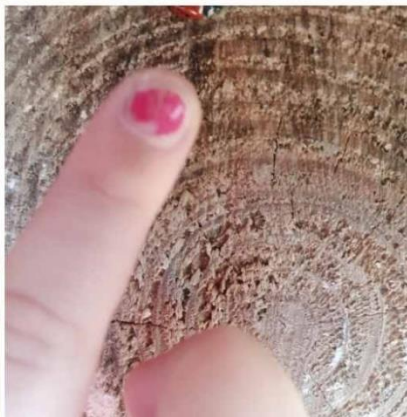
Tijekom provedbe aktivnosti mogao se uočiti različit interes djece na ponuđene aktivnosti. Dvoje djece posebno je zanimala glina. Jedan dječaka pokazao je visoku motiviranost u aktivnosti s vunom. Sljedećih dana dolazi od kuće i osmišljava još nekoliko aktivnosti u kojima se upotrebljava vuna. Poučava manju skupinu djevojčica kako plesti pomoću vune i kružnoga papira. Taj dan zadržava se u ulozi prenositelja znanja. Aktivnost koju je pokazivao trajala je iznimno dugo.

Osiguravajući različite aktivnosti, djeca su se osnaživala prema osobnim interesima i poticali osjetilo dodira na njima najučinkovitiji način.

Aktivnosti su doprinijele prevenciji nepoželjnih ponašanja jer su djeca više surađivala, dogovarala se i razmjenjivala svoje osjećaje. Uočilo se i suradničko učenje djece.

Dvoje spomenute djece zauzeti aktivnošću nisu imali prilike doći u konfliktne situacije čime su se izbjegla nepoželjna ponašanja koja se pojavljuju u odnosu na drugu djecu.

PRILOG (fotografije):

6. PRIMJERI RADIONICA: Niži razredi osnovne škole (7 – 10 godina)

6.1. Izrada taktilne staze

Ime i prezime:	IVANA RENDULIĆ	
Ustanova/organizacija:	Osnovna škola Lipovac	
Naziv senzornoga područja:	Osjetilo za dodir	
Tema:	Izrada taktilne staze	
Dobna skupina:	učenici 4. razreda (10 godina)	
Ukupni broj sudionika:	Broj djevojčica sudionica:	Broj dječaka sudionika:
6	4	2

PLAN AKTIVNOSTI

Ciljevi:	
Doživjeti, upoznati i istražiti prirodne materijale osjetilom dodira.	
Opis igre/aktivnosti (što sudionici rade, odnosno tijek igre/aktivnosti):	
1. odlazak u prirodni okoliš u lov na prirodne materijale 2. priprema taktilne staze slaganjem i lijepljenjem 3. istraživanje taktilne staze obučeni, u čarapama i bosi 4. prolazak taktilne staze zatvorenih očiju navođeni dodirom i zvukom	
Metodički dio (pojašnjenje načina provedbe aktivnosti, metode):	
Potrebni materijali, uvjeti, resursi:	Literatura (opcionalno):
* listić * spužvaste puzzle * ljuskice pistacije, vuna, štapići trske, spužvice, kartonski tuljci, platno * materijali iz prirode * pištolj za vruće ljepilo i patrone * štapići	

REALIZACIJA AKTIVNOSTI

Uvodni dio (motivacija, instrukcija):

Učenici su dobili kratku uputu uz listić i trebali su istraživati okoliš uporabom pet osjetila.

Listić *Proljetni lov*

PRONAĐI I PRIKUPI: pero, žir, kamen

PONJUŠI: maslačak, tratinčicu, travu

POSLUŠAJ: pjev ptice, let kukca, tišinu

DOTAKNI: pup cvijeta, pijesak, drvo

KREĆI SE: preskoči deblo, prijeđi preko ograde, popni se na drvo

Glavni dio:

Učenici su rasporedili skupljene materijale po skupinama te međusobno podijelili posao. Radili su u parovima te slagali i lijepili prirodne materijale na spužvaste slagalice. Dopršivši slagalicu, složili su stazu. Na kraju su s nestrpljenjem prošli taktilnu stazu u obući. Jedna učenica dosjetila se da se izuti obući pa su je i ostali učenici pratili. Tada su presložili dijelove od najmekšega do najtvrdjega. Predložila sam da skinu čarape pa su s oduševljenjem nekoliko puta prelazili i slagali stazu.

Nakon određenoga vremena ponovno smo upotrijebili taktilnu stazu.

Učenici su složili stazu u obliku labirinta. Učenik koji će prelaziti stazu zatvorio je oči.

Koračao je taktilnom stazom služeći se osjetom dodira. Kada sam dotaknula njegovo desno rame, koračao je udesno. Kada sam dotaknula lijevo rame, hodao je ulijevo, dodirom tjemena glave kretao se naprijed, a dodirom leđa unazad. Četvero učenika rasporedilo se iza, ispred i sa svake strane labirinta. Učenik je trebao, slušajući izvor zvuka, koračati prema njemu da bi prošao labirint.

Završna faza:

Učenici su iskazivali svoje doživljaje:

- dodir stopalima
- vođenje dodirom
- vođenje zvukom.

SAMOEVALUACIJA, OSVRT :

Učenici su izvrsno reagirali na uvodnu aktivnost. Uživali su istraživati okoliš raznim osjetilima. Najviše su uživali grleći drvo i penjući se po njima stablima. Primijetila sam da neki učenici nerado istražuju dodirom te pipkaju samo prstom dok drugi rado uranjaju obje ruke u pijesak. Tijekom provođenja radionice vrijeme je bilo hladnije i vlažno pa nisu mogli biti bos ili ležati na travi da bi je duže mirisali. To ćemo nadoknaditi *Ljetnim lovom* koji će biti početkom lipnja.

Taj dan bilo smo prilično neuspešni u potrazi za kamenjem, žirovima i perjem, skupili smo tek nekoliko jer smo istraživali u školskome dvorištu.

PRILOG (fotografije):

6.2. Računalno razmišljanje i programiranje, programirajmo robota

Ime i prezime:	KATARINA MILOLOŽA	
Ustanova/organizacija:	Osnovna škola Ljudevita Gaja, Osijek	
Naziv senzornoga područja:	Osjetilo kretanja i ravnoteže	
Tema:	Računalno razmišljanje i programiranje Programirajmo robota	
Dobna skupina:	Učenici 3. razreda (9 godina)	
Ukupni broj sudionika:	Broj djevojčica sudionica:	Broj dječaka sudionika:
31	19	13

PLAN AKTIVNOSTI

Ciljevi:

- izvoditi jednostavne plesne strukture i povezivati naučene elemente u cjelinu
- razvijati računalno razmišljanje, sposobnost rješavanja problema i vještinu programiranja bez upotrebe računala i kroz igru programiranja
- različitim aktivnostima djelovati na ravnotežu i orijentaciju učenika
- potaknuti učenike na razmišljanje o važnosti očuvanja okoliša za opću dobrobit.

Opis igre/aktivnosti (što sudionici rade, odnosno tijek igre/aktivnosti):

1. **igra** pantomime
2. *Zaplešimo kao roboti*
3. *Nacrtajmo svoj program*
4. *Pokreni robota* – timska igra
5. šetnja po školskome dvorištu – razgovor o planeti Zemlji (obilježavanje Dana planeta Zemlje 22. travnja).

Metodički dio (pojašnjenje načina provedbe aktivnosti, metode):

METODIČKI DIO (što radi voditelj u svakoj gore brojčano navedenoj aktivnosti):

1. daje uputu učenicima za igru pantomime

2. pleše s djecom *Ples robota*
3. dijeli učenike u timove, daje upute učenicima kako igrati igru *Pokreni robota*, pomaže pri izvedbi
4. promatra djecu tijekom slobodne igre (bez uplitanja)

Potrebni materijali, uvjeti, resursi:	Literatura (opcionalno):
računalo i projektor, papirići s pojmovima za igru pantomime, kreda, granje, kamenje, lišće	Radni materijal sa studija <i>Doživljajno učenje - učenje svim osjetilima</i> (4. modul – osjetilo kretanja o ravnoteže) - https://code.org/curriculum/unplugged

REALIZACIJA AKTIVNOSTI

Uvodni dio (motivacija, instrukcija):

- uvodni pozdrav, razgovor (što ima novo od prošloga puta kada smo se vidjeli)
- igra pantomime – jedan učenik drži kutiju s pojmovima, prvi učenik izlazi pred ostale, bira papir, pročita pojam te ga oponaša; učenik koji pogodi pojam, izvlači novi pojam i tako dok se ne pogode svi pojmovi (pojmovi su označavali različite aktivnosti učenika tijekom dana).

Razgovor o svakodnevnim aktivnostima učenika, o koracima koje treba napraviti od trenutka buđenja do odlaska u školu. Koji su koraci kada peremo zube? Pravimo sendvič?

Glavni dio:

1. uvod u temu – Možemo li preskočiti neki korak u radnji? (pr. Prati zube bez paste? Promijeniti redoslijed?)

Računalo izvodi programe određenim koracima. Programi su pisani naredbama koje pišu programeri. Naredbe su znakovi koje računalo razumije (npr. naprijed, nazad, lijevo, desno). Prolazim s učenicima nekoliko primjera u razredu. Zamijenimo naredbe sa simbolima (naprijed – sunce, nazad – munja, lijevo – kiša, desno – pahulja).

Za aktivnost koja slijedi potrebno je zapamtiti simbol i pokret jer će nam trebati za igru.

2. *Zaplešimo kao roboti* – učiteljica s učenicima uz glazbu pleše kao robot (poznata glazbena podloga, učenici izvode pokrete te ih povezuju u cjelinu).

3. Učiteljica dijeli učenike u timove. Svaki tim ima programera, robota i hakera. Programer smišlja program te govori robotu upute (koristeći se samo simbolima) kako doći od početka do cilja. Robot ima zatvorene oči i kreće se po nacrtanoj mreži prema uputama koje mu daje

programer. Prije pokretanja robota haker stavlja kamenje, granje ili lišće na neka polja, a oni predstavljaju zlonamjerni program koje robot ne smije dodirnuti. Svaki tim dogovara se oko svojega imena.

4. odlazak u školsko dvorište

5. priprema za igru – roboti i programeri crtaju mrežu (8x8), a hakeri traže kamenje, granje i suho lišće u dvorištu.

Igra *Pokrenimo robota* – svaki se tim predstavlja i igra počinje (prije toga ponavljamo simbole za određeni pokret).

Završna faza:

Šetanje po školskome dvorištu i razgovor o tome što možemo napraviti da bismo očuvali planet Zemlju (pokupiti smeće, zasaditi cvijeće ili drvo, dolaziti u školu pješice ili biciklom).

SAMOEVALUACIJA, OSVRT:

Tijekom dvosata informatike učenici su dobro reagirali na sve aktivnosti. Rado su sudjelovali u igri pantomime i plesu. Različitim igrama učili su se timskom radu i suradništvu. Iako učenici vole računalo, jako su se razveselili kada sam rekla da sat Informatike imamo u dvorištu bez računala.

Usvojili su postavljene ishode; izvodili jednostavne plesne strukture, upoznali pojam algoritma te ga povezali sa svakodnevnim aktivnostima, učili vještinu programiranja bez digitalnih alata i tehnologije. Zbog dužine trajanja nastavnoga sata, učenici nisu stigli zamijeniti uloge u igri *Pokreni robota* pa se igra može ponoviti na nekom od sljedećih sati.

PRILOG (fotografije):

7.3. Glazbene igre, osvještavanje, kompozicija i orijentacija u prostoru

Ime i prezime:	JASMINKA TROHA	
Ustanova/organizacija:	Osnovna škola „Vladimir Nazor”, Đakovo	
Naziv senzornoga područja:	Osjetilo za sluh	
Tema:	Glazbene igre, osvještavanje, kompozicija i orijentacija u prostoru	
Dobna skupina:	3. razred	
Ukupni broj sudionika:	Broj djevojčica sudionica:	Broj dječaka sudionika:
23	14	9

PLAN AKTIVNOSTI

Ciljevi:
• samostalno izvesti glazbenu igru s pjevanjem – razvoj senzibiliteta dinamike • stvarati melodijske cjeline sviranjem na prirodnim materijalima, pljeskanjem i s pomoću plastike • vježbati opažanje (auditivno i vizualno), razlikovati zvukove, vježbati motoriku usta i glasovnu osviještenost • stjecanje većega povjerenja u vlastite sposobnosti orijentiranja u svijetu/okolini
Opis igre/aktivnosti (što sudionici rade, odnosno tijekom igre/aktivnosti):
1. igra <i>Kako se glasaju životinje</i> – izvlačenje kartica sa životinjama, oponašanje pokreta i glasanja životinje, pogađanje 2. doživljaj onoga što čujemo – izgovaranje riječi i rečenice nizom emocija 3. zvukovi životinja – opažanje i kretanje u pravcu iz kojega dolazi dogovoren zvuk životinje 4. glazbena kompozicija – od improvizacije do stvaranja glazbene kompozicije s pomoću prirodnih materijala i plastike 5. glazbena igra <i>Toplo – hladno</i> – pronalaženje skrivenoga predmeta slušajući glasnoću pjevanja ostalih učenika
Metodički dio (pojašnjenje načina provedbe aktivnosti, metode):
Nastavne metode: usmeno izlaganje, demonstracija, razgovor, igra, istraživanje

PREDMETNO PODRUČJE	ODGOJNO OBRAZOVNI ISHODI
B. IZRAŽAVANJE GLAZBOM I UZ GLAZBU	OŠ GK B.3.3. Učenik izvodi glazbene igre uz pjevanje, slušanje glazbe i pokret uz glazbu. OŠ GK B.3.4. Učenik stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline te svira uz pjesme/brojalice koje izvodi.

Povezivanje ishoda ostalih predmetnih područja:

PREDMETNO PODRUČJE	ODGOJNO OBRAZOVNI ISHODI
A. ORGANIZIRANOST SVIJETA OKO NAS	PID OŠ A.3.1. Učenik zaključuje o organiziranosti prirode. (Prepoznaje obilježja životinja u svome zavičaju te ih razvrstava u skupine (npr. mesožderi, biljožderi ili svežderi))

Potrebni materijali, uvjeti, resursi:

- karte sa životinjama
- kartice s emocijama
- staklene i plastične čaše, drveni štapići, voda, kamenje
- ključevi ili drugi predmet za glazbenu igru

Literatura (opcionalno):

Radni materijal sa studija *Doživljajno učenje – učenje svim osjetilima* (Osjetilo za sluh - auditivno opažanje)

REALIZACIJA AKTIVNOSTI

Uvodni dio (motivacija, instrukcija):

- igra *Kako se glasaju životinje*
Učenik izvuče jednu kartu na kojoj je slika životinje. Postavi se u životinjski pokret (oponaša životinju na kartici i glasa se ona), a drugi učenici moraju otkriti o kojoj je životinji riječ.
- doživljaj onoga što čujemo
Izgovarane riječi tako da zvuči kao iznenađenje, čuđenje, preplašenost, veselje, tuga... Učenici najprije dobiju zadane riječi: „oh“, „oj“ i sl., a zatim odabiru riječi/rečenice prema izboru.

Glavni dio:

- zvukovi životinja – opažanje i kretanje u pravcu iz kojega dolazi dogovoren zvuk životinje
Učenici su podijeljeni u parove koji predstavljaju određene životinje i proizvode određene zvukove. Zatvore oči, kreću se u prostoru i traže učenika koji proizvodi zvuk,

tj. glasa se taj način. Ostali učenici promatraju i čekaju svoj red/glasaju se drukčije od para koji je na redu.

- glazbena kompozicija – od improvizacije do stvaranja glazbene kompozicije s pomoću prirodnih materijala i plastike
Učenicima je ponuđen odabir materijala za sviranje – drveni štapići, staklo i voda, plastika i kamen. Odabiru materijal prema želji. Najprije individualno improviziraju svirajući na odabranome materijalu i uvježbavaju individualno, a zatim u paru uvježbavaju stvarajući glazbenu kompoziciju.

Završna faza:

- glazbena igra *Toplo – hladno* – uvježbavanje naučenih pjesama
Učenik izlazi ispred vrata i vrati se na poziv učiteljice. Ostali se učenici dogovaraju gdje će skriti ključeve. Kada ih skriju, pjevajući navode učenika na otkrivanje predmeta. Ako je učenik daleko od ključeva, pjevaju tiho. Ako je učenik blizu ključeva, pjevaju glasnije.

SAMOEVALUACIJA, OSVRT:

Učenici su rado sudjelovali u svim aktivnostima koje smo izvodili na satu Glazbene kulture u razredu i u školskome dvorištu. Uvježbavajući, iz tjedna u tjedan, postali su slobodniji, opušteniji, aktivniji i glasovno osviješteni. U aktivnosti *Kako se glasaju životinje* najprije su pogađali koju životinju učenik/učenica oponaša i kako se glasa. Nakon dva tjedna počeli su navoditi naziv glasanja pojedine životinje (npr. kokoš – kokodače) što im je bilo teže odrediti. Osim toga, razvrstali su životinje u skupine prema načinu ishrane (biljojedi, mesojedi, svejedi). Istraživački je zadatak bio saznati glasanje onih životinja za koje to nisu znali. Izvršili su ga uspješno i s veseljem.

U aktivnosti *Doživljaj onoga što čujemo* sudjelovali su svaki tjedan drugi učenici. Učenici su oblikovali riječi i rečenice tako da su one dobile različita značenja što su vrlo brzo osvijestili.

„Iz toga se može zaključiti da je izgovor jedne riječi ili rečenice neovisan o njezinome leksičkom sadržaju. Kad nešto kazujemo, oblikujemo glasove, riječi i rečenice i time dajemo emocionalni izraz izrečenom sadržaju. Svaki slušatelj opaža taj izgovor, čak i kad toga nije potpuno svjestan. Primjerice, riječ *lijep* možemo izgovoriti da je slušatelju jasno da se čudimo ljepoti neke stvari, a možemo je oblikovati da je dovedemo do sasvim suprotnoga značenja, do ironije. U svakome razgovoru takve modulacije igraju značajnu ulogu, jer one posreduju određeno značenje.“ (Radni materijal sa studija *Doživljajno učenje – učenje svim osjetilima*).

Tijekom više tjedana učenici su izvodili aktivnost *Glazbena kompozicija*. Odabrali su materijale za sviranje, smjeli su pljeskati rukama dlan o dlan ili lupkati o stol te nogama o pod. Učenici koji su upotrijebili plastične čaše podjednako su pljeskali s odabranim materijalom. U razgovoru smo otkrili da više uživaju u sviranju kad plješću nego kad sviraju samo plastičnim materijalom. Učenici su najprije individualno uvježbali sviranje, a već treći tjedan dogovorili su se i surađivali u stvaranju kompozicije u paru. Zbog trenutačnih epidemioloških mjera nisu stvarali zajedničku

kompoziciju u skupinama prema odabranom materijalu, već su kreativno rješenje uskladili s učnikom pored kojega sjede. Najviše su uživali izvoditi i slušati sviranje s pomoću drvenih štapića i staklenih teglica u kojima je voda (različite razine). Učenici koji su za sviranje odabrali kamenje, uglavnom su improvizirali iz tjedna u tjedan.

Aktivnost *Zvukovi životinja* izvodili smo u školskome dvorištu. U zadatku su se izmjenjivali parovi da bismo poštivali epidemiološke mjere. U trećem tjednu izvođenja uključila sam učenike koji su do tada promatrali odabrane parove i čekali svoj red da se glasaju prema želji istovremeno kad i parovi. Parove je to više ometalo što se vidjelo po učenicima koji su žmirili. U nekim trenucima provođenja aktivnosti gledali su pa ponovno žmirili, no uglavnom su razlikovali koji zvuk (ton) dolazi iz blizine, a koji iz veće udaljenosti.

„Iz puno zvukova i šumova koji nas okružuju možemo izdvojiti jedan zvuk i jasnije i glasnije ga čuti nego ostale.“ (Radni materijal sa studija *Doživljajno učenje – učenje svim osjetilima*).

Glazbena igra *Toplo – hladno* odlična je za razvoj senzibiliteta dinamike glazbe. Učenici su tijekom snimanja aktivnosti bili toliko uzbuđeni da su u određenim trenucima zaista bučno pjevali kada su još više željeli naglasiti prijatelju da se zaista nalazi u blizini. Više su pazili na glasnoću izvođenja kada ne bih snimala i samo ih promatrala. Svi planirani ciljevi i ishodi ostvareni su kroz odabrane aktivnosti.

PRILOG (fotografije):

6.4. Obrada slova oblikovanjem prirodnim materijalima

Ime i prezime:	ŽELJKA ROSSI	
Ustanova/organizacija:	Osnovna škola Drenje, PŠ Slatinik Drenjski	
Naziv senzornoga područja:	Osjetilo dodira	
Tema:	Obrada slova oblikovanje prirodnim materijalima	
Dobna skupina:	1. i 2. razred, 7 i 8 godina	
Ukupni broj sudionika: 5	Broj djevojčica sudionica: 3	Broj dječaka sudionika: 2

PLAN AKTIVNOSTI

Ciljevi:

doživjeti, upoznati i stvarati slova oblikovanjem prirodnim materijalima te plastikom da bismo usporedili doživljajni odnos prema pojedinome materijalu i lakšem i ugodnijem učenju te dugoročnijem i učinkovitijem znanju.

Ishodi:

OŠ HJ A. 1. 1. Učenik razgovara i govori u skladu s jezičnim razvojem izražavajući svoje potrebe, misli i osjećaje.

OŠ HJ A. 1. 4. Učenik piše školskim formalnim pismom slova, riječi i kratke rečenice u skladu s jezičnim razvojem.

OŠ HJ A. 1. 7. Učenik prepoznaje glasovnu strukturu riječi te glasovno analizira i sintetizira riječi primjereno početnomu opismenjavanju.

OŠ HJ A. 2. 1. Učenik razgovara i govori u skladu s temom iz svakodnevnoga života i poštuje pravila uljudnoga ophođenja.

OŠ HJ A. 2. 2. Učenik sluša jednostavne tekstove, točno izgovara glasove, riječi i rečenice na temelju slušanoga teksta.

OŠ HJ A. 2. 4. Učenik piše školskim rukopisnim pismom slova, riječi i kratke rečenice u skladu s jezičnim razvojem.

OŠ HJ B. 2. 1. Učenik izražava svoja zapažanja, misli i osjećaje nakon slušanja/čitanja književnoga teksta i povezuje ih s vlastitim iskustvom.

Opis igre/aktivnosti (što sudionici rade, odnosno tijek igre/aktivnosti):

- učenici uče čitati i pisati slova oblikujući ih svojim tijelom te prirodnim materijalima nakon čega slijedi zapisivanje slova, riječi, rečenica u pisanke.
- učenje brojalice
- pjevanje pjesme o slovima
- pjevanje i igre prepoznavanja dodirrom
- trajanje je svih aktivnosti tijekom dva mjeseca.

Metodički dio (pojašnjenje načina provedbe aktivnosti, metode):

- praktične metode – metoda praktičnih radova
 - vizualne metode – demonstracija
 - verbalne metode – metoda usmenoga izlaganja, metoda razgovora, metoda čitanja i rada na tekstu i metoda pisanja.
- promatranje učenika kako na njih djeluju pojedini materijali od kojih oblikuju slova
 - promatranje i razgovor kako se osjećaju dok ih netko dodiruje i dok oni dodiruju druge osobe
 - uočavanje neugodnih situacija i kako ih izbjeći.

Potrebni materijali, uvjeti, resursi:	Literatura (opcionalno):
snijeg, glina, vuna, koža, drvo, kamenčići, vosak, češeri, špaga i Lego kockice, slikarsko platno prebojeno kavom i sokom aronije.	Nacionalni kurikulum Radni materijali sa studija <i>Doživljajno učenje, učenje svim osjetilima</i> <i>Nina i Tino 1</i> , edukativne aktivnosti za nastavu glazbene kulture, Profil Klett, Jelena Sikirica <i>Nina i Tino</i> početnica za prvi razred osnovne škole, Profil Klett, Saša Veronek Germadnik, Miroslava Vekić, Maja Križman Roškar

REALIZACIJA AKTIVNOSTI

Uvodni dio (motivacija, instrukcija):

- brojalica – abecede
- pjevanje pjesme *Združena slova*
- glazbena igra *Čvorak* – zavezanih očiju i dodirivanjem prepoznati učenika koji se nalazi ispred njih; razgovor o tome kako su se osjećali dok ih je drugi učenik **dodirivao i kako** su se osjećali dok su oni nekoga dodirivali i prepoznavali, što im je ugodno dodirivati ili da ih dodiruje i što im stvara neugodu kada ih dodirne

-
- pisanje slova po leđima
 - pisanje riječi po leđima.

Glavni dio:

1. aktivnost – pisanje svojega imena u snijegu (1. razred); oblikovanje svojega početnog slova od snijega (2. razred)
2. aktivnost – oblikovanje svojega početnog slova od vune
3. aktivnost – oblikovanje svojega početnog slova Lego kockicama
4. aktivnost – otisak dlana na kamenu (akrilne boje)
5. aktivnost – igramo se glinom i oblikujemo slova
6. aktivnost – oblikujemo i izrađujemo razredni moto
7. dodatna aktivnost – mijesimo tijesto (projekt *Uskrsni kruh*).

Završna faza:

- stvaranje razrednoga mota koji je poseban i važan za razred; zapisivanje mota na papir te prebrojavanje slova koja imaju samo ravne crte i ona koja imaju zakrivljene crte
- skupljanje prirodnih materijala; procjena kojim materijalima možemo izrađivati slova s ravnim i zakrivljenim crtama; dogovor i zapisivanje materijala za svako slovo; podjela slova učenicima; slaganje slova na platno premazano prirodnim bojama kave i aronije; provjera jesu li riječi dobro napisane i dobro složene; lijepljenje slova na platno.

SAMOEVALUACIJA, OSVRT:

Što ste zapazili tijekom provedbe aktivnosti?

Učenici su vrlo rado prihvatili sve aktivnosti. Zanimljivo im je učiti slova oblikujući ih od različitih materijala. Njihova kreativnost i individualnost dolazi do izražaja. Dolaze do novih ideja koje s lakoćom predstavljaju drugima. Vrlo rado pomažu ukoliko je nekome potrebno.

Kod obrade novih slova iznose nove ideje za aktivnosti. S lakoćom usvajaju pisanje i čitanje obrađenih slova. Aktivni su tijekom cijeloga nastavnog procesa i s nestrpljenjem očekuju novu aktivnost.

Jeste li uočili specifične reakcije djece?

- Vrlo rado su pisali i izrađivali slova u snijegu. Nakon aktivnosti primijetila sam poseban osjećaj ugodne s mlakom vodom kojom su prali ruke. Jedna djevojčica u kontaktu s mlakom vodom je izrazila oduševljenje osmijehom, pogledom u mene s potpunom ugodom zbog kontakta mlake vode na promrzle prste. Također je i verbalno izrazila oduševljenje i ugodu.

- U zadatku izrade slova Lego kockicama učenici su pronalazili više rješenja da bi izradili pojedino slovo. Tijekom rada izraz njihovih lica bio je gotovo bez ikakvih osjećaja. Jedan dječak zaključio je da njegova prijateljica može prikazati svoje slovo i rukama te je s osmijehom prikazao slovo V. Svi ostali izrađivali su slova od kockica i nisu imali poseban izraz lica, više je djelovalo kao ravnodušnost dok je kod njega bio izraz otkrića i veselja dok je pokazivao rukama to slovo.

- Imali smo pravu ovčju vunu koja je oprana, ali ju je trebalo očistiti od sitnih nečistoća. Samo se jedan dječak javio da očisti vunu. Svi su ostali gledali kako bi izbjegli kontakt s vunom. Pri izradi slova nitko nije uzeo vunu za oblikovanje slova, osim toga dječaka koji ju je i čistio. Kupljenu i obojenu vunu svi su bez teškoća dirali, rezali i oblikovali. U daljnjim aktivnostima kupljenu su vunu bez zadržke upotrebljavali.

- Pri oblikovanju glinom prvo sam dozvolila da se igraju kako god žele. Neki su pri prvom kontaktu imali zadržku da se ne bi uprljali. Bili su pomalo oprezni i prema materijalu. Nakon upute da mogu činiti što god žele i kako god žele i da je sasvim u redu da se uprljaju jer će se bez teškoća kasnije oprati, krenuli su puno samouvjerenije.

Čvrsto su je gnječili, čak se i cijelim svojim tijelom oslanjali na nju. Vidjelo se čisto uživanje u gnječenju, bockanju, namatanju. Jedna djevojčica dodavala je vode i gladila površinu koja je postala staklasta. Potpuno se uživjela i izraz lica bio je pun samopouzdanja i upornosti što inače za vrijeme nastave i nije tako. Druga učenica, koja kod kuće mora sve držati u redu i čistoći jer majka ne dozvoljava mnogo igračaka i igre, pristupila je glini s predomišljanjem jer se bojala uprljati. Potaknula sam je da slobodno radi s glinom što god želi i da ću joj na kraju pomoći da se opere i sve sredi prije nego ode kući. Konačno se oslobodila, ali ne u potpunosti, i započela je s oblikovanjem.

Jedan dječak cijelo je vrijeme imao radostan osmijeh na licu. Oblikovao je nešto s dosta rupa i rekao da je napravio mobitel. S veseljem je svima pokazao i radovao se svojem radu.

Slova od gline oblikovali su bez teškoća na različite načine.

- Na izvanučioničkoj nastavi promatrali smo posljedice paljenja kanala pored sela. Samo jedan kamen nije bio oštećen vatrom. Učenici su sa zanimanjem prišli kamenu i dodirivali ga. Odlučili smo obojiti dlanove crvenom bojom i otisak dlanova ostaviti na kamenu kao znak STOP da ljudi ne bi palili kanale i polja. Posebno im se svidio osjećaj boje na dlanu. Jedan učenik s veseljem je rekao da nikada nije imao toliko boje na rukama i da mu je to odličan osjećaj. Učenica koja se boji uprljati i stalno brine o čistoći rado je namazala dlan bojom jer je znala da sam ponijela mnogo vode i vlažnih maramica da bi se na kraju mogli očistiti.

- Pisanje slova na leđima bilo im je zanimljivo i ugodno. Određivali su jačinu pritiska prsta na leđa jer ukoliko je dodir bio lagan, nisu mogli prepoznati slovo, a pazili su da dodir nije prejak da ne bi boljelo. Tijekom pisanja riječi bila je potrebna veća koncentracija. Kada bi pogodili riječ koja je napisana, veselje i zadovoljstvo iščitavalo se na njihovim licima. Tu aktivnost često bi igrali i tijekom odmora.

Koje elemente biste istaknuli kao posebno važne?

Osjetilo dodira izuzetno je važno u svakom aspektu odrastanja djece. Učenici mnogo bolje uče, znanje postaje trajno ako u učenje unesemo elemente spoznavanja dodirrom.

Dječje strahove možemo otkloniti kroz takve i slične aktivnosti.

Izuzetno je važno služiti se osjetilom dodira i osvijestiti ga.

Jeste li imali izazova i kako ste se nosili s njima?

Osim jednoga učenika, učenici nisu željeli raditi s pravom ovčjom vunom. Nisam ih prisiljavala na to. Zamolila sam ih da je samo pokušaju dodirnuti. Svi su je dodirnuli, ali i dalje je nisu birali za rad. Sljedeća aktivnost s vunom bit će u novoj školskoj godini u projektu *Održanje tradicije* gdje će nam bake pokazati kako se na kolovratu vuna prerađivala u niti. Jedan od zadataka bit će pletenje vune.

Na koji način je aktivnost doprinjela prevenciji nepoželjnih ili rizičnih ponašanja kod djece? itd.

Sve su im aktivnosti bile zanimljive i bili su aktivni. Nije bilo nepoželjnoga ponašanja jer su svi bili usmjereni na zadatke. To je zanimljiv način obrade slova te uvježbavanja pisanja i čitanja.

PRILOG (fotografije):

6.5 Slikanje mokro na mokro, motiv maslačak

Ime i prezime:	KARLA KUZMANOVIĆ	
Ustanova/organizacija:	Udruga ISKRA waldorfska inicijativa	
Naziv senzornoga područja:	Osjetilo za vid	
Tema:	Slikanje mokro na mokro, motiv maslačak	
Dobna skupina:	4. razred, 10 godina	
Ukupni broj sudionika: 7	Broj djevojčica sudionica: 6	Broj dječaka sudionika: 1

PLAN AKTIVNOSTI

Ciljevi:

- senzorni – razvijanje vizualnoga mišljenja i motorike ruku, opažati oblike, kvalitetu rada s prirodnim materijalima
- spoznajno odgojni – razviti koncentraciju i upornost kroz samostalni rad, timski rad, razumijevanje upute, razvijati maštu kroz vlastiti rad.

Opis igre/aktivnosti (što sudionici rade, odnosno tijek igre/aktivnosti):

Priroda se budi, kreativne aktivnosti se izvode u skladu s prirodnim promjenama. Vrijeme je promjena i rađanja nove osobnosti što polako dolazi na vidjelo. Aktivnost slikanja mokro na mokro radi se s prirodnim materijalima koji omogućuju fluentnost oblika. Ta aktivnost omogućuje razvoj mašte i kreativnosti. Tijekom rada razvija se volja i upornost za završavanje započetoga i na kraju osjeća zadovoljstvo stvaranja nečega opipljivog.

Metodički dio (pojašnjenje načina provedbe aktivnosti, metode):

- priprema podloge i materijala za rad
- tehnika slikanja mokro na mokro.

Potrebni materijali, uvjeti, resursi:	Literatura (opcionalno):

akrilne ili stockmar boje, papir, kistovi, bočice za vodu i bočice za boju, zaštita za stolove, spužvice	
--	--

REALIZACIJA AKTIVNOSTI

Uvodni dio (motivacija, instrukcija):

- melodija pjesme na flauti *Cvijetak žuti*, pjevanje
- razgovor o proljetnicama
- pripovijedanje *Plesna haljina žutog maslačka*
- voditelj daje jasnu uputu o oslikavanju tehnikom mokro na mokro.

Glavni dio:

- oslikavanje tehnikom mokro na mokro – motiv maslačka
- namočiti papir
- dodati boju na još mokru podlogu bez čekanja da se voda osuši
- voditelj sugerira učenicima kako miješanjem osnovnih boja dobiti složene; pomaže ukoliko je potrebno.

Završna faza:

- samovrednovanje
- međusobno promatranje radova i komentiranje
- izriječ.

SAMOEVALUACIJA, OSVRT:

Tijekom provedbe aktivnosti dječje su reakcije bile zaista posebne. Što se tiče upute, pažljivo su poslušali kako namočiti papir te su tijekom procesa postavljali pitanja. Trebalo im je vremena da svladaju tehniku nanošenja mokre boje na mokri papir. Postavljali su dosta pitanja zašto se boja razlijeva, zašto ne mogu dobiti nijansu/intenzitet koji žele i sl. Teško su prihvatili da ta tehnika nije ista kao i s običnim vodenim bojama ili temperama. Kod nekoliko djece došlo je do frustracije koju smo razgovorom morali otkloniti. Stalno su isticali da im se boja razlijeva i da ne ide onako kako žele. Cijelo sam ih vrijeme ohrabivala i poticala da se ipak potrudе i daju sve od sebe bez obzira što ne ide baš kako žele. Kad smo na kraju gledali i analizirali svačiji rad posebno, većina ih je izjavila da su nezadovoljni rezultatom jer nisu to tako zamislili. Objasnila

sam da su rezultati odlični s obzirom na to da se prvi put susreću s takvom tehnikom te da će već idući put imati više iskustva pa će biti zadovoljniji. Zanimljivo je da su međusobno hvalili tuđe radove, a prema svojim su bili vrlo kritični. Aktivnost je uvelike doprinijela razvoju koncentracije i finih pokreta kistom. Djeca su morala zaista biti strpljiva da bi uspješno izvršili zadanu aktivnost.

PRILOG (fotografije):

6.6. Razredno kazalište

Ime i prezime:	ZEHRa DELIĆ	
Ustanova/organizacija:	OŠ „Mladost” Osijek	
Naziv senzornoga područja:	Osjetilo koherentnosti – svijest (slika) o sebi (učenik M.J.)	
Tema:	Razredno kazalište	
Dobna skupina:		
Ukupni broj sudionika: 23	Broj djevojčica sudionica: 11	Broj dječaka sudionika: 12

PLAN AKTIVNOSTI

Ciljevi:	
• samostalnost u izboru materijala za rad • koncentracija na svoj dio zadatka – samopotvrđivanje • osjećaj pripadanja grupi (spojiti sve dijelove u zajednički proizvod) • stvaranje slike o sebi – mogu i znam birati, mogu ravnopravno sudjelovati, doprinosim svojim radom zajedničkom uratku.	
Opis igre/aktivnosti (što sudionici rade, odnosno tijekom igre/aktivnosti):	
• svi učenici grade zajedničko razredno kazalište lutaka • svi učenici stvaraju lutkarsku predstavu.	
Metodički dio (pojašnjenje načina provedbe aktivnosti, metode):	
Aktivnosti smo zajednički planirali. Neke aktivnosti radili smo individualno (izrada lutkica, šivanje, pisanje priče), neke aktivnosti u manjim grupama (dogovor oko izrade kazališta, dogovor oko predstava – četiri predstave), a neke smo aktivnosti svi radili (slaganje kazališta, lijepljenje, bojenje, šivanje zastora, oblikovanje slikovnice). Učenici su uglavnom radili praktičan rad uz mnogo razgovora, usmenoga izlaganja, tragali su kako najbolje donositi odluke, kako saslušati sva mišljenja i odlučiti što je najbolje za cijelu grupu.	
Potrebni materijali, uvjeti, resursi:	Literatura (opcionalno):
različiti materijali za šivanje, šivaći stroj, boje	

REALIZACIJA AKTIVNOSTI

Uvodni dio (motivacija, instrukcija):

Plan aktivnosti pripreme – koji bi nam materijali mogli poslužiti u stvaranju kazališta, tjedan dana prikupljamo materijale – svako jutro učenici predaju materijale učeniku M.J. i on ih slaže i razvrstava u kabinetu aktivnosti planiranja – sortirane materijale imenujemo i doživljavamo osjetilima – vid, dodir; biramo materijale kojima ćemo graditi te planiramo kako bi moglo izgledati kazalište	Realizacija Tijekom jednom tjedna prikupljali smo različite materijale. M.J. je na ulazu u kabinet primao materijale i odlagao ih u prostoriju te razvrstavao. M.J. pokazuje svima prikupljene materijale te ih svi istražujemo i planiramo što bismo mogli stvoriti.
--	---

Glavni dio:

Plan	Realizacija
drvene letvice – izrada „kostura“ kazališta mjerjenje, rezanje, spajanje	Kostur smo radili od plastičnih kutija
karton – „zidovi“ kazališta mjerjenje, rezanje, bojanje	Kartonski zidovi
tkanina – zavjesice za kazalište mjerjenje, rezanje, šivanje	Učili smo šivati.
vuna – ukrasni detalji osmišljavanje detalja, izrada detalja	Detalji – karton, drvo Bojanje

Završna faza:

Plan	Realizacija
Prezentacija stvaranja kazališta roditeljima i izvođenje lutkarske predstave. Izvođenje predstave ostalim učenicima trećih razreda naše škole.	Kazalište Slikovnica

SAMOEVALUACIJA, OSVRT:

Tijekom izvođenja različitih aktivnosti primijetila sam različitu motivaciju i zanimanje za određenu aktivnost – svatko je birao svoje interesno područje. Neki učenici bili su skloniji raditi sami, a neki u grupama.

Posebno mi je važno bilo vidjeti ozbiljnost i usredotočenost pri šivanju. M. J. osjećao je strah, ali je bio potaknut kada je vidio da svi šivaju. Ostali su ga učenici ohrabivali i bio je jako ponosan na svoj uradak.

Posebno su svi bili strpljivi i kreativni u stvaranju lutkica. M. J. uspješno je slijedio upute voditeljice i samostalno radio. Bio je zadovoljan kako izgleda njegova lutkica.

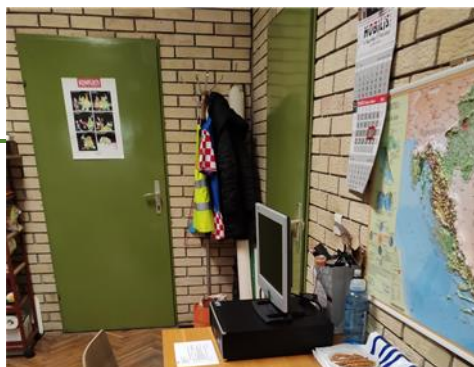
Trenutak koji će nam svima ostati u sjećanju vrijeme je bojenja kazališta. Kazalište je bilo okrenuto prema ploči i manje grupe učenika dolazile su, uzimale kistove i bez razgovora počeli su bojiti. Nakon pet minuta prali bi kistove i dolazila bi druga grupa te nastavila rad. I tako su sve grupe sudjelovale. Tijekom bojenja bila je potpuna tišina bez uputa što kako treba napraviti. Svi su iščekivali dati završni dodir našem kazalištu. Kada je zadnja grupa završila rad, malo su se odmaknuli i samo međusobno pogledali smiješeći se. Otišli su na mjesto i došla je predzadnja grupa pogledati obojeno kazalište. Isto su se gledali i zadovoljno smješkali. Kada je zadnja grupa (ona koja je započela bojenje) pogledala kazalište, počeli su spontano pljeskati. To je bio trenutak istinske sreće. I onda je nastala potpuna galama jer su svi htjeli izreći svoje osjećaje. Najveći izazov bilo nam je vrijeme – kombinirali smo rad i uklapali u sve predmete, trebalo je dogovoriti dolazak gostiju u vrijeme posebnih mjera. Da bismo bili zadovoljni, trebali smo imati dovoljno vremena za proživljavanje svih aktivnosti. Krenuli smo i stvarati predstave, ali nismo stigli snimiti izvođenje pa smo neplanirano izradili slikovnicu.

Te su aktivnosti umirile učenike, probudile zanimanja za koje do sada nisu ni znali da postoje. Djevojčica koja ima obiteljske probleme radi lutkice kod kuće. Dječak koji je pomalo nepotvrđen u razredu, jer stalno traži u čemu bi bio najbolji, postaje najbolji u šivanju iako je odbijao u početku. Čini mi se da su zajedničke aktivnosti doprinijele i boljim odnosima na

igralištu poslije nastave. Imamo darovitu djevojčicu koja se jako teško uklapa u slobodnu igru. Svako bismo jutro razgovorali o događajima na igralištu i pokušavali ih rješavati. Zadnja dva tjedna nema svađa na igralištu.

M. J. redovito se uključuje u sve aktivnosti i ne promatra događaje sa strane.

PRILOG (fotografije):

6.7. Oblici za kretanje, sukretanje i izražavanje

Ime i prezime:	SUZANA VUJINOVIĆ
Ustanova/organizacija:	OŠ „Vladimir Nazor“, Đakovo

Naziv senzornoga područja:	Osjetlo za pokret i ravnotežu	
Tema:	Oblici za kretanje, sukretanje i izražavanje	
Dobna skupina:	8 – 9 godina	
Ukupni broj sudionika:	Broj djevojčica sudionica:	Broj dječaka sudionika:
22	14	8

PLAN AKTIVNOSTI:

Ciljevi:

- pobuditi interes i potrebu učenika za fizičkim kretanjem
- poticati učenike na poštivanje pravila u zadanim aktivnostima
- potaknuti učenike na bavljenje sportom, razvijanje natjecateljskoga duha, sportsko priznanje poraza, radovati se pobjedi, čestitati na borbenosti
- razgovarati s učenicima o zadovoljstvu slobodnom aktivnošću
- igrama unaprijeđivati sposobnosti reakcija na zvučne i vidne podražaje te rukovanja predmetima
- poticati programskim sadržajima oplemenjivanje slobodnoga vremena djeteta te učinkovito bavljenje kineziološkim aktivnostima.

Opis igre/aktivnosti (što sudionici rade, odnosno tijek igre/aktivnosti):

Učenici će ispravljati i uvježbavati različita motorička znanja u skladu s dobi i vlastitim mogućnostima. Ispravljanjem lošega držanja i položaja tijela učenici će biti spretniji, poštivati suigrače, pridržavati se pravila igre.

1. aktivnost – jednostavni koraci odabranoga plesa – narodni ples grizlica (Podravina, pleše se u paru)

Učenici su raspoređeni u parove. Početni stav plesa – učenici su okrenuti licem jedni prema drugima, na udaljenosti da se mogu dodirnuti dlanovima. Ruke su u priručenju. Iz priručenja rukama dolazimo u predručenje, ruke su savijene u laktovima i dlanovima vrtimo krugove u zglobu šake. Lagani pretklon trupom i ruke u odručenje (naklon). Iz pretklona se vraćamo u položaj ruku u predručenju, savijene u laktovima i vrtimo dlanovima. Nakon toga opet ponavljamo naklon, lagani pretklon trupom ruke u odručenju.

2. aktivnost

Učenici su raspoređeni u prostor. Na zadani ritam kreću se četiri koraka naprijed, četiri koraka natrag i pljesnu. Naprave okret u desnu stranu i u lijevu stranu. Iskorače desnom nogom i

postave petu na tlo te vrate nogu. Ponove lijevom i vrate nogu, pljesak četiri puta. Sve izvedu ponovno.

3. aktivnost – osmišljavanje zajedničke koreografije na pjesmu *Jerusalema*.

Učenici su raspoređeni u prostoru. Na zadani ritam plješu rukama i desnom nogom lupaju petom po tlu. Kada počnu riječi pjesme, na zadani ritam na četiri kreću se lijevom pa desnom nogom koordinirano s pljeskanjem rukama i na kraju poskocima i rukama u zraku kreću se na mjestu. Nakon koraka u mjestu kreću se četiri koraka naprijed, skoče i okrenu se u stranu za 45 stupnjeva. Zatim ponavljaju u mjestu četiri koraka i opet četiri koraka naprijed, skok i pljesak, ponavljaju četiri puta dok se ne vrate u početni položaj. Ponavljaju isto dva puta. Sve izvedu ponovno. Vodeća učenica štapom daje znak kada tko kreće i što je sljedeći plesni korak. Nakon toga na dogovoreni znak dvije učenice naprave premet strance i povedu svaka svoju kolonu, a ostali učenici svatko za svojim predstavnikom kreće koračajući u krug. Međusobno drže razmak i nakon prvoga kruga prave izmjenu s parom i obrnuto dok se ne vrate na svoje mjesto. Nakon toga svatko stane na svoje prvotno mjesto, a učenici u paru predstavljaju svoju zajedničku koreografiju, pokret, ples, pozdrav. Ostali učenici na mjestu stoje i pljeskom podupiru osmišljeni pokret učenika. Na završetku koreografije zajedno pozdravljaju sve veselim mahanjem.

4. aktivnost – igra uloga (izrada lutke)

Učenici su trebali izabrati najdraži lik iz priče *Poštarska bajka*. Nacrtali su ga na papir te izrezali i zalijepili na štapić. Pri obradi književnoga djela na satu Hrvatskoga jezika osmislili su monolog/dijalog/igrokaz.

5. aktivnost – *Mačak u čizmama* (priča iz vrećice)

Na jednu stranu papirnate vrećice učenici su napisali naslov knjige, ime pisca i ilustrirali naslovnici. U nju su stavili tri, pet, sedam ili devet predmeta koji ih podsjećaju na priču, a zatim su na satu objasnili povezanost predmeta s pričom.

Metodički dio (pojašnjenje načina provedbe aktivnosti, metode):

- metoda demonstracije, koordinacija nastavnoga procesa, priprema potrebnih sportskih pomagala, organizacija aktivnosti, poticanje učenike na daljnji rad
- praćenje sposobnosti, postignuća i interesa za rad opisnom ocjenom ili usmeno s ciljem poboljšanja tjelesne aktivnosti učenika.

Potrebni materijali, uvjeti, resursi:

sportska obuća i odjeća, sportska pomagala (lopte, vijače, loptice, štap), radio, mobitel, kamera

Literatura (opcionalno):

REALIZACIJA AKTIVNOSTI

Uvodni dio (motivacija, instrukcija):

Ples kao umjetnost oplemenjuje čovjeka i dostupan mu je od najranije dobi. Djeca se uz ples igraju, razvijaju i usvajaju umjetničke vještine i kompetencije. Ples kao umjetnička forma ima svoju primjenu u odgojnome i obrazovnome djelovanju. Odgojna svrha plesa ostvaruje se unutar nacionalnoga, socijalnoga, estetskoga i zdravstvenoga odgoja. Tradicijski plesovi spajaju pozitivan utjecaj plesa na zdravlje i učenje o nacionalnoj i narodnoj kulturi. Ples pruža osvježenje u životu koji je pretrpan obavezama.

Svladavanjem osnovnih koraka razvija se osjećaj za lijepo, a svojim bogatstvom narodni plesovi omogućuju razvijanje estetske svijesti. Plesom se zadovoljavaju potrebe za druženjem, razvijaju osjećaj pripadnosti i ugodno raspoloženje. Ples povezuje ljude, uklapa pojedince u kolektiv te potiče suradničke odnose, što je vrlo važno u adolescenciji. Poboljšanje zdravlja je uključeno u plesanje, njime se povećava tjelesna spremnost, snaga i fleksibilnost. Koordinacija s vremenom postaje sve bolja, a dobiva se i smisao za ritam. Često je ples najprimjereniji način za rad s djecom, zbog toga što ima utjecaj na razvoj brojnih sposobnosti (Vlašić, Oreb, Furjan-Mandić, 2007).

Glavni dio:

Tijekom učenja novih koraka za zajedničku koreografiju bilo je potrebno prvo upoznavanje s jednostavnim koracima i polaganim pokretima. Usmenim putem i demonstracijom učenici su se upoznali s osnovnim karakteristikama koraka koje trebaju naučiti. Veliku pomoć pružilo je gledanje fotografija ili slušanje pjesme u izvođenju izvornih, postojećih skupina i osmišljenih koreografija. Nakon upoznavanja sa zajedničkim pokretima i pjesmom krenuli smo s uvježbavanjem u kojem smo prakticirali individualni, rad u paru i grupni rad. Uvježbavali smo ritam, korake i pokret, zatim međusobno držanje i stil. Koordiniranje nastavnoga procesa učiteljice imalo je veliku ulogu pri uvježbavanju koraka i zajedničkih pokreta jer je pogrešno naučeno teško ispraviti. Ritam pjesme nije uvijek jednak ritmu glazbene pratnje, zato je bilo važno učeniku stvoriti osjećaj za ritam. Udarcima nogama o pod, pljeskanjem i skokovima bilo je moguće postići različite ritmičke zvukove. Da bi se razvio osjećaj za ritam, najbolja je bila vježba hodanje u krug uz pljeskanje rukama. Nakon takvih jednostavnih vježbi krenuli smo prema težim i složenijim koracima zajedničke koreografije. Iskusnije učenice koje imaju razvijen osjećaj za ritam i plesne strukture uvijek su pomagale ostalim učenicima da se lakše uklape u plesne strukture. Učenice su već uvježbane korake pokazivale i dočarale su ritam. Pljeskanje tijekom hodanja u krugu uz vodeće učenice pokazalo se motivirajuće za ostale učenike da usvoje osnovni korak i osvijeste ritam. Plesni pokreti kao temeljni dio plesa polagano su se uključivali u zadani ritam. Plesne pokrete najučinkovitije smo svladali hodanjem. Svaki smo dio učili posebno i kasnije povezali u cjelinu. Nakon uvježbavanja plesnih pokreta učili smo plesne geste u paru (izraz lica, položaj ruku i nogu) čime je ples dobio duh i karakter. Sljedeći je korak uvježbavanje koraka i kretanje u prostoru. Pravilno držanje u paru omogućilo je plesnu stabilnost i mogućnost neometanoga izvođenja plesnih kretnji. Važan je bio položaj i kretanje pojedinca u paru te koordinirani zajednički pokreti. Kada su se kolone kretale u smjeru kazaljke na satu, učenici su držali spuštene ruke, voditeljice su pljeskale rukama na zadani ritam. Zbog

toga su svi ostali učenici trebali biti usklađeni i trebali su paziti na zajednički razmak među sobom. Izvođenje plesa odvijalo se u prostoru dvorane, a da bi ples bio bez greške, učenici su morali poznavati njezin prostor. Svaki učenik zauzimao je određeni prostor tijekom izvođenja pokreta. Kretanja grupe učenika plesača u prostoru predstavljalo je složen zadatak. Svaki plesač morao je posvetiti pažnju na vlastito prostorno postavljanje. (Knežević, 2005).

Završna faza:

Koreografija i ples nastali su spontano kao proizvod dječje igre i veselja. Djeca mlađe školske dobi stvarala su nove jedinstvene pokrete te su tako prikazivali svoje emocije. Učiteljica je cijnila njihov napredak i rad, ali uvijek je ostajalo vremena za veselje. Sudjelujući u stvaranju koreografije povećalo se zanimanje i razumijevanje za scensko stvaralaštvo te se javila želja za razvijanjem i njegovanjem plesnih struktura. Pojedini učenici, koji do tada nisu sudjelovali u izvannastavnoj aktivnosti, uključili su se i izrazili želju za sudjelovanjem. Učiteljica je motivirala učenike za učenje tradicijskih plesova u okviru nastave Tjelesne i zdravstvene kulture te izvannastavne aktivnosti Sportska grupa. Tradicijski plesovi mogu poslužiti kao zaštita djeci u svijetu masovnih medija. Djeca i učenici uz folklor mogu steći brojna znanja o svojoj kulturi, ali i o drugim kulturama. Folklor uči kako uživati u vlastitoj kulturi dok poštujemo druge. Osoba koja se nalazi u kolu nikada nije sama, pojedinac se otvara društvu i društvo ga prihvaća. Plesanje kola imalo je u prošlosti drugu ulogu, a danas služi scenskoj izvedbi pred publikom. U socijalnome odgoju ples međusobno povezuje ljude te potiče na stvaranje pozitivne slike o sebi. Učenjem novih koraka i pokreta u koreografiji učenici su mogli kvalitetno provoditi slobodno nastavno vrijeme. Ples je bio primjeren njihovom dobnom uzrastu. Plesne strukture u svojim osnovnim oblicima pripadaju okvirnim programskim sadržajima u Tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi djece mlađe školske dobi. Kao takvi razvijaju antropološke karakteristike: morfološke, motoričke i funkcionalne. Vježbanjem plesnih struktura uz glazbu razvijalo se stvaralaštvo, ritmičnost, dinamičnost, harmoničnost, ljepota i izražajnost pokreta kao i pravilno i lijepo držanje tijela.

SAMOEVALUACIJA, OSVRT:

U programu Tjelesne i zdravstvene kulture plesne strukture imaju važnu ulogu u ostvarivanju ciljeva i zadataka toga predmeta. Djeluju na pozitivan razvoj antropoloških obilježja djece, osobito morfoloških, motoričkih i funkcionalnih. Razvijaju estetsku kulturu pokreta u svim njezinim oblicima: lijepo držanje tijela, orijentaciju u prostoru, vremensku mjeru, dinamiku, osjećajnost i slobodno plesno stvaralaštvo. Prirodni pokreti poput različitih stilova hodanja, trčanja, poskoka, skokova i sl. dobivaju estetsku dimenziju i postaju sadržaji plesnoga izražavanja djece i mladih u složenijim plesnim formama narodnoga, društvenoga i umjetničkoga plesa, u estetskoj gimnastici i ostalim suvremenim kretnim oblicima, u kojima iskazuju svoju osobnost kroz pokret i glazbu na kreativan i originalan način.

Tjelesna aktivnost jedan je od važnih čimbenika u očuvanju i unapređenju psihičkoga i fizičkoga zdravlja te je važna pretpostavka za uspješnu provedbu različitih svakodnevnih aktivnosti i kvalitetniji život. Znatno broj istraživanja upozorava na izravnu povezanost između tjelesne aktivnosti i boljeg rada mozga što je i potvrđeno rezultatima o boljim ocjenama djece koja su u nastavi imala dodatne sate tjelesnoga. Istraživanja pokazuju izraženu pozitivnu povezanost mentalnoga zdravlja i bavljenja tjelesnom aktivnošću. Tjelesna aktivnost ima važnu razvojnu ulogu, psihološku, socijalnu i kognitivnu. Omogućuje učenje reguliranja emocija, djeca su mirnija i koncentriranija, uspješno svladavaju interpersonalne vještine i grade pozitivne odnose s vršnjacima. Pozitivno utječe na psihološku dobrobit djece i mladih jer, podižući samopoštovanje, pomaže u stvaranju pozitivne slike o sebi te smanjuje psihosocijalnu anksioznost, stres i razvoj depresije. Tjelesna aktivnost povećava razinu kvalitete života, utječe na psihološki status te pozitivno utječe na socijalizaciju. Dob u kojoj djeca počinju s bavljenjem rekreativnim aktivnostima povezana je s rezultatima tjelovježbe. Dosadašnja istraživanja izvještavaju o reduciranim simptomima anksioznosti, depresije te nižim razinama stresa kod osoba koje su fizički aktivne. Bavljenje tjelesnom aktivnosti povećava razinu samopoštovanja te pomaže pojedincu u stvaranju pozitivnije slike o sebi. Fizička aktivnost i tjelovježba korisne su u promociji pozitivne fizičke samopercepcije neovisno o spolu i dobnoj skupini. Sve navedene prednosti rekreativnih aktivnosti rezultat su utjecaja različitih fizioloških, psiholoških i bioloških mehanizama.

Odgojne vrijednosti ostvarile su se cjelokupnim odgojno-obrazovnim procesom, a upravo kineziološki sadržaji i posebno raznovrsni plesni koraci kao njihov integrirani dio imali su naglašeni utjecaj i na usvajanje odgojnih vrijednosti. To je podrazumijevalo uključivanje kognitivnih sposobnosti: kritička promišljanja, rješavanje situacijskih problema i kreativno razmišljanje; socijalna komunikacija, suradnja, vođenje i međukulturalne vještine samovrednovanja, samoupravljanja i samousmjeravanja kao i vještine upravljanja te ostale osobne sposobnosti i obilježja koja su dio etičke i građanske odgovornosti. Svemu navedenome bio je cilj stvaranje pozitivnoga stajališta i vrijednosti, pripadajuće samostalnosti i odgovornosti prema potrebi pravilnoga tjelesnog vježbanja, stvaranja cjeloživotnih navika vježbanja u užem, a kretanja u širem smislu te prihvatanje različitosti, prihvatanje drugoga i drukčijega uz istodobno visoku razinu samopoštovanja i samopouzdanja.

Odgojne vrijednosti naglašavale su važnost poštivanja osobnosti svakoga učenika. Poticajno okruženje i stimulacija te kineziološki sadržaji potiču razvoj vlastite kreativnosti, kritičkoga promišljanja, rješavanje problemskih situacija, znatiželju i zadovoljstvo, a što uvjetuje odgovorno donošenje odluka.

Ples je jedinstveni način izražavanja pojedinca vlastitim tijelom, a želja za ritmičkim pokretom i plesnim izrazom, izričajem, prirođena je svakome od nas. Plesom omogućujemo opuštanje i rušimo zapreke koje nas koče u svakodnevnoj komunikaciji. Osim u prevenciji zdravlja, ples uvelike utječe i na razvijanje socijalnoga i kulturnoga identiteta i kao takva aktivnost preporučljiv je svakome.

Smatram da uključivanje djece u plesne aktivnosti neće samo utjecati na već sve navedeno, nego će stvoriti sretniju i zadovoljniju djecu što je i temelj pravilnoga odgoja.

Učenici 2.b razreda pristupali su s radošću i veseljem svim aktivnostima. Osmijeh im je uvijek na licu. Veseli su i razigrani te željni novih plesnih koraka. Zajednički planiramo ostvariti još neke plesne aktivnosti i poslušati još mnogo novih priča.

Pričanjem priča djeca uče i rastu, razvijaju se. Svaki mjesec iščekujemo novu priču i cijenimo to dragocjeno vrijeme što je u ovim neobičnim vremenima izuzetno važno za djecu mlađe školske dobi.

Izazovi s kojima se susrećem jesu želje učenika za kreativnim zadacima i njihovo sudjelovanje u istraživačkim aktivnostima. Kada se nečemu približi kraj, stvaraju se nove ideje.

Sve aktivnosti doprinijele su prevenciji nepoželjnih ponašanja pojedinih učenika. Učenici koji bi inače reagirali burno i nisu imali strpljenja, učili su se strpljivosti i čekanju svojega reda. I dalje se tomu uče, no sve je doprinijelo boljem ozračju u razredu.

Učenici su međusobno prihvatili mane i vrline te se svakodnevno nadopunjuju u različitostima.

Kad razmislimo, tko ne bi poželio zaplesati?

Duh plesa nema boje, nema određeni oblik ili veličinu
On obuhvaća moć ujedinjenja, snage,
i ljepote koji se nalaze u nama.

Svaka rasplesana duša, mlada, stara, osoba koja živi s nekim nedostatkom
Stvara i preobražava ideje u pokretnu umjetnost koja mijenja život.
Ples je zrcalo koje odražava nemoguće koje je učinjeno mogućim.
Svi ga mogu dotaknuti, čuti, osjetiti i doživjeti.

Zvukovi iz naših srca i duše naš su ritam,
Svaki naš pokret otkriva povijest svijeta
To je element u kojem ljudski duh može obuhvatiti krajnju
Slobodu.

Uvijek kada nam se dotaknu ruke, dogodi se nešto lijepo,
Ono čega se duša sjeća, tijelo oslikava pokretom.
Ples je stoga ljekovita snaga dostupna svima,
Vi ste moje oči, a ja sam vaša stopala.
(Gladys Faith Agulhas)

PRILOG (fotografije):

6.8. Modeliranje

Ime i prezime:	MARINA ARAMBAŠIĆ	
Ustanova/organizacija:	Osnovna škola Ladimirevci, PŠ Ivanovci	
Naziv senzornoga područja:	Osjetilo za dodir	
Tema:	Modeliranje	
Dobna skupina:	4. razred (10 godina)	
Ukupni broj sudionika: 8	Broj djevojčica sudionica: 3	Broj dječaka sudionika: 5

PLAN AKTIVNOSTI

Ciljevi:	
• istražiti osjetom dodira vlastito tijelo (lice) te s pomoću gline prenijeti doživljaj modeliranjem • razvijati modeliranjem koncentraciju i ustrajnost.	
Opis igre/aktivnosti (što sudionici rade, odnosno tijek igre/aktivnosti):	
1. istraživanje dodirom 2. modeliranje 3. doživljaj učenika nakon aktivnosti.	
Metodički dio (pojašnjenje načina provedbe aktivnosti, metode):	
1. istraživanje dodirom – nježnim pokretima zatvorenih očiju dodirivati vlastite dlanove i lice; zatvorene oči potiču učenika na usmjereno istraživanje dodirom, nježno dodirivanje i uočavanje teksture; učenicima pružam dovoljno vremena te svatko od njih spontano staje kada želi 2. modeliranje – primjena fine motorike učenika kroz glinu; osjetilom za dodir modelirati glinu; modeliranjem i oblikovanjem gline primijeniti različit intenzitet dodira; učenici demonstriraju fine motoričke vještine – preciznost, usredotočenje, koordinacija prstiju i očiju, sitni pokreti 3. učenici iznose vlastite doživljaje – razlike opažanja dodirom i oblikovanja gline dodirom.	
Potrebni materijali, uvjeti, resursi:	Literatura (opcionalno):

glina	Materijali sa studija <i>Doživljajno učenje, učenje svim osjetilima</i>
-------	---

REALIZACIJA AKTIVNOSTI

Uvodni dio (motivacija, instrukcija):

Učenici u tišini i zatvorenih očiju dodirom istražuju i opažaju svoje dlanove i lice. Uočavaju udubine, izbočine, teksturu.

Glavni dio:

Izražavaju svoj doživljaj modeliranjem u glini. Modeliraju svoje lice. Primjenjuju različit intenzitet dodira da bi dobili željeni oblik.

Završna faza:

Učenici su iskazivali svoje doživljaje i analiziraju dva segmenta rada – istraživanje dodirom i dodir gline (modeliranje).

SAMOEVALUACIJA, OSVRT:

Učenici su izvrsno reagirali na uvodnu aktivnost. Uživali su dodirom istraživati dlanove i lice. Mogla se jasno uočiti razlika između nježnoga i predanoga dodirivanja lica i vremena u kojem su to činili. Učenici finije motorike nježnije i dugotrajnije su istraživali svoje lice i dlanove. Svoj su doživljaj prenosili su dodirom i modeliranjem. Pri susretu s glinom pojedini učenici često su prali ruke i čistili glinu s dlanova. Većina učenika zainteresirano je pristupila aktivnosti te su pokazali izvrsnu koordinaciju prstiju i očiju. Uživali su u provedenim aktivnostima. Modeliranje i uporaba gline djelovala je opuštajuće i relaksirajuće.

PRILOG (fotografije):
poveznica na video:
<https://youtu.be/8DpBx19L2E8>

6.9. Crtanje promatranjem

Ime i prezime:	MARINA ARAMBAŠIĆ	
Ustanova/organizacija:	Osnovna škola Ladimirevci, PŠ Ivanovci	
Naziv senzornoga područja:	Osjetilo za vid	
Tema:	Crtanje promatranjem	
Dobna skupina:	4. razred (10 godina)	
Ukupni broj sudionika: 8	Broj djevojčica sudionica: 3	Broj dječaka sudionika: 5

PLAN AKTIVNOSTI

Ciljevi:

- razvijati vizualno mišljenje i motoriku ruku crtanjem i promatranjem
- razvijati koncentraciju i upornost kroz rad.

Opis igre/aktivnosti (što sudionici rade, odnosno tijek igre/aktivnosti):

1. promatranje ruke
2. crtanje promatranjem
3. doživljaj učenika nakon aktivnosti.

Metodički dio (pojašnjenje načina provedbe aktivnosti, metode):

1. promatranje ruke – učenici stavljaju ruku u određen položaj te promatraju površinu i svojstva (osobine) svoje ruke; opažaju oblik i pozadinu na kojoj se ruka nalazi
2. crtanje – služe se iskustvom usmjerenoga opažanja; osim crtanja oblika, učenici prenose i doživljaj i osobitosti svoje ruke; crtanjem pokazuju fine motoričke vještine (preciznost, usredotočenje, koordinacija prstiju i očiju)
3. učenik opisuje osobni doživljaj.

Potrebni materijali, uvjeti, resursi: papir, olovka	Literatura (opcionalno): Materijali sa studija <i>Doživljajno učenje – učenje svim osjetilima</i>
--	--

REALIZACIJA AKTIVNOSTI

Uvodni dio (motivacija, instrukcija):

Učenici u tišini promatraju svoju ruku koju su postavili u položaj po želji.

Glavni dio:

Prenose svoj doživljaj ruke nakon promatranja crtanjem na papir. <https://youtu.be/u1Y2ps7lov8>

Završna faza:

Učenici su iskazivali svoje doživljaje i analiziraju dva segmenta rada – oblik i osobine ruke koju su prikazali.

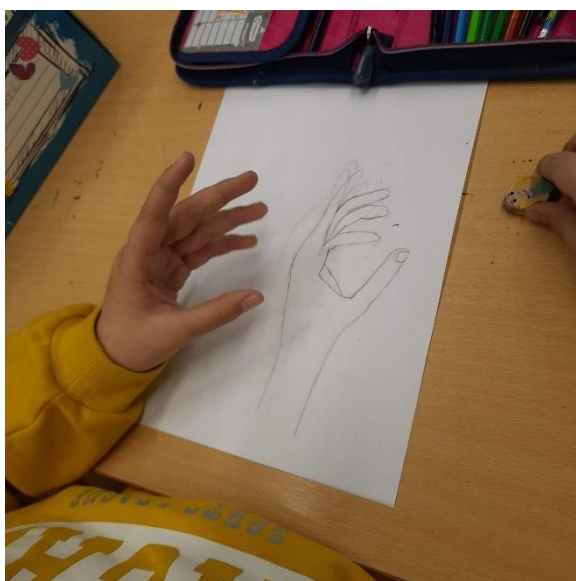
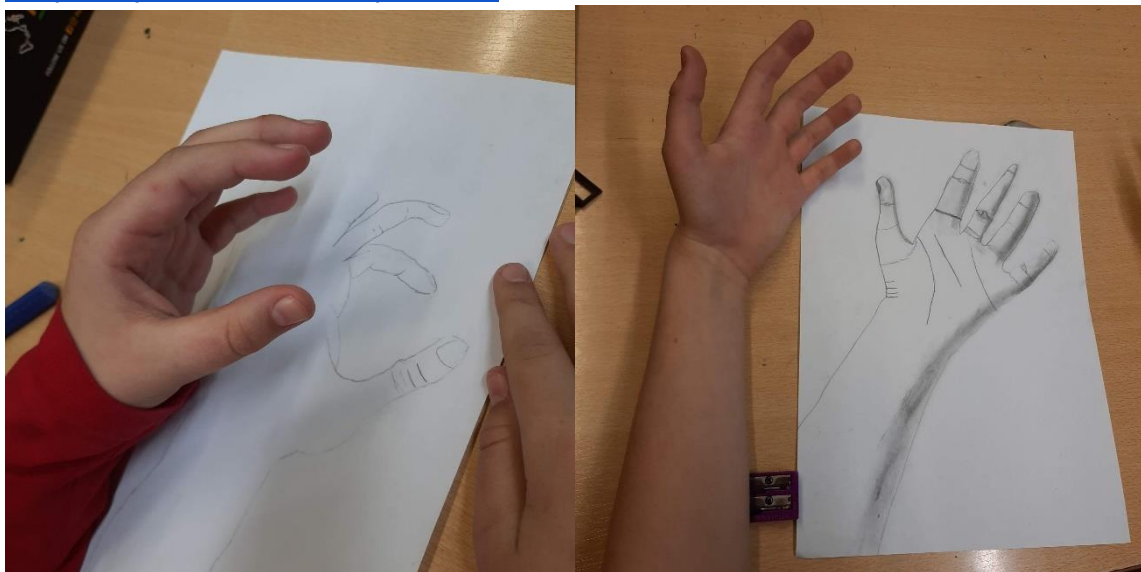
SAMOEVALUACIJA, OSVRT:

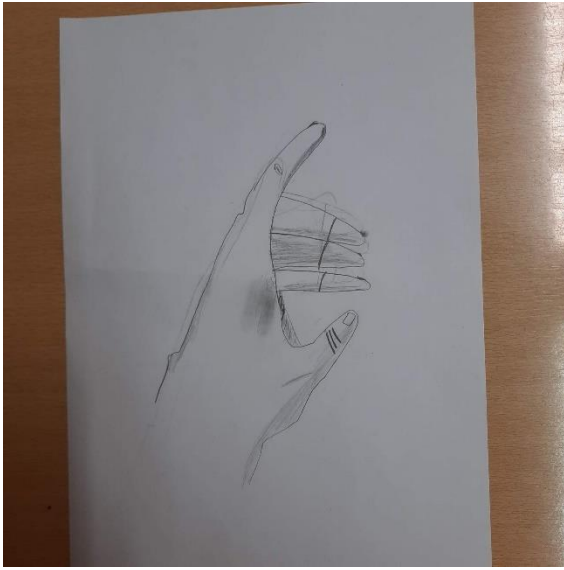
Pojedinim je učenicima na početku bilo teško usmjeriti svoje promatranje na predmet koji miruje i koji je statičan. Takav način rada razvija predanost i strpljenje.

PRILOG (fotografije):

poveznica na video:

<https://youtu.be/u1Y2ps7lov8>

Udruga ISKRA waldorfska inicijativa
A. M. Reljkovića 14
31000 Osijek
e-mail: info@iskra-waldorf-hrvatska.hr
www.iskra-waldorf-hrvatska.hr